ΒΑΡΛΑΜΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

CHILDREN´S MUSEUM OF ATHENS

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Ν.Π.Δ.Δ. Δημ. Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΩΡΕΑ
Θ. Χ. Χιονίδης

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
Αριθμός εισαγωγής 74685
Ημερομηνία εισαγωγής 11-7-96
Ταξινομικός αριθμός 724.6

Τ12Β
ΜΛ

(1-m)

Λιτο

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Χ. ΧΙΟΛΙΔΗ
ΒΕΡΟΙΑ
Αριθ.

7246
ΒΑΡ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

2818184

0140154596

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Το βιβλίο τυπώθηκε με την ευγενική προθυμία και υποστήριξη της Εταιρείας NEOSET

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

E. Warlamis: «Αρχιτεκτονικά Στοιχεία». E. Warlamis. «Des éléments d' Architecture». E. Warlamis «Architectural Elements».

ΒΑΡΛΑΜΗΣ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΒΕΡΓΙΝΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ISBN 3 900 552 030

ΕΚΔΟΣΗ ΤΡΙΤΟΣ ΧΩΡΟΣ - SPACE OPERA 1989
ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΒΕΡΟΙΑΣ-ΒΕΡΓΙΝΑΣ

Copyright: ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΒΑΡΛΑΜΗΣ

Layout: Bernhard Bubestinger - Αστέρης Νένος

Σχέδια: Karin Antoni, B. Bubestinger, E. Warlamis

Φωτογραφία: Peter Peischer, Gabriele Engelhardt, Παύλος Τροχόπουλος, Christian Oberbauer, Τάσος Αμπατζής

Επιμέλεια κειμένου - Μεταφράσεις: Στέλιος Χατζής, Τότα Δημητροπούλου, Στέλιος Καπράρας

Συντονισμός: Μαίρη Τσιράκογλου

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία: ΑΣΕ ΑΕ

Γεν. Επιμέλεια: Ι. ΝΑΖΛΙΔΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογοι

Γενική εισαγωγή
Η Αρχιτεκτονική σύνθεση

Κείμενο του Διευθυντή του Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης της Βιέννης Dr. D. RONTE για το έργο του Ε. ΒΑΡΛΑΜΗ

Η μέθοδος του αυτοματισμού στην Αρχιτεκτονική σύνθεση
ARCHITECTURE INFORMELL

Ο Χώρος και η έννοια του συνόλου

Η Αρχιτεκτονική της Αθήνας

Ο Dr. H. KLOTZ διευθυντής του Εθνικού Μουσείου Αρχιτεκτονικής της Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ μιλά για τον Ε. ΒΑΡΛΑΜΗ

Η Παιδική έκφραση, νέα αρχέτυπη ουσία καλλιτεχνικής σύνθεσης

Παραδόσεις στην Θερινή Ακαδημία του SALZBURG

Λειτουργία του Μουσείου - Χώροι, ονομασίες

Η κυρίως ανατολική είσοδος
Δυο φίλοι
Ο ανεμόμυλος
Ο μεγάλος λαβύρινθος
Το παραμυθένιο σπίτι
Η πλατεία με τις χαρούμενες καρέκλες
Το μικρό θέατρο
Η πλατεία του τείχου
Η πλατεία με το μαγικό πύργο
Το ανοιχτό δωμάτιο
Τα τείχη της πόλης
Η σκηνή με το μυστηριακό θέατρο
Το ατέλειωτο θέατρο
Το σπίτι με τα φτερά
Η πόλη της φαντασίας με τον μικρό ουρανοξύστη
Ο έλικας - Μεσοποταμία
Η πλατεία με τα ποιήματα και τα παραμύθια
Η πηγή
Ο πύργος παρατηρητήριο - οπτική σύνδεση με τον Λυκαβηττό

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

4/4/89

Εύχομαι τα
παιδάκια να
χαρούν λίγο
τον χρόνια μέσα
σ' ένα παραμύθι
και έξω από
δικά μας

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΥΣΙΑΣ ΜΟΥ

Στὰ παιδιὰ τῆς Βεργίνας.

Τὸν πιὸ πολὺ χρόνο μου δὲν ἤμουν ἐδῶ.
Μὲ ζητοῦσαν καὶ δὲν ἤμουν ἐδῶ.
Μοῦ μιλοῦσαν καὶ δὲν ἤμουν ἐδῶ.
Περιπλανιόμουνα μέσ στὸν ἑαυτό μου
καθὼς ὁ περιπόρος στὴν ἔρημο
ἢ ὁ ἄγγελος στὸν οὐρανό.
Ζητοῦσα νὰ βρῶ τὸ μόνιμο ἄνθος
νὰ τὸ μοσχέρα στὰ παιδιὰ
νὰ τὸ μοιράνε στὸ χέρι τους
μαθὲ χορεά, ποὺ, (ἄφετε
τὰ παιδιὰ ἐλθεῖν), ὁ Ἰησοῦς
θὰ τὰ σήκωνε στὴν ἀγκαλιά του.

Νικήφορος Βρεττάκος

(Γιὰ τὸ Μουσειοπαιδικῆς φαντασίας
Ἀθηνῶν).

20.4.1989.

CHILDREN'S MUSEUM OF ATHENS

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Ας στρέψουμε κι ας αναζητήσουμε την «Αλήθεια» για τα αμφισβητούμενα προβλήματα του χώρου και της Αρχιτεκτονικής στα μάτια των παιδιών.
Τα παιδιά «δωρίζουν» μέλλον στις πόλεις και οι πόλεις θα πρέπει να σκεφθούν σοβαρά, και να ανταποδώσουν, φροντίζοντας για το μέλλον των παιδιών τους.
Με το Μουσείο Παιδικής Φαντασίας του Βαρλάμη ο Δήμος της Αθήνας προτείνει - προκηρύσσει ένα παγκόσμιο διαγωνισμό άμιλλας για όλες τις πόλεις του κόσμου, για το πια θα κατορθώσει καλύτερα να μεταφέρει αξίες και ποιότητες στα παιδιά, πια θα κερδίσει πιο βαθιά την εκτίμηση και την αγάπη τους.
«Έλληνες», έλεγε ο Θουκυδίδης, «είναι άνθρωποι που αφ' ενός τους εαυτούς τους δεν αφήνουν σε ησυχία, αλλά ακόμη περισσότερο δεν αφήνουν και τους άλλους...»

Ο ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Σταύρος Ξαρχάκος

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Βλέποντας τα σχέδια «Πίνακες» του κ. Βαρλάμη και σκεφτόμενος την ονομασία «Μουσείο Παιδικής Φαντασίας» που δόθηκε στο χώρο που προορίζεται για τα παιδιά, πιστεύω ότι τα παιδιά πρέπει να ανακαλύψουν την αγάπη με τη φαντασία τους.
Είναι πράγματι αυτό που τους λείπει περισσότερο και κάνει τη ζωή των παιδιών μίζερη και φτωχή συναισθηματικά.
Ζούν σε ένα κόσμο γυμνό και φτωχό από αγάπη ένα κόσμο που λείπει το «μέτρο» της ανθρώπινης διάστασης που έχει θεμέλιο την αγάπη.
Τα παιδιά ψάχνοντας το δρόμο τους θα ανακαλύψουν ότι κρυβόμαστε πίσω από τα λάθη μας και ότι η ζωή μας έχει μικρή χρησιμότητα γι΄ αυτά γιατί δεν τους φωτίζει όσο πρέπει το δρόμο το δικό τους.
Η επιστήμη μας λέει ότι ο ανθρώπινος εγκέφαλος μεγαλώνει με την εξέλιξη. Φοβάμαι ότι το πολύ μυαλό χωρίς αγάπη γίνεται μάστιγα για τον ίδιο τον άνθρωπο όταν τα δημιουργήματα του ανθρώπου και οι σχέσεις του με αυτά, είναι βασισμένα περισσότερο στη λογική του παραλόγου.
Οφείλουμε μια ομολογία πίστης προς τα παιδιά και αυτό δεν είναι παρά το δικαίωμα που πρέπει να τους αναγνωρίσουμε της αμφισβήτησης της ζωής μας για να μη γίνουμε εμπόδιο να ορίσουν αυτά τη δική τους.
Η ζωή των παιδιών σταματάει μπροστά στα μεγάλα και θεμελιακά προβλήματα: Ανθρώπινες σχέσεις, Ειρήνη, Φυσικό περιβάλλον.
Για να λυθούν πρέπει να επαναπροσδιοριστούν βασικές έννοιες και περιεχόμενα που αφορούν τις σχέσεις μας με τους συνανθρώπους μας, με τα υλικά και πνευματικά αγαθά του πολιτισμού και με το φυσικό περιβάλλον.
Η κοινωνία έχει κληρονομήσει τον πνευματικό πλούτο που μπορεί να ρίξει φως στη ζωή της και να ελευθερώσει από το μίζερο ατομισμό του τον άνθρωπο. Στη δική μας πνευματική κληρονομιά έχουν στηριχθεί σε μεγάλο βαθμό οι αξίες της ζωής και οι απαντήσεις στα ανθρώπινα και κοινωνικά προβλήματα.
Η σημερινή αποξένωση του ανθρώπου από τις πνευματικές αξίες που κληρονόμησε κάνει τη ζωή φτωχή μέσα στην κοινωνία της αφθονίας.
Η προσπάθεια των σύγχρονων ανθρώπων του πνεύματος και της τέχνης, να μιλήσουν με το έργο τους για τις πανανθρώπινες αξίες, κάνει τη ζωή τους απόκοσμη και ασκητική βυθισμένη μέσα στην μοναξιά και την αγωνία γιατί έχουν την επίγνωση ότι μόνοι τους δεν μπορούν να κάνουν τίποτα.
Οι μεγάλες κουβέντες (**΄Ολα για τα παιδιά**) με τη λογική της καταναλωτικής κοινωνίας, καταλήγουν κενές και χωρίς νόημα μέσα στο κόσμο της αφθονίας αγαθών και της μιζέριας των αισθημάτων.
Ο τεχνικός και πνευματικός πολιτισμός μπορεί να δώσει λύσεις τα μεγάλα προβλήματα της εποχής μας και να κάνει τη ζωή των ανθρώπων άξια του προορισμού της, αρκεί να το θελήσουμε με την έννοια ότι θα δεχθούμε να πληρώσουμε το τίμημα των λαθών μας.
Ας προσπαθήσουμε να αποσπάσουμε τους εαυτούς μας λίγο από τη φτωχή καθημερινότητα και ας γίνει έστω και ελάχιστα μέλημα της ζωής μας η φροντίδα για τα μεγάλα προβλήματα που μας αφορούν όλους, που η λύση τους ανοίγει το δρόμο προς το φωτεινό μέλλον του ανθρώπου για τον άνθρωπο.
΄Ετσι μόνο θα ελευθερωθούμε από τον άγωνο ατομισμό και θα συναντηθούμε με τους άλλους ανθρώπους αποκαθιστώντας μέσα μας τις ανθρώπινες σχέσεις που είναι ο Πλούτος της ζωής.
Ο καθένας μόνος του είναι ανήμπορος, όλοι μαζί κάτι μπορούμε να κάνουμε. Τα μεγάλα έργα του ανθρώπινου πολιτισμού είναι αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας.
Πιστεύω ότι η επίδραση ενός πραγματικού καλλιτέχνη όπως του κ. Βαρλάμη θα είναι ευεργετική για τα παιδιά κεντρίζοντας και ενεργοποιώντας τη φαντασία τους στην ανακάλυψη των ωραίων πλευρών της ζωής και πάνω από όλα της αγάπης.
Από την επαφή μας με τον κ. Βαρλάμη σχηματίσαμε την εντύπωση ότι μέσα στην πλούσια επιστημονική και καλλιτεχνική του δραστηριότητα, ξεχωριστή θέση έχει η φροντίδα και προσφορά του για τα παιδιά.
Ευχαριστούμε τον κ. Βαρλάμη και τους συνεργάτες του που μας έδωσαν την ευκαιρία να υλοποιήσουμε τις φιλοδοξίες μας για κοινωνική προσφορά σαν ελάχιστη συμβολή και μέρος των προθέσεών μας.
Τέλος, πιστεύω ότι είναι δύσκολο αν όχι αδύνατο να λυθούν τα εθνικά και κοινωνικά προβλήματα, αν όλοι μαζί έξω από τις επαγγελματικές μας δραστηριότητες δεν ενδιαφερθούμε και ξεχωριστά σε μια συλλογική προσπάθεια για την επίλυσή τους.
Και ακόμα τολμώ να πω ότι η επιχειρηματική δραστηριότητα σαν τέτοια χάνει το νόημά της εάν δεν συνοδεύεται και από μια κοινωνική προσφορά με συστηματικό και προγραμματισμένο χαρακτήρα προσανατολισμένη στη συμβολή επίλυσης των κοινωνικών προβλημάτων και στην ανάπτυξη του πολιτισμού μας.
Η επιχείρηση ζει και δρα σε ένα κοινωνικό και εθνικό χώρο με οφέλη αλλά και οφειλές.
Η καθεαυτή επιχειρηματική δραστηριότητα χωρίς συνείδηση της αναγκαιότητας για έμπρακτο ενδιαφέρον προς τα γενικότερα προβλήματα είναι έξω από κάθε δεοντολογία που απαιτούν οι καιροί μας και που αφορούν έμμεσα ή άμεσα και την ίδια την επιχείρηση και τους ανθρώπους της.
Ας ζήσουμε και λίγο έξω από το ξερό κερδοσκοπικό ορθολογισμό.
Ας δώσουμε και μια ευρύτερη διάσταση στη δραστηριότητά μας.

Κων/νος Αλεξανδράκης
Πρόεδρος του Δ.Σ. NEOSET Α.Ε.

Θα μπορούσε να γοητέψει κανείς ένα κοινό αξιοποιώντας λογοτεχνικά τα «αισθητικά σκάνδαλα» των σύγχρονων ελληνικών πόλεων. Είναι αλήθεια πως «η ζωή των ακινήτων» στερείται «το αρχιτεκτονικό φαινόμενο». Ωστόσο, νομίζω πως τα πράγματα είναι πιο βαθιά και πιο κρίσιμα, γιατί περισσότερο από αλλού, η κρίση στο «πολεοδομείν» αναπτύσσεται «στους όρους δόμησης των εσωτερικών μας χώρων», στα μέσα μας δηλαδή.

Στο Εθνικό μουσείο Αρχιτεκτονικής της Γερμανίας (D.A.M.) είχα την τύχη την άνοιξη του ΄85 να δω συγκλονισμένη την Αρχιτεκτονική Ελίτ της Ευρώπης, καθώς ο διευθυντής του Μουσείου Dr. Klorz ανάγγελνε μια ελπίδα για την αρχιτεκτονική.

ΤΗΝ ΠΡΟ-ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΒΑΡΛΑΜΗ

Τα πράγματα δεν είναι αντικείμενα λύσεων αλλά αντικείμενα σχέσεων!

Είναι κρίμα που η αγνή και γεμάτη φλόγα πρόθεση των καλλιτεχνικών κινημάτων της αρχής του αιώνα, δεν κατάφερε να μεταδώσει την βαθιά αγωνία για την αντικειμενικοποίηση του κόσμου. Η ανησυχία για την «έξω από αξίες» πορεία των πραγμάτων, το σπάσιμο του αντικειμένου με την αφαίρεση, τα μέχρι σήμερα επίκαιρα κείμενα του Καντίνσκυ, η θυσία του Α. Κραβάν δεν έφθασαν ν΄ αναχαιτίσουν την καταιγιστική αυτή υλιστική επιδημία.

Στον «πολιτισμό των πόλεων» ζούμε σήμερα την παρεξηγημένη «απλότητα» του Α. Λόος, ζούμε τα μηχανιστικά κατασκευάσματα της «χάρτας των Αθηνών» την «αυτοκρατορική στιγμή» του διανοητισμού που κατόρθωσε να μετατρέψει το μυστήριο της ζωής, σε τμήματα ύπνου-συγκοινωνίας-εργασίας-διασκέδασης! Πώς γίνεται η πρόοδος να υποβιβάζει τη ζωή;

Τι μας κάνει να πιστεύουμε πως τα «περιβάλλοντα πληροφορικής» μπορούν να αντικαταστήσουν το πνεύμα; Και πώς εξηγείται αυτές οι ελκυστικές πόλεις να πραγματοποιούν απίστευτα πράγματα κι απ΄ την άλλη να στέκουν αμήχανες και ανήμπορες να απαντήσουν στα καθημερινά «προβλήματα ύπαρξης» και νοήματος των ανθρώπων; Μοιάζουν οι πόλεις θυγατρικές μονάδες ενός επίμονου ρασιοναλισμού που αυξαίνει ακατάπαυστα την κατά κεφαλήν υπεροψία, δίχως Θεό, με σκεπασμένα τα ίχνη αλλοιώτικων πολιτισμών, με χαμένη την **ΑΡΧΗ** της Αρχιτεκτονικής τους.

Κανένα σπίτι δεν θα χτίζεται ψηλότερο από το ύψος ενός μέσου φοίνικα (πολεοδομικός κανόνας της «υπανάπτυκτης» Αφρικής).

Το 1981 χτίσαμε με τον Βαρλάμη το «Σπίτι με τα Σύννεφα», με ρίγανη, δυόσμο, μέντα, φιλία.

Τίποτα να μην χτιστεί αν δεν πρόκειται να γίνει μονάδα πολιτισμού! (Αρχιτεκτονικό Μανιφέστο Βαρλάμης ΄76).

Μία χώρα με τεράστια αρχιτεκτονική παράδοση σαν την δική μας που έχτισε ιδέες, ένας πολιτισμός που με τον Ναό του Απόλλωνα στις Βάσσες έδειξε πόσο καλά ξέρει να κάνει νεύματα στους θεούς και να σέβεται τις «άχρηστες» θυσίες, αιχμάλωτος-μαρμαρωμένος μπρος στην παντοδυναμία του ορθολογισμού και της χρήσης, άφτερα δίποδα το γένος του Ομήρου, όπως ο Καζαντζάκης προειδοποίησε.

Σκιρτώ μέσα μου και νιώθω το πάθος του Σικελιανού σε κάθε του κίνηση στους Δελφούς, βλέπω τον Περικλή Γιαννόπουλο ν΄ ακροποδίζει πάνω στην «Ελληνική Γραμμή» του, βλέπω τον ξυλοκόπο της σελήνης, βλέπω τον Νικηφόρο Βρεττάκο, να εμπιστεύεται στον Ταΰγετο τα ιερά του και μέσα στα αυτιά μου η λύρα του Απόλλωνα και τα «ανυπόφορα» τελευταία λόγια:

ΕΙΠΑΤΕ ΤΩ ΒΑΣΙΛΕΙ ΘΕΩ, ΧΑΜΑΙ ΠΕΣΕ ΔΑΙΔΑΛΟΣ ΑΥΛΑ
ΜΗΚΕΤΙ ΦΟΙΒΟΣ ΕΧΕΙ ΚΑΛΥΒΗ, ΟΥ ΜΑΝΤΙΔΑ ΔΑΦΝΗ
ΟΥ ΠΑΓΑΝ ΛΑΛΕΟΥΣΑ, ΑΠΕΣΒΕΤΩ ΓΑΡ ΚΑΙ ΛΑΛΟΝ ΥΔΩΡ.

Μου έρχονται ξανά στο νου, καλοκαίρι ΄86, τα λόγια του Α. Ιόλα: «Ποιός ξέρει παιδί μου από κεφάλαιο στην Ελλάδα; ΄Ολοι νομίζουν πως κεφάλαιο είναι χρήματα και ακίνητα.» Μιλούσαμε για το project «ΕΝΘΡΟΝΗΣΗ» για το βάθος και την αναζωογονητική δύναμη που φέρνει η τέχνη του Βαρλάμη για τις επείγουσες επενδύσεις «ΤΕΧΝΗ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ», «ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ».

Σε μια εγκάρδια συνάντηση με τον Μ. Ανδρόνικο τον άλλο χρόνο, στο Συμπόσιο της Βεργίνας, μεταφορικά του είπα: Τα παιδιά, είναι τα νέα ευρήματα του Πολιτισμού μας!

Και έπειτα αρχίσαμε στην Αθήνα με οικοδομικά υλικά τον πόθο του Σ. Ξαρχάκου και την τόλμη του Μ. ΄Εβερτ ν΄ ανοίξουν τέχνη.

Αθήνα 1989. Το πρώτο Μουσείο Παιδικής φαντασίας. Η τέχνη «εν υπηρεσία».

Για να μεταφέρει στα παιδιά όρεξη, αγάπη, ανθεκτικότητα, γενναιοδωρία, νοήματα, πίστη ειρήνευση, δημιουργία, ιδέες. Για να χαρούν οι γονείς παιδιά ισορροπημένα γεμάτα ζωντάνια, χαρά και ψυχολογική ικανότητα. Για να δώσει χώρους που υπόσχονται ελευθερία και πνευματική ανέλιξη, να πληθύνει την επι-κοινωνία, να δώσει μέλλον στην πολιτεία «ντύνοντας» τα παιδιά τον πολιτισμό τους.

Αλλάζοντας και τοποθετώντας ένα παιδί να εκπροσωπήσει «τον άνθρωπο» στην θέση του ώριμου άνδρα στο modulor του Ντα Βιντσι, ο Βαρλάμης κάνει κάτι πολύ πιο βαθύ από την πρακτική των ready mades και την απόπειρα του Μ. Ντυσάμπ να μεταμορφώσει την «Μόνα Λίζα» για να την γλιτώσει από τον Ακαδημαϊσμό. Μ΄ αυτήν την συμβολική αντικατάσταση ο Βαρλάμης βάζει:

το «εν δυνάμει» στη θέση του στατικού
το παιχνίδι στη θέση του θεσμού
το ασχηματοποίητο, το ανώριμο στη θέση του πάγιου, του ολοκληρωμένου
την διαδικασία της συνεχούς μεταβολής, στη θέση του τελειωμένου του οριστικού
την ζωή απέναντι στο αντικείμενο και στην ύλη.

Στην κρίση προσανατολισμού της παγκόσμιας τέχνης ο Βαρλάμης με το Μουσείο Παιδικής φαντασίας στην Αθήνα βάζει την ελπίδα του «ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΕΙ ΠΑΙΔΕΣ» στη θέση της διανοητικής θάλασσας που έπνιξε την «παιδικότητα» και γέρασε πρόωρα τον κόσμο!

Γιάννης Ναζλίδης Βεργίνα 1989

Με τους φοιτητές στα πλαίσια της θερινής ακαδημίας Internationale Sommerakademie Für Bildende Kunst Salzburg.

With the students, within the summer Academie International Sommerakademie Für Bildende Kunst Salzburg.

Avec les étudiants aux cadres de l' academie d' été Internationale Sommerakademie. Für Bildende Kunst Salzburg.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΓΕΝΙΚΑ

Η μελέτη του συμπληρωματικού σχεδιασμού του πάρκου των Ιλισίων, και η μετατροπή του σε μουσειακό χώρο για τα παιδιά της Αθήνας, έχει σαν αφετηρία την ψυχοκοινωνική δομή της πόλης και το ιστορικό σύνολο της Αθήνας, με στόχο την ίδρυση και δημιουργία χώρου για την **παραγωγή μέλλοντος** σε διαχρονικό βάθος.
Η πόλη δεν είναι ένας στατικός οργανισμός, αλλά μια μέγα δομή που συνεχώς μεταβάλλεται. Οι νέες και εναλλακτικές πολεοδομικές ιδέες και λειτουργίες είναι δύσκολο να κατανοηθούν και να «συνεργασθούν» με το σύστημα της παθητικής - στατικής αντίληψης για την πόλη.

«Η σημερινή πολιτειακή παραγωγή» στην οποία αναφέρομαι, χρησιμοποιεί για κάθε δράση και ιδιαίτερα στον οικοδομικό τομέα, μια στρατηγική που την χαρακτηρίζει το χρονικό βάθος και η πολυεπίπεδη δραστηριότητα.

Έτσι για τη διαμόρφωση του πάρκου των Ιλισίων και τη μεταλλαγή του σε μουσειακό χώρο για τα παιδιά, χρησιμοποιώ ένα πολυσύνθετο καλλιτεχνικό και αισθητικό σύμπλεγμα, για να κατορθώσω μια καινούργια ατμόσφαιρα χώρου. Στη νέα αυτή ατμόσφαιρα η σκηνοθεσία μου έχει μια ψυχοκοινωνική ιδιοσυγκρασία και θεραπευτική τάση, γιατί αντιμετωπίζει δυναμικά την στένευση των χώρων για τα παιδιά στην πόλη, και αποφεύγει ν' απαντήσει με «επιπόλαιες» λύσεις (τα γνωστά βιομηχανικά παιχνίδια της παιδικής χαράς), που δεν ανταποκρίνονται ούτε στις ανάγκες, αλλά ούτε και στις διανοητικές ικανότητες του παιδιού.

Η σύλληψη κι ο σχεδιασμός του μουσειακού χώρου αναφέρονται σε λύσεις με άμεσο, δυναμικό, αλλά και μελλοντικό χαρακτήρα. Λύσεις που εξασφαλίζουν την προοπτική για μια βαθειά σχέση του παιδιού με την πόλη μέσα στο χώρο της φαντασίας, μέσα στο χώρο της τέχνης.

Μετά τα ολέθρια σφάλματα και τραύματα που προκάλεσε ο φονξιοναλισμός του «περίφημου» διεθνούς στυλ στη ζωή όλων των πόλεων του κόσμου, και ιδιαίτερα με την κυριαρχούσα αγωγή για την μονοσήμαντη χρήση του χώρου, η Αθήνα προσφέρει μια πρωτοποριακή λύση σε ζητήματα που ανήκουν στην κατηγορία των επειγόντων προβλημάτων της εποχής.

Ένα παράδειγμα για όλες τις πόλεις του κόσμου. Λύση μοντέλο, για τον μετασχηματισμό ενός κορεσμένου και μονότονου πολιτειακού χώρου σε βιολογικό ψυχοκοινωνικό βιότοπο, σε ανοιχτό χώρο της δημιουργίας και της δράσης, της αυτονομίας και της μικρής ελευθερίας των παιδιών, που έχουν ανάγκη από ζωτικούς χώρους και προγράμματα, για να προωθήσουν την προσωπική ανίχνευση και την σφαιρική ανάπτυξή τους. Ένας ανοιχτός ζωντανός χώρος δραστηριότητας σημαίνει για μένα την δημιουργία μιας «ανάλογης» πόλης, με μια ανάλογη σκηνοθεσία, μέσα στην οποία το παιδί όχι μόνο ανακαλύπτει το μέλλον και στερεώνει τις προσωπικές του ικανότητες, αλλά και συμμετέχει στην πράξη της συμφιλίωσης του ανθρώπινου έργου με την φύση σ' ένα μικρό παράδεισο, σε μια μικρή όαση. Έτσι συνδέεται ο χρόνος με την παρελθοντική και μελλοντική του υπόσταση, με τον χώρο της φύσης. Γη, πέτρες, δέντρα, σ' έναν κόσμο γεμάτο ποίηση, που ανταποκρίνεται στον ανάλαφρο παραμυθένιο κόσμο του παιδιού.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Η Αρχιτεκτονική σύνθεση του έργου έχει οργανικό χαρακτήρα. Η συνολική σχεδίαση δεν τείνει να δημιουργήσει κεντρικά σημεία και επί μέρους συνιστώσες, αλλά σκοπεύει στην δημιουργία μικρότοπων με ιδιάζοντα χαρακτήρα και λειτουργία, με άμεση οργανική και οπτική σύνδεση.

Μικρές πόλεις, μικρά νησιά, δεμένα σ' ένα σύνολο, επιτρέπουν την κατανόηση και τη σχέση του μικρού και του μεγάλου του ειδικού και του γενικού, στοιχεία από την ιστορία της δόμησης του Ελληνικού περιβάλλοντος (βλ. τις μελέτες μου πάνω στην Αρχιτεκτονική της Σαντορίνης «Ειδήσεις από μια αρχέγονη χώρα για τις μεγάλες πόλεις» Bauwelt 1/2, 1981 7. Conrads).

Η γενική όσο και η ειδική μου έκφραση στην αρχιτεκτονική σύνθεση έχουν ομαδική και συνολική τάση. Ομαδικές και ατομικές πρωτοβουλίες συνδέονται αχώριστα με το κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον.

Η συνοχή είναι διαχρονική και διαχωρική, ο περιβάλλων χώρος διαπλάθεται κιναισθητικά, για την οργάνωση και σκηνοθεσία της κοινωνικότητας, που ορίζεται από την αυθόρμητη χορογραφία της παιδικής κίνησης.

Η χορογραφία της αυθόρμητης κίνησης μετατρέπει το αρχιτεκτονικό οικοδομικό σύνολο, σ' ένα διαχρονικό αέναο «Endless», με αλυσιδωτή διασύνδεση ατομικών και ομαδικών χωρικών τμημάτων.

Μια ποικιλία σημείων κι ένα σύστημα επικοινωνίας μεταφέρουν εύκολα την ατομική πρωτοβουλία σ' ένα ομαδικό σύνολο.

Τα παιδιά εισχωρούν έτσι σ' ένα πλατύ δικτυωτό σύστημα, σ' ένα λαβύρινθο χώρων, επιπέδων, σωμάτων, εικόνων, απλωμένο σ' όλες τις κατευθύνσεις, πάνω-κάτω, δίπλα-δίπλα με ρυθμική επανάληψη και επιστροφή στη διαχρονική σκηνογραφία. Οι ελεύθεροι αδειανοί χώροι μαζί με τα μυθοποιητικά σύμβολα, εμπλουτίζουν τις κοινές λειτουργίες και τις ανασυνθέτουν σ' ένα πολύχρωμο, πλαστικό, αισθητικό σύστημα. Τα «κενά» αυτά ευκολύνουν και προωθούν την ανακάλυψη ιδιοτύπων χώρων (κάθε παιδί ανακαλύπτει δικούς του χώρους) που ασφαλίζουν την προσωπική συμπεριφορά, την προσωπική σχέση. Ο χώρος εξελίσσεται σ' ένα πεδίο δράσεως με σκηνοθεσία ειδική για την προσωπική ανάπτυξη των παιδιών.

Έτσι τα παιδιά, «είναι σε θέση» να συνδεθούν μέσα σ' ένα «παιχνίδι πολλών ευκαιριών», τμηματικά ή συνολικά, από γειτονιά σε γειτονιά, σ' ένα οργανωμένο αρχιτεκτονικό σύνολο, σε **μια όμορφη παιδική συνοικία**. Ο μετασχηματισμός σ' αυτό το αναφερόμενο αρχιτεκτονικό σύνολο πλάθεται και αναπτύσσεται ελεύθερα, που σημαίνει μια απαλή μεταβίβαση από τον φυσικό στον αρχιτεκτονικό χώρο, δίχως σημαντικούς ιεραρχημένους άξονες και προοπτικά σημεία, τρόπος με τον οποίο διευκολύνεται μια στερεοσκοπική διάχυση.

Αντί ενός κεντρικού σημείου, μιας συμμετρίας ή της επιφανειακής πρόσοψης όπως συνήθως χρησιμοποιεί η επίσημη αρχιτεκτονική, μετέφερα διαχρονικά επίπεδα σ' ένα πολυδιάστατο προοπτικό πολύπλανο, με έντονη τεκτονική πλαστικότητα. Τα στερεοπλαστικά αυτά συγκροτήματα είναι παραδείγματα συνθέσεων μιας αρχιτεκτονικής μορφολογικής που ορίζεται από την ελαστικότητα και το βίωμα. Έτσι περνάμε από μια αρχιτεκτονική της καταναγκαστικής παθητικότητας, σ' ένα κόσμο πλούσιων αρχιτεκτονικών εμπειριών «δια της αφής», που επιτρέπουν και ευκολύνουν ιδιαίτερα τα παιδιά να ψηλαφήσουν, να αγκαλιάσουν και να διασχίσουν τους όγκους της.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ Dr. DIETER RONTE, ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ

Η δουλειά του Ευθύμη Βαρλάμη είναι εξαιρετικά σημαντική. Στην κρίση της αστικής Αρχιτεκτονικής, απαντάει ο Βαρλάμης σαν ουτοπιστής στην μακρά παράδοση των αρχιτεκτονικών ουτοπιών, με μια μεγάλη σειρά πειραμάτων μετατροπής.

Ο Βαρλάμης ξεφεύγει από τη σημερινή έννοια του στυλ, και δεν είναι εύκολο να κατατάξει κανείς το έργο του στις γνωστές κινήσεις, αν και ξεχωρίζω μια συγγένεια με τα μνημειακά έργα καθημερινού θέματος του Oldenburg και παράλληλα με το έργο του Duchamp — στην αρχή η ιδέα, ο σχεδιασμός σαν βάση ενός έργου τέχνης.

Σαν πειραματιστής καλλιτέχνης συγκεντρώνει όλα τα στοιχεία και τα φαινόμενα που ορίζουν την πόλη και πραγματικά όλες τις πληροφορίες και ταυτόχρονα αμφισβητεί. Όλα είναι για τον Βαρλάμη σημεία εξόδου και δυνατότητες για να φτάσει σε μια προσωπική μαρτυρία. Μέχρι του σημείου αυτού πιστεύω ότι ο Βαρλάμης ως καλλιτέχνης, χρησιμοποιεί και φιλτράρει τη σύγχρονη τέχνη σαν ένας καταλύτης για να αναπτύξει μια νέα αμφισβήτηση της λειτουργίας της πόλης, και να βγάλει την τέχνη έξω από την απομόνωση της από το Μουσείο, για να στεριώσει από μόνη της στον πυρήνα και τη ζωή της πόλης.

Και βέβαια μια πόλη δε μπορεί να γίνει αντιληπτή πια μέσα από το Δημαρχείο, μέσα από μια υπηρεσία, μέσα από ένα μέρος της πόλης. Ο Βαρλάμης βλέπει την πόλη συνολικά σαν πολύπλοκο οργανισμό που αποτελείται από οικοδομήματα, κυκλοφορία, οικονομία με κοινωνική δομή, πράγματα που θέτει πάντα υπό ερώτηση, τα ανακατώνει, τα αποσυνθέτει, γιατί τα θεωρεί περισσότερο σα ρευστή διαδικασία, παρά σα μονόπλευρη στατική ιεραρχία.

Ο Βαρλάμης προτείνει την αισθητική σύνθεση της σύγχρονης τέχνης. Η πόλη μετατρέπεται σε πλατύ εργαστήρι της αισθητικής του. Και η αισθητική του είναι παραπάνω από φιλοσοφική πρόκληση, γιατί απαντά στη μεγάλη ανάγκη της εποχής μας. Οι ανασχηματισμοί, αποσυνθέσεις, μεταφορές, καλύψεις - αποκαλύψεις του Βαρλάμη, δίνουν πολλές λύσεις στην πολιτειακή Αρχιτεκτονική, λύσεις για τα μεγάλα λάθη του παρελθόντος που από πολλού έχουν αναφερθεί οι κοινωνιολόγοι. Ο Βαρλάμης ανακαλύπτει τη νέα πόλη.

Η ανίχνευση και η φανέρωση της πολιτειακής ουσίας είναι για το Βαρλάμη άμεση επέμβαση στη ροή και στην ιστορία της πόλης. Τα αποτελέσματα δεν είναι αντικείμενα για μια Μουσειακή παρατήρηση, παρά μοιράζονται σαν «αντίδωρα» στους ανθρώπους της πόλης και ιδιαίτερα στα παιδιά σαν ανάμνηση της πράξης και της συμμετοχής.

Ο Βαρλάμης ψάχνει και ανακαλύπτει τα κρυμμένα χωριά μέσα στις μεγαλουπόλεις, μοιράζει γη, χώματα και πέτρες και κρύβει και θάβει, αντίθετα με την αρχαιολογία, όλα τα πολύτιμα έργα του.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΟΥ ΑΥΤΟΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ.ARCHITECTURE INFORMELL

Το καλοκαίρι του 1988 διηύθυνα το τμήμα αρχιτεκτονικής στη θερινή Ακαδημία του Σάλτζμπουργκ με γενικό θέμα: «Για μια ανθρώπινη και φυσική Αρχιτεκτονική». Ο ζωγράφος F. Hundertwasser και ο καθηγητής Eibl-Eibesfeld (ο γνωστός καθηγητής της έρευνας της συμπεριφοράς — βιβλία του μεταφράστηκαν στα Ελληνικά όπως «Το μίσος και η αγάπη» κλπ.) στο MAX PLANK INSTITUT, συνεργάστηκαν στο θέμα αυτό μαζί μου με ένταση και ενθουσιασμό.

Η μέθοδος του αυτοματισμού αναφέρεται κυρίως στην πλαστικότητα της αρχιτεκτονικής, στη διανομή και στη σύνθεση των όγκων, γραμμική, πολυδιάστατη, που εντοπίζεται και ορίζεται από την αίσθηση της αφής σε συνεργασία με τις άλλες αισθήσεις. Με την αφή ο άνθρωπος αισθάνεται οργανικά την σωματικότητα της αρχιτεκτονικής σύνθεσης. Καθώς τα χέρια μας γλιστράνε επάνω σε μια σκληρή και γυαλιστερή επιφάνεια ενός γλυπτού έργου του HAM, η αφή μας μεταδίδει έντονα τη μορφολογική ταυτότητα ενός όγκου, την ελαστικότητά του, την αντίστασή του όσο υποχωρεί, την θερμοκρασία του, την διάρθρωση της επιφάνειάς του, γυαλιστερή, σκληρή, χνουδωτή, οδοντωτή, πιο έντονα και άμεσα απ' ότι η οπτική εικόνα του έργου.

Κάθε πλαστικό έργο, προϊόν μιας αυτόματης, αυθόρμητης συμπεριφοράς, διακρίνεται από την απουσία της αυστηρής γεωμετρικής έκφρασης, υπογραμμίζεται από μια απαγορευτική διάθεση για ευθείες γραμμές, επίπεδες επιφάνειες και ορθές γωνίες. Κάθε τυχαία μορφή, κάθε τυχαία πέτρα, κάθε τυχαίος όγκος, κάθε καρπός, κόκκαλα, σύννεφα αλλά και ανθρωπομορφολογικά στοιχεία, κάθε μύτη, τα μάτια, τ' αυτιά, το στόμα, τα δάχτυλα, τα βυζιά, τα μπούτια, μπορούν να εκπροσωπήσουν αυθόρμητα μια αρχιτεκτονική ιδέα και μετατρέπονται εύκολα σε αρχιτεκτονικά στοιχεία και σχήματα. Η φύση δεν είναι «ωφελιμιστική», είναι γεμάτη από επινοητικότητα, απορία, θαυμασμό, αθωότητα, χαρά, εκπλήξεις, καμπύλες και χιούμορ.

Στον ορισμό του αυτόματου σχεδιασμού συμπεριλαμβάνω τα παρακάτω σημεία:

α. Η απτική πλαστικότητα στην μορφή.

β. Η τελική φάση πρέπει να αφήνει να φαίνονται τα στρώματα και τα υλικά που συμμετέχουν στην πλαστικότητα και την σχηματοποίηση της μορφής. Πρέπει να αποφεύγεται η μανία για άψογα τελειοποιημένη έκφραση. Στρώματα, ρωγμές, λάθη, τρύπες, βοηθούν μια εν δυνάμει σχέση, σε αντίθεση με την άψογη, φινιρισμένη, τέλεια μορφή, η δράση της οποίας είναι μονόπλευρη και μονότονη.

γ. Τα σημεία, τα σύμβολα, οι σημειολογικές πληροφορίες.

Όπως τα προηγούμενα τυχαία σημεία αποκαλύπτουν ένα αφηρημένο τόπο, έτσι σημεία με συμβολικό χαρακτήρα - κυκλικές τρύπες - μάτια - στόμα, φερόμενες και φέρουσες δυνάμεις, οριζόντιες και κάθετες, έτσι και τα σημειολογικά στοιχεία ενός πολιτισμού, έχουν μια τοπολογική τοποθέτηση και ψυχοκοινωνική σύνθεση (τα ασημένια χέρια, τα ασημένια πόδια, τα αφιερώματα στις εικόνες και στις εκκλησίες, τα κυκλαδίτικα ειδώλια, οι ψάθινες καρέκλες).

Τα σημεία αυτά έχουν την ιδιότητα ιδεογραμμάτων και είναι καθοριστικά για την αισθητική και ιστορική διάθεση (η δωρική κολόνα, τα τόξα, οι θόλοι) καθώς συμβάλουν στην οργάνωση ενός μετασυστήματος με ιστορικό χαρακτήρα.

δ. Τα λυρικά και ποιητικά στοιχεία.

Τα ποιητικά στοιχεία έχουν συνήθως μια εικονογραφία που ανατρέπει τον λειτουργικό ορθολογισμό. Ένα σπίτι με σύννεφα στη θέση των συνηθισμένων παράθυρων, δείχνει ένοντα τη διάθεση και το ύφος για μια ποιητική μεταφορά.

Ένα σπίτι που δεν σκεπάζεται με την κλασσική τριγωνική σκεπή, αλλά στον τελευταίο όροφο - επίπεδο, με μια σκάλα που οδηγεί στο άπειρο, με ξόανα, μ' αγάλματα, με προεκτάσεις και όργανα που δεν δηλώνουν γνωστές λειτουργίες, ένα σπίτι που μ' αυτόν τον τρόπο εκμυστηρεύεται τη σφοδρή του επιθυμία για έναν ανοιχτό διάλογο με τον ουρανό, γίνεται φορέας μιας ποιητικής διάθεσης. Ένα δέντρο που βγαίνει από ένα παράθυρο με ορμή, ένα τυχαίο κενό σ' ένα σύστημα λειτουργίας, δε φέρνει μόνο την αίσθηση του απρόοπτου και της έκπληξης αλλά και μια έντονη λυρική μουσικότητα.

ε. Τα τυχαία ίχνη. Ο άνεμος, η φωτιά, το νερό, ο ήλιος, αρ-

χιτεκτονούν λογής - λογής φαινόμενα. Τα ίχνη τους καίρια, ντοκουμέντα διαβεβαιωτικά μιας άλλης δύναμης, ενός άλλου ρυθμού, μιας άλλης κρυφής αρχιτεκτονικής, που ακουμπά πολύτιμα μυστικά στα βράχια, τα βουνά, την έρημο, σ' ένα κορμό καμμένο απ' αστραπή.

Τα ίχνη μιας τυχαίας επέμβασης σ' ένα αρχιτεκτονικό έργο διασταυρώνουν ένα σύστημα και το εμποδίζουν να έχει μια ολοκληρωτική έκφραση. Η διασταύρωση μιας ανεξέλεγκτης, αφηρημένης δομής, μ' ένα εικονογραφικό σύστημα που έχει ολοκληρωτική τάση, έχει μια συγγένεια με τη μέθοδο του μοντάζ και του κολάζ. Μέθοδοι, που επιτρέπουν μια άνετη και εύκολη χρήση στοιχείων που φαίνεται να μην έχουν καμία ορθολογική συνοχή.

Τα στοιχεία αυτά έχουν κοινή προέλευση την σουρρεαλιστική τοπογραφία του ονείρου, της παιδικής φαντασίας, όπου τα αντικείμενα έχουν μια μετέωρη μεταφυσική υπόσταση. Έτσι γίνεται να κατανοηθεί καλύτερα ο όρος του αυτοματισμού που αναφέρω, η σύλληψη του οποίου, αλλά και η έκφραση του οποίου, ανάγονται σε πράξεις πέρα από την ορθολογιστική δομή. Δηλαδή ο αυθόρμητος σχεδιασμός του αυτοματισμού έχει την ιδιότητα κάθε δημιουργικής αντίδρασης που ορίζεται από την «εν συναγερμώ» δράση όλων των αισθήσεων.

ζ. Τα χρώματα.

Αντικείμενα και χώροι κυριευμένοι απ' την μαγική ευγλωττία τους, χαρακτηρίζονται από μια ρευστότητα που πηγάζει από το ειδικό φαινόμενο που ονομάζουμε χρώμα.

Χρωματισμός, ή ένα χρώμα, είναι στην ουσία μια διαδικασία που εμφανίζεται ανάμεσα σε μια ύλη και στο φως. Το γεγονός ότι ο άνθρωπος δεν έχει ισχυρή χρωματική μνήμη, πράγμα που απέδειξαν πολλά πειράματα και έρευνες, εξηγεί αυτήν την ρευστότητα, η οποία σαν διαδικασία επαναλαμβάνεται κάθε φορά από την αρχή, ανάμεσα στο υλικό αντικείμενο, στον εκάστοτε στιγμιαίο φωτισμό, αλλά και στην ανάλογη συναισθηματική κατάσταση του παρατηρητή. Έτσι η διαδικασία της χρωματικής αίσθησης έχει μια αστάθεια και μια αέναη μεταβλητικότητα (ενδιαφέροντα τα πειράματα που έκανε ο Josef Albers σε αμερικάνικα πανεπιστήμια).

Ίσως δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η επίσημη αρχιτεκτονική στην οικοδομική της πράξη αποφεύγει να χρησιμοποιήσει έντονους χρωματισμούς και καταλήγει στους γνωστούς τόνους, γκρίζα, μπεζ, παστέλ. Τα έντονα χρώματα στην αρχιτεκτονική και ιδιαίτερα σ' έναν παιδικό χώρο είναι για μένα απαραίτητα για να συμβάλλουν στην αισθηματική σχέση και κίνηση. Χρώματα εκφράζουν αισθήματα και καταστάσεις, ζεστό-κρύο, ανοιχτό-σκούρο, μακρυνό-κοντινό, επιφάνεια-βάθος.

Η διείσδυση των παιδιών σ' έναν πολύχρωμο λαβύρινθο με διαφοροποιημένες επιφάνειες από διάφορα φυσικά υλικά συνοδεύεται με μια διαδικασία μεταβίβασης από την ύλη στο άυλο, από το σώμα στην μετέωρη πνευματικότητα του χρώματος. Έτσι οι επιφάνειες παίζουν ένα διαλεκτικό παιχνίδι. Μικρές, μεγάλες, στενές λωρίδες, γραμμές, σημεία ζωντανεύουν με τα χρώματα.

Το χρωματικό σύνολο μετατρέπει μια αδρανή επιφάνεια σ' ένα ζωντανό φορέα αισθησιακών ερεθισμών και ειδήσεων. Αν λάβουμε υπόψη μας ότι η αισθησιακή αντίληψη του περιβάλλοντος έχει για τα παιδιά αυτήν την ρευστότητα που αναφέρω τότε θα γίνει αντιληπτή η μανία και η κακία της αρχιτεκτονικής πράξης να αποφεύγει τους χρωματισμούς.

Γενικά μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο χώρος των χρωμάτων είναι χώρος των αισθήσεων και των ψυχοσωματικών σχέσεων (βλέπε την πολυχρωμία της αρχαίας ελληνικής αρχιτεκτονικής και τους έντονους χρωματισμούς στην λαϊκή μας αρχιτεκτονική). Η εμφάνιση των χρωματισμών σε χώρους του άμεσου περιβάλλοντος της πόλης, σπίτια, τοίχους, δρόμους δεν φέρνει μόνο μια εύθυμη χαλαρότητα αλλά ερεθίζει την αισθησιακή μας ικανότητα να αντιληφθούμε και να κατανοήσουμε τα φαινόμενα του περιβάλλοντος μέσα από το πρίσμα αισθηματικών σχέσεων και όχι κάτω από την μονοτονία και την «τσιγγουνιά» της μονοχρωματικής οπτικής κατηγορίας.

Ο χώρος και η έννοια του συνόλου.
Το κλειστό περίκεντρο σχήμα.
Τα σύνθετα συγκροτήματα.
Στατική και δυναμική αίσθηση του χώρου.
Η αίσθηση της ανοιχτής υποδοχής.

Είναι πολύ ενδιαφέρον να εξετάσουμε την έννοια του συνόλου σε έναν πολεοδομικό οργανισμό, αλλά παράλληλα να σταθούμε προσεχτικά και ερευνητικά σ᾽ αυτά που οι αισθήσεις και τα αισθήματά μας καταγράφουν όταν μπαίνουμε σ᾽ έναν δομημένο χώρο, τα σύνορα του οποίου μας είναι φανερά και συγκεκριμένα. Αυτό το αίσθημα που έχουμε όταν μπαίνουμε στον αρχαιολογικό χώρο των Μυκηνών, στις εγκαταστάσεις της Κνωσού, όταν μπαίνουμε σ᾽ ένα μικρό χωριό της Σαντορίνης, όταν περνάμε την είσοδο ενός ελληνικού μοναστηριού. Σε κάθε χώρο που ανέφερα, έχουμε έντονη την αίσθηση ενός συνόλου. Του ιδεατού και φυσικού τόπου ενός συνόλου. Το περίκεντρο σχήμα ενός ελληνικού μοναστηριού μας μεταφέρει επίσης έντονα αυτή την αίσθηση ενός συνόλου από ετερογενείς αρχιτεκτονικούς χώρους και λειτουργίες.

Πιστεύω ότι η μεγάλη αποτυχία της ακαδημαϊκής αρχιτεκτονικής να δομήσει αρμονικά χώρους και τμήματα οφείλεται πέρα από άλλες αιτίες και στην παράλειψη της αρχιτεκτονικής παιδείας ν᾽ ασχοληθεί εντατικά με την εννοιολογική δομή του συνόλου.

Το σύνολο.

Ένα από τα πρωταρχικά στοιχεία της έννοιας του συνόλου είναι η αρμονία, δηλ. η ισορροπημένη σχέση ανάμεσα σε ετερογενή και επιμέρους στοιχεία. Κάθε επιμέρους στοιχείο εκφράζει με τον όγκο, την υψομετρική του διάσταση, την μονόπλευρη ή πολυδιάστατη τεκτόνισή του, με την ιδιάζουσα λειτουργία του, τη δική του ιδιομορφία.

Πέρα από αυτά όμως φέρνει διάφορα ορατά ή αόρατα σημεία, εξαρτήματα, εσοχές, προεξοχές που δηλώνουν μια διάθεση σύνδεσης σ᾽ ένα σύνολο.

Χρειάζεται πολύ λεπτή και μαστορική τέχνη να εντοπιστούν όλα αυτά τα σημεία. Πολλές φορές ορίζονται από μικρές, πολύ μικρές επεμβάσεις, κλίσεις, στροφές, αλυσιδωτή διασύνδεση με χρώματα και υλικά, με αντιστοιχίες στα ανοίγματα και ιδιαίτερα από ημίχωρους που συνδέουν τα μέσα έξω, προαύλια, μπαλκόνια, σκάλες κόγχες.

Αντίστοιχα με τα ανοίγματα, τα στενέματα, τα ανεβοκατεβάσματα, έχουμε πάλι έντονα τα αισθήματα υποδοχής, κίνησης, ανίχνευσης, της αυθόρμητης χορογραφίας.

Σ᾽ ένα τέτοιο σύνολο ιδιαίτερα τα παιδιά μπορούν να αναπτύξουν μια προσωπική δράση αφού τα σκηνικά του έργου βοηθούν και ευκολύνουν την δράση και την αυθόρμητη κίνηση. Με την κίνηση ανακαλύπτει το παιδί το σώμα του και μπορεί να ρυθμίζει τη σωματική του στάση ανάλογα, μια και ο χώρος έχει διάχυτη ευρυθμία. Η στάση του παιδικού σώματος πρέπει να χαρακτηρίζεται από μια φυσιολογική ευκινησία ανάλογη μ᾽ αυτήν που παρατηρείται στα παιδιά και γενικότερα στους ανθρώπους της Αφρικής. Κάθε κίνηση πρέπει να περιέχει μια «διαπραγματευτική»-παιχνιδιάρικη διάθεση με τον χώρο και τον χορό, να δίνει παλμό και ρυθμό ταλάντευση και γούστο στην ζωική ορμή του παιδιού.

Σημαίνει αυτό πως ένα αρχιτεκτονικό σύνολο, έχει την υποχρέωση να παράγει, να προκαλεί, να «επιβάλλει» και να ασφαλίζει την ευρυθμία, μετατρέποντας την τεκτονική του δομή, σε ένα όργανο κίνησης και χώρου. Και χώροι που ευνοούν την κίνηση και την διάθεση για χορό, δεν είναι μόνο ευχάριστοι και ευεργετικοί για την ψυχολογική ισορροπία του παιδιού, αλλά και πεδία σύλληψης και συνειδητοποίησης των συστατικών, των ουσιών και των αξιών του χώρου.

Στον εγκέφαλο του χορευτή γίνεται μια άλλη πρόσληψη και καταγραφή του περιβάλλοντος χώρου. Μια και η χορευτική κίνηση αποκλείει μια ορθογωνική και επιφανειακή αντιμετώπιση και εντύπωση του περιβάλλοντος (βλέπε τις εμπειρίες και τα πειράματα του Oskar Schlemmer στο Bauhaus και ιδιαίτερα το τριαδικό μπαλέτο).

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Η αρχαιολογική έρευνα διεισδύει πολλές φορές στα βαθύτερα στρώματα μιας πόλης, που ορίζουν την ιστορική της εξέλιξη. Ο Σλίμαν ανακάλυψε επτά φορές την Τροία σε ανάλογες χρονικές περιόδους. Κάθε στρώμα - πόλη έχει οργανωμένο ένα σύστημα, που ορίζεται από τα είδη των σκευών, τον τρόπο χτισίματος, τη λατρεία. Παρόλο που έχουμε επτά πόλεις της Τροίας, επτά διαφορετικές εικόνες της ίδιας πόλης στο σύνολό της, η έννοια της πόλης της Τροίας έχει μια οντότητα που προέρχεται από τις σταθερές της γαιομορφικής τεκτονικής δομής του πρώτου φυσικού περιβάλλοντος.

Στην Αθήνα μπορούμε να εντοπίσουμε πολύ περισσότερα στρώματα από αυτά της Τροίας. Χρονικά στρώματα με τις αντίστοιχες εικόνες. Εικόνες του πρώτου φυσικού τοπίου της αρχαϊκής Αθήνας, εικόνες της κλασσικής, της ελληνιστικής, της ρωμαϊκής, της βυζαντινής, της νεοκλασσικής, του 19ου αιώνα της προπολεμικής, της μεταπολεμικής, της σύγχρονης. Μέσα στα χρονικά και εικονογραφικά αυτά στρώματα παραμένουν πάντα, ορισμένες σταθερές, είτε από το φυσικό, είτε από το δομημένο περιβάλλον. Ο βράχος της Ακρόπολης, ο Λυκαβηττός, η Πνύκα, τα βράχια, η γη και η γαιομορφική τεκτόνιση του πολεοδομικού χώρου με την θάλασσα και την ενδοχώρα.

Η Ακρόπολη σαν μια σταθερή γαιομορφική προεξοχή παίρνει ιδιαίτερη σημασία. Από την μια μεριά, σαν ιδεογραμμικό σύμβολο ενός πολιτισμού και από την άλλη σαν χρονική μαρτυρία της αρχαϊκής της προέλευσης. Για την Αθήνα έχω την αίσθηση μιας διττής εικονογραφίας. Από τη μια, η σύγχρονη εικονογραφία με την αρχιτεκτονική της πολυκατοικίας, και απ' την άλλη το σύνολο των εικόνων - ιδεών, που ενώ έχασαν την πρώτη τους λειτουργία ή και την αρχιτεκτονική τους ύπαρξη, παρόλα αυτά μένουν μετέωρες και επηρεάζουν την προσωπική εικονογραφική μου αντίληψη. Η αναδρομή μου αυτή είναι ένα είδος «προβολής» της αισθητικής περιουσίας της Αθήνας, υλικό του διαχρονικού εικονογραφικού συνόλου, στο οποίο η εργασία μου απαντά.

Βέβαια, οι εικόνες που χρησιμοποιώ στην αρχιτεκτονική μου σύνθεση, δεν κάνουν μίμηση, αλλά δημιουργούν μια ενότητα της χρονικής ουσίας, παρελθόν παρόν και μέλλον. Τα πρότυπα για μένα έχουν μια μεταφυσική αισθητική. Την κολόνα για παράδειγμα, δεν την θεωρώ εικονογραφικό στοιχείο (δωρική, ιονική, κορινθιακή) αλλά δομή (skulptura), γλυπτή στερεομετρική μορφή, κύλινδρος με καινούργια λειτουργία, που χρησιμοποιώ σαν μέσο σύνδεσης χώρων και περιχώρων. Δεν είναι φορέας μιας αρχιτεκτονικής λειτουργίας ενός οικοδομήματος, αλλά ελεύθερο σώμα, ανεξάρτητο με μια άγνωστη ατμόσφαιρα.

Το γεγονός ότι μια κολόνα «φέρει», στηρίζει ένα σύννεφο, ένα μάτι, ένα ψάρι, δεν σημαίνει ότι κάνω αντικατάσταση του συνηθισμένου κιονόκρανου. Πιο πολύ μ΄ ενδιαφέρει η μεταφορική σκηνοθεσία, μαρμάρινες, χωμάτινες, πέτρινες κολόνες, στηρίζουν την σκεπή ενός αόρατου ναού, ή υψώνουν στον ουρανό τα διαλεκτικά όργανα της ποιητικής μεταφοράς.

Η αυτονομία όλων αυτών των στοιχείων παράγει στο τέλος μια λεπτή ατμόσφαιρα ανάλογη με την αρχιτεκτονική χώρου που δημιούργησε ο περιστύλιος ναός. Οι κολόνες παίρνουν ένα χαρακτήρα διαφράγματος (όπως το διάφραγμα της χριστιανικής εκκλησίας). Ένα χωρικό διάφραγμα, που δεν χωρίζει ένα χώρο σε μέτωπα, αλλά αφήνει το περιβάλλον να εισχωρήσει στο κέντρο του αρχιτεκτονήματος. Η αρχιτεκτονική δεν παρουσιάζεται έτσι σαν ένα άχαρο τεχνικό δεδομένο, αλλά σαν ένα λεπτό σύνολο μουσικής φύσης που συντονίζει τη ρευστότητα και τη σύνδεση του περιβάλλοντος χώρου.

Η έλλειψη της εικόνας στην αρχιτεκτονική πρακτική της σύγχρονης πολυκατοικίας δεν είναι απλό φαινόμενο. Πρέπει πιστεύω να κατανοηθεί μέσα από το πρίσμα της αρχέτυπης μήτρας της ελληνικής αρχιτεκτονικής, της αρχιτεκτονικής του περιστυλίου. Παρόλο που η γεωμετρική σύνθεση της συνηθισμένης πολυκατοικίας με τις απλές κυβικές κατασκευές έχει στερεότυπο χαρακτήρα, τα συνηθισμένα μπαλκόνια δίνουν σαν προεξοχές μια επέκταση λέπτυνσης, που μπορεί να αναχθεί στην ιδιότητα του διαφράγματος ή του περιστυλίου στρώματος. Η έλλειψη μιας ολοκληρωμένης αισθητικής εικόνας στην αθηναϊκή πολυκατοικία καθυστερεί οπωσδήποτε την αισθητική ενότητα του πολεοδομικού χώρου, γεγονός που δυσκολεύει πολύ τους ανθρώπους που προέρχονται από τις ιστορικές ευρωπαϊκές πόλεις. Η έλλειψη της εικόνας δυτικού τύπου, συμμετρία, συνοχή των ανοιγμάτων σ΄ ένα τυπολογικό σύστημα, δεν σημαίνει ότι η ελληνική πολυκατοικία δεν έχει αισθητική ποιότητα. Ποιότητα όμως, που μπορεί να κατανοηθεί μέσα από μια φιλοσοφική θεώρηση για το χώρο και το περιβάλλον γενικά.

Η φιλοσοφική αντίληψη για την ενότητα του χώρου παραμένει αναλλοίωτη από την αρχαία τέχνη μέχρι τις σύγχρονες μορφές της λαϊκής μας παράδοσης (η πολυκατοικία μετατράπηκε σε αρχιτεκτονικό τύπο με πλατιά λαϊκή παράδοση πλέον).

Πρόκειται για την θεώρηση των απαλών συνδέσεων του μέσα - έξω της περιστυλίου αρχιτεκτονικής. Η φιλοσοφική αυτή θεώρηση είναι βαθιά και αρχέτυπη και ρυθμίζει όχι μόνο τη διαφοροποίηση του χώρου αλλά και την ψυχοκοινωνική συνοχή των ανθρώπων. Τη δυαδική αυτή ενότητα την βλέπουμε στο θεϊκό ζευγάρι Εστία-Ερμής που συμβολίζει αντίστοιχες αναλογίες στη ρύθμιση της κατοικίας και του πολεοδομικού χώρου.

Ο όρος του μέσα, η Εστία, η κατοικία, η εσωτερική ζωή, η οικογένεια, η μητέρα, ο όρος του έξω, η ελεύθερη φύση, ο Ερμής, ο άντρας κυνηγός, η πλατεία της αγοράς, το εμπόριο. Η παραμέληση του εξωτερικού περιβάλλοντος της σύγχρονης Αθήνας οδήγησε όχι μόνο στη μονοτονία της τυποποιημένης πολυκατοικίας αλλά και στα φοβερά προβλήματα οικολογικής επιβάρυνσης του συνολικού περιβάλλοντος. Η οικολογική μόλυνση φέρνει μια αντίστοιχη κρίση στη λειτουργία και στον τύπο της πολυκατοικίας, γιατί δεν μπορεί να λειτουργήσει καλά η εξωτερική της επέκταση. Οι κατοικίες αποκομμένες απ΄ την δημόσια προέκτασή τους στενεύουν και γίνονται στενάχωρες (στενός-χώρος).

Το γεγονός ότι δείχνω πολύ φροντίδα στην εξωτερική καλαισθητική σε όλες τις λεπτομέρειες του έργου, πηγάζει από την γενική ανάγκη να εμφανίσουμε παραδείγματα όψης και εμφάνισης ιδιαίτερα στις εξωτερικές επιφάνειες και αντικείμενα των δημοσίων χώρων. Είναι πολυ λίγα τα σημεία στην πόλη της Αθήνας όπου ο δημόσιος εξωτερικός χώρος εμφανίζει μια αισθητική ενότητα.

Πιστεύω ότι το πάρκο των Ιλισίων είναι ένα πρότυπο παρά-

δειγμα για ένα δημόσιο χώρο, που δεν έχει μόνο αισθητική ενότητα αλλά γίνεται βίωμα με παιδαγωγικό και θεραπευτικό χαρακτήρα και βέβαια ιδιαίτερα για τα παιδιά.

Η προβολή μιας συνολικής καλλιτεχνικής σύνθεσης δρα και σαν μονάδα πρότυπο, μέσα στο οποίο συσχετίζονται και συγκρίνονται τα επιμέρους στοιχεία. Ελπίζω μάλιστα πως αν καταφέρουμε να κατανοήσουμε την ανάγκη της καλλιτεχνικής δημιουργίας και στα αρχιτεκτονήματα της καθημερινής ζωής, θα μπορούσαμε να λύσουμε πολλά προβλήματα και τραύματα.

Αν εντοπιστεί π.χ. η ανάγκη της καλλιτεχνικής έκφρασης στο αρχιτεκτονικό σύνολο της Αθηναϊκής πολυκατοικίας, αν δηλαδή η κατοικία, το σπίτι μετατραπεί σε έργο τέχνης της καθημερινής ζωής, θα ήταν πολύ απλό να μετατρέψουμε την Αθήνα σαν πόλη σε μια πρωτεύουσα της ευρωπαϊκής ουτοπίας. Το σπίτι με τα σύννεφα που σχεδίασα το 1980-81 στη Βέροια μπορεί να είναι ένα μικρό και φτωχό παράδειγμα αυτής της μεταφοράς, παρόλ' αυτά ο καθηγητής Dr. H. Klotz διευθυντής του Γερμανικού Μουσείου Αρχιτεκτονικής στη Φραγκφούρτη το αναγάγει σαν πρότυπο της σύγχρονης μεταμοντέρνας κίνησης, το συγκρίνει με τα έργα του Βεντούρι και τονίζει την ελληνική του έκφραση και την ποιητική του διάθεση. Αντίστοιχα παραδείγματα είναι το κεραμικό στούντιο στην Κάτω Αυστρία που χτίστηκε το 1985 όπως και τα σχέδια για το θέατρο R της Βιέννης και για το ξενοδοχειακό και πολιτιστικό κέντρο Art Park Center επίσης στην Κάτω Αυστρία.

Αλλά το λαμπρότερο παράδειγμα για την καλυτέρευση της εξωτερικής ποιότητας της εμφάνισης ενός σπιτιού, είναι το σπίτι του καλλιτέχνη, μαέστρου και φίλου μου F. Hundertwasser ο οποίος με πρωτοβουλία του δήμου της Βιέννης πραγματοποίησε ένα από τα πιο επίκαιρα παραδείγματα ανανέωσης της κατοικίας στην πόλη, μια ανανέωση έξω από τα ευρωπαϊκά ιστορικά πρότυπα.

Στη μελέτη που μου ανέθεσε ο δήμος της Βιέννης για μια αρχιτεκτονική και αισθητική ανάλυση του σπιτιού του Hundertwasser στο ομώνυμο λεύκωμα βιβλίο, ονομάζω την αρχιτεκτονική αυτή, **αρχιτεκτονική της ελπίδας.**

Γενικά το έργο του Hundertwasser το θεωρώ αρχέτυπη δομή για την ανανέωση της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής. Δυστυχώς από την Αρχιτεκτονική στην επαναστατική φάση του 20ού αιώνα, έλλειψαν τα έργα σταθμοί, που θα άνοιγαν καινούριους ορίζοντες, κάτι που «οι δεσποινίδες της Αβινιόν» του Πικάσσο τόκαναν για χάρη της ζωγραφικής. Οι πρωταγωνιστές αρχιτέκτονες της Ευρώπης δεν συλλάβανε μήτε τόλμησαν να αγκαλιάσουν, ούτε την Αφρικάνικη, ούτε την Κολουμπιάνικη, ούτε την Ασιατική αρχιτεκτονική για να καρποφορήσει μια μελλοντική προοπτική. Απ' τη στιγμή που διαλέχτηκε σα βάση η κατασκευαστική, μηχανιστική και τεχνολογική δυνατότητα και πήρε την πρωτοκαθεδρία όλων των άλλων μελημάτων, αγνοώντας την ψυχοκοινωνική και πολιτιστική έκφραση, το τέρας του διεθνούς στυλ που έπασχε από μια σχεδόν οικουμενική ειδωλολατρία του γιγαντισμού, στην τελική φάση αποδείχτηκε όχι μόνο αφόρητο και στείρο, αλλά προβληματικό και καταστρεπτικό ταυτοχρόνως.

Έτσι δημιουργήθηκε το μεγάλο χάσμα, και η βιασύνη, αλλά και η βία των πολέμων βρήκε τους ανθρώπους απροετοίμαστους και αμήχανους μπροστά στο μεγάλο πρόβλημα της διαμόρφωσης και έκφρασης της μαζικής κουλτούρας. Μια ανανέωση έξω από τα ιστορικά πρότυπα που χρησιμοποιήθηκαν σαν έκφραση του ιμπεριαλισμού και του ευρωπόκεντρισμού, μπορεί να αναζητηθεί πλέον σε στρατηγικές θεωρήσεις νέων πολιτισμών.

Η στροφή μας στα άπειρα και θαυμάσια παραδείγματα του αφρικάνικου πολιτισμού, του αράβικου και εν γένει της ισλαμικής κουλτούρας, της ινδιάνικης, της ασιατικής δεν είναι θέμα πλέον εκλογής αλλά αναγκαίο βήμα για την μελλοντική μας επιβίωση.

Όπως και η σύλληψη και κατανόηση της στρατηγικής του αυτοματισμού (μέθοδος σύνθεσης και δημιουργίας με την οποία θα μπορέσει να επιτευχθεί η ενότητα των διαφόρων φάσεων ηλικίας των ανθρώπων εν γένει, παιδιά, νέοι, ενήλικες, γέροι) καθώς και η ανακάλυψη του παιδικού κόσμου και η στροφή στην παιδικότητα που ανοίγουν καινούργιους ορίζοντες για όλους τους πολιτισμούς.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΗΣ Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ Dr. H. KLOTZ ΕΠ' ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΟΥ Ε. ΒΑΡΛΑΜΗ «UNE CITE IMAGINAIRE» ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ 1985 ΣΤΟ D.A.M.

Νομίζω ότι εδώ στην Ευρώπη είμαστε πολύ σκεπτικιστές απέναντι στα σύμβολα της Αρχιτεκτονικής. Δεν είναι όμως λίγο το ενδιαφέρον μας για αυτά που πειραματίζονται π.χ. ο R. Venturi και ο C. Moore, δηλαδή την παραγωγή μιας αρχιτεκτονικής που σαν σώμα και σαν πρόσοψη είναι γεμάτη σημασία, δηλαδή γεμάτη σύμβολα. Εμείς αντιδρούμε προσεκτικά, γιατί στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στη Γερμανία, η φάτσα, η πρόσοψη δε χρησιμοποιήθηκε ποτέ θετικά· που σημαίνει, για τη σκεπτικιστική μας παράδοση, πως «ότι είναι πάνω στην όψη είναι ψέμα, είναι παγαποντιά».

Ο Βαρλάμης έχτισε ένα σπίτι, και το παίρνω για παράδειγμα, που δρα πολύ με το συμβολικό του χαρακτήρα, αυτή την όμορφη πρόσοψη με τα συννεφοπαράθυρα.

Εδώ θα έλεγα ότι βλέπω ιδέες παρόμοιες μ' αυτές που αντιπροσωπεύει ο R. Venturi. Σ' αυτήν την παράδοση βλέπω λοιπόν εν μέρει και τον Ε. Βαρλάμη που οπωσδήποτε όμως έχει τον δικό του προσωπικό χαρακτήρα, πράγμα που πρέπει να σεβαστούμε.

Το σπίτι αυτό (Το σπίτι με τα σύννεφα) αν και έχει έντονα τα Ελληνικά χαρακτηριστικά με τα μεγάλα μπαλκόνια, παρ' όλα αυτά συμβαίνει κάτι το διαφορετικό. Δεν είναι μόνο η πρόσληψη αυτών των στοιχείων που υπάρχουν και συντελούν την καθημερινή αρχιτεκτονική στην Ελλάδα, αλλά είναι ένας πρωτοποριακός δυναμικός μετασχηματισμός.

Το πιο σημαντικό για μένα είναι ότι ο Βαρλάμης δεν παίρνει στοιχεία μόνο από τη λαϊκή Αρχιτεκτονική π.χ. της Σαντορίνης, την οποία ερευνά και εξετάζει χρόνια, αλλά το ότι αντιλαμβάνεται πως γίνεται η τυπολογική διαμόρφωση στη σύγχρονη εποχή. Για παράδειγμα η Ελληνική πρόσοψη της μεγαλούπολης όπου εδώ συναντιώνται πολλές πηγές.

Δεν είναι δηλαδή ο ρομαντικός που δίνεται στην ιστορία, παρά βλέπει με ακρίβεια και αντικειμενικά ποια είναι σήμερα η Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα και έτσι τη συνδέει και την αλλάζει.

Αλλά βασικά πρέπει να πω ότι ο Βαρλάμης διασπά και μας λυτρώνει απ' αυτή τη φοβία για το συμβολισμό και την εικονικότητα της πρόσοψης με μια Αρχιτεκτονική που είναι παραπάνω από την λειτουργική λύση. Αυτό φεύγει πολύ μακριά. Το ότι μια κουζίνα «λειτουργεί», λέει ο P. Johnson ήδη το 1954, επ' αυτού δεν πρέπει να ξοδεύουμε χωρίς λόγο σκέψεις. Αυτό θα πρέπει να το προϋποθέσουμε. Ότι δηλαδή ένας καλός Αρχιτέκτονας ξέρει πως είναι οι λειτουργίες που χρειάζονται για ένα σπίτι. Από δω αρχίζει η Αρχιτεκτονική. Και νομίζω ότι σ' αυτό πρέπει να παραδεχθούμε τον Βαρλάμη ότι ξεφεύγει μακριά απ' αυτό που λέγεται «συνηθισμένη λειτουργική λύση στην Αρχιτεκτονική».

Ο Βαρλάμης είναι για μένα ένας σπάνιος Αρχιτέκτων ο οποίος όχι μόνο δε χτίζει όπως συνήθως χτίζουν οι Αρχιτέκτονες και ο οποίος δε περιμένει τις αναθέσεις, παρά εντάσει τις δραστηριότητές του στο προστάδιο της οικοδομής. Φέρνει τους ανθρώπους σε κίνηση και τελικά κάνει αυτό που πολλοί Αρχιτέκτονες το ζητούν από το έργο τους αλλά δεν καταφέρνουν να το πραγματοποιήσουν, δηλαδή να δώσουν στον άνθρωπο τη συνειδητοποίηση και τη σχέση με το περιβάλλον. Ακόμα καλύτερα θα μπορούσα με βεβαιότητα να πω πως κάνει διαφανές να καταλάβουν οι κάτοικοι μιας πόλης στην οποία ζούνε, πως είναι το περιβάλλον αυτό στο οποίο ζούνε, δηλαδή το έργο για μια μεγαλύτερη ταύτιση με την πόλη αυτή.

Με άλλα λόγια πριν αρχίσουμε να χτίζουμε πρέπει να ξέρουμε πώς πρέπει να χτίσουμε, πρέπει να ξέρουμε τι ήδη υπάρχει στην πόλη στην οποία ζούμε.

Σήμερα δεν έχουμε, εκτός από τη δουλειά του Βαρλάμη, κανένα άλλο υλικό. Ουσιαστικά «δε συμβαίνει τίποτα εκτός από συζητήσεις, προθέσεις και προτάσεις, για να γίνουν μελέτες και αναλύσεις για το πολιτειακό περιβάλλον»!

Η συνήθεια που επικρατεί στα Αρχιτεκτονικά μας πράγματα, περιορίζεται σε πολύ επιφανειακά και εξωτερικής φύσης γνωρίσματα. Οι Αρχιτέκτονες αντιδρούν επιπόλαια, ανάλογα με το δεδομένο περιβάλλον με μοτίβα και στυλ και επιδιώκουν μάταια να συνδέσουν με τη δική τους «υποθετική» Αρχιτεκτονική και να συνδυαστούν με το παλιό. Μόνο αυτά που διαλέγουν είναι συχνά πολύ τυχαία. Το σημείο σύνδεσης δηλαδή είναι τυχαίο έτσι ώστε δεν μπορεί να καταλάβει κανείς γιατί διαλέχτηκε αυτή η σύνδεση.

Εγώ πιστεύω ότι ακριβώς σ' αυτό το κεφαλαιώδες ζήτημα ο Βαρλάμης είναι έντονος και εργάζεται από βαθιά γνώση. Το πιο σημαντικό σημείο αφετηρίας είναι να προσπαθεί κανείς να καταλαβαίνει την πόλη. Και όταν αυτό μπορεί να κάνει να το αισθάνονται και τα παιδιά, να φέρνει δηλαδή στο ζήτημα της αντιμετώπισης με την πόλη, τη συνειδητοποίηση, μ' ένα δημιουργικό τρόπο, έτσι ώστε και τα παιδιά να μπορούν να καταλάβουν, τότε αυτό το βρίσκω ιδιαίτερα σημαντικό.

Σ' αυτό προστίθεται το γεγονός ότι ο Βαρλάμης είναι άνθρωπος που εμπνέει (σαν άνθρωπο τον εκτιμώ πολύ) και έτσι συνδυάζεται μια δημιουργική ένταση μ' έναν άνθρωπο που κατά βάσει ενθουσιάζει μόνο με αυτή του την ύπαρξη.

Αυτά μαζί τα βρίσκω υπέροχα και σημαντικά.

Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ. Η ΝΕΑ ΑΡΧΕΤΥΠΗ ΟΥΣΙΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

Σε πολλούς πολιτισμούς η απώλεια των σχέσεων με τις αξίες της λαϊκής παράδοσης είναι οδυνηρή. Κινούμαστε με μεγάλη ταχύτητα σε μια κατεύθυνση μιας ομοιόμορφης μαζικής κουλτούρας μέσα στην οποία η δημιουργική διάθεση δεν μπορεί να αποφύγει ούτε την βιασύνη ούτε την μονοτονία. Σε μια τέτοια φάση η ανακάλυψη και η συνηδειτοποίηση της αξίας της παιδικότητας, γίνεται ένας αποφασιστικός όρος για την επιβίωση, ένα αναγκαίο σύμπτωμα που πρέπει να μας συνεπάρει και να μας κατακλύσει με τη μορφή επιδημίας.

Η συμφιλίωση του ανθρώπου με τον φυσικό κόσμο δεν είναι πια μια διασκεδαστική επιλογή, αλλά μια αναγκαιότητα και τα παιδιά και η παιδικότητα είναι η πιο πολύτιμη πηγή «φυσικών» πληροφοριών στο «γερασμένο» πολιτειακό περιβάλλον.

Τα παιδιά ζουν «μέσα στον κόσμο», σε αντίθεση με τους ενήλικες που ζουν τις ιεραρχημένες αξίες, τη λειτουργική και κατευθυνόμενη σκέψη. Τα παιδιά έχουν ικανότητες με τις οποίες μπορούν πάντοτε να εκφράσουν και να εξηγήσουν κάθε φορά από καινούργια σκοπιά τα φαινόμενα της ζωής, και να την αναζωογονήσουν.

Αυτή η εναλλακτική ικανότητα των παιδιών έχει τη βάση της στην διαισθησιακή προσέγγιση του περιβάλλοντος η οποία επιτρέπει πάντα καινούργιες θέσεις, καινούργιες οπτικές γωνίες, πολυμορφία και γενικά μια διάθεση που αγγίζει τα θαύματα της ζωής.

Η παιδικότητα είναι μια αστείρευτη πηγή φαντασίας, αυθορμητισμού, χαράς, δημιουργίας. Μέσα από τα μάτια των παιδιών διαβαίνει το θαύμα της ζωής πέρα για πέρα. Ν' αρχίσουμε να μαθαίνουμε από τα παιδιά. Να μαθαίνουμε να σκεπτόμαστε, να μαθαίνουμε να ονειρευόμαστε, να μαθαίνουμε να παίζουμε, να μαθαίνουμε να διαμορφώνουμε το μέλλον. Κάθε σύνθεση, κάθε χτίσιμο για παιδιά, κάθε παιχνίδι είναι μόνο τότε ειδικό για τα παιδιά, όταν διαπλάσεται με αγάπη και φροντίδα, και υπηρετεί το αόρατο φάσμα του χώρου της παιδικότητας.

Οι ανάγκες των παιδιών δεν μπορούν να λυθούν με μηχανιστικά εργαλεία και διαδικασίες. Μόνο μια στρατηγική της οποίας τα χαρακτηριστικά δεν ορίζονται από τους όρους του φονξιοναλισμού είναι σε θέση να επιτρέψει τους ενήλικες να εισέλθουν στον θαυμαστό αυτό κόσμο.

Ο κόσμος των παιδιών δεν είναι μόνο ένας τόπος μάθησης της υπαρξιακής επιβίωσης, αλλά ο τόπος του μέλλοντος. Ο μουσειακός χώρος στο πάρκο των Ιλισίων δεν είναι μόνο μια πόλη που χτίζεται μαζί με τα παιδιά, μήτε ένα πάρκο περιπέτειας, ούτε μονάχα ένας χώρος για οικοδομικά παιχνίδια. Είναι κυρίως ένας συνδετικός κρίκος ανάμεσα στον «απειλημένο» κόσμο των παιδιών και τον αδιάφορο κόσμο των ενηλίκων.

Όλο το γήπεδο του είναι μια είσοδος στον αόρατο λεπτό κόσμο των παιδιών. Η «παιδικότητα» χώρος της ελπίδας, της αθωότητας, της αισιοδοξίας: χωράφια, μυστήρια, εγκαταλειμμένες πλατείες, κρυψώνες, ερείπια, σπηλιές, κόγχες, σπίτια, εκκλησίες, πύργοι, αποθήκες, αμμόβουνα, σωρούς από ξύλα, πέτρες, χόρτα, σκουπίδια.

Όλα εκείνα που έχουν χάσει την πρωτοφανή τους λειτουργία και εκφράζουν ένα αίνιγμα. Όλα εκείνα που συναντούν τα παιδιά στο παιχνίδι, όταν τρέχουν, μιλούν, γελούν, φωνάζουν, τραγουδούν σιγανά, δυνατά, δείχνουν μια λειτουργική υπαγόρευση δίχως μια ορισμένη χορογραφία. Αυτός ο χώρος της παιδικότητας είναι ο χώρος της μεταμόρφωσης μέσα στον οποίο τα αντικείμενα, τα φαινόμενα, χάνουν το λειτουργικό βάρος και μετατρέπονται σε εξαρτήματα και σκηνικά, όργανα μιας παραμυθένιας σκηνοθεσίας, ενός παραμυθένιου παιχνιδιού.

Σ' ένα παράδειγμα γύρω από το χώρο μπορούμε να δούμε τις αντιμέτωπες θέσεις ανάμεσα στα παιδιά και τους ενήλικες.

ΕΝΗΛΙΚΕΣ	ΠΑΙΔΙΑ
Γνωρίζουν έναν ιστορικό και διανοητικό χώρο.	Ζουν έναν φυσικό βιολογικό χώρο.
Κάνουν χρήση προοπτικής και ορθογώνιας παράστασης.	Λείπει σχεδόν εντελώς η προοπτική.
Εμφανίζουν, σκηνοθετούν, παρουσιάζουν.	Τα παιδιά καταλαβαίνουν με τα χέρια, με τις παλάμες, το σώμα τους και αισθάνονται.
Κατευθυνόμενη λειτουργία και διαδικασία.	Εξελίξεις παιχνιδιού δίχως αρχή και κατατάξεις.
Τα αντικείμενα αξιολογούνται ανάλογα με την υλική αξία.	Τα αντικείμενα ανήκουν σε μυθοποιητικές κατηγορίες.
Είναι μονόπλευροι και περιορίζονται στις διαδικασίες παραγωγής.	Ζουν ένα πολύπλανο στον συνολικό χώρο του παιχνιδιού.
Οι κινήσεις είναι μετρημένες και πάντα παρουσιαστικές.	Η ορμή της κίνησης είναι αυθόρμητη δίχως κατεύθυνση.
Λειτουργία και οικονομία.	Φαντασία και δημιουργία.
Τάση για τελειοποίηση, για τελική μορφή και αυστηρή μονόχρωμη έκφραση.	Αφήνουν τη διαδικασία του γίγνεσθαι δίχως τελική μορφή, πολύχρωμη παρδαλή έκφραση.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΒΕΠΟΠΑΖ

Οι ενήλικες χάνουν συνήθως τις βιοκοινωνικές σχέσεις και τις αντικαθιστούν με θεωρητικά μοντέλα και αφηρημένες φόρμες.

Και όλοι οι χώροι χάνουν την ακτινοβολία τους και την «παιδική τους ιδιότητα» όταν συνδεθούν με αφηρημένους τύπους.

Για παράδειγμα οργανικοί χώροι, απτικοί, ελαστικοί αντιστοιχούν στις βιολογικές ανάγκες των παιδιών γιατί η αίσθησή τους για χώρο δεν εξαρτάται τόσο από την οπτική σύλληψη παρά περισσότερο από τη ζεστασιά και τη δομή της επιφάνειας, από την αίσθηση της αφής της λήψης και της σύλληψης του αγγίγματος.

Οι γνώσεις γύρω από παιδικούς χώρους, τις οπτικές τους και αισθητικές συνθέσεις βοηθάει τους ενήλικες να αλλάξουν και να συσχετίσουν όλες τις δράσεις μέσα στο κοινωνικό σύνολο, την αξία της εργασίας, της οικονομίας, της προόδου.

Είναι καιρός να προστατεύσουμε τον «κόσμο των παιδιών» από ψεύτικες δράσεις και γιορτές και να του δώσουμε μια αίσθηση αυτονομίας που θα ασφαλίζει μια όμορφη συνεργασία με τους ενήλικες: Για μια πόλη που να σέβεται και να αρμόζει στις παιδικές ανάγκες, για μια συνοικία που να ταιριάζει στα παιδιά, για μια αρχιτεκτονική που να υπολογίζει τα παιδιά, για σπίτια που να μπορούν να ζήσουν τα παιδιά, για χώρους που μπορούν να βιώσουν τα παιδιά, για παιδότοπους που να μπορούν να αναπτύξουν φαντασία τα παιδιά, για μια ατμόσφαιρα εργασίας που να υπολογίζει τα παιδιά.

Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

Η θεωρία του φονξιοναλισμού κατέρρευσε παταγωδώς και η μεταμοντέρνα έκφραση κατέφυγε και τυποποίησε μια εικονογραφία μάλλον αυστηρή και κλειστή. Η εικονογραφία παιδικής προέλευσης έχει τα προνόμια και τη χάρη μιας αυθόρμητης αρμονίας και ακτινοβολεί μιαν ατμόσφαιρα σφαιρικής σύνθεσης όπου ακόμα οι εικόνες της φύσης του περιβάλλοντος «αναπνέουν» την ψυχή. Είναι πρωτόγνωρες εικόνες από το θαύμα του παραδείσου της ζωής.

Η σημασία και η αξία τους είναι βαθειά και η αισθητική τους ποιότητα τα μεταφέρει σ᾽ ένα είδος «αρχέτυπων».

Είναι τα αρχέτυπα της ανθρώπινης αίσθησης.

Είναι η πιο πολύτιμη γραφή του ανθρώπου και η μάθηση της ανάγνωσής της, θα μας ανοίξει πολλές άγνωστες πτυχές του οπτικού και διαισθησιακού συνόλου. Σε μια τέτοια βάση η σπουδή, η μελέτη, η αρχειοθέτηση της παιδικής εικονογραφίας, είναι τα πιο πολύτιμα υλικά για να προχωρήσουμε στην αρχιτεκτονική, στην τέχνη και στο design του μέλλοντος.

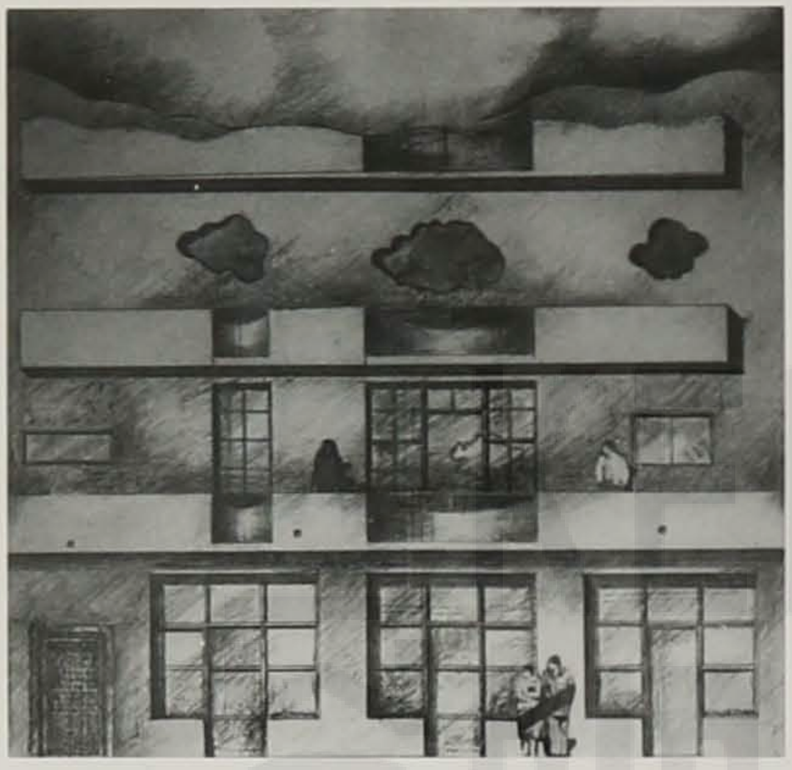

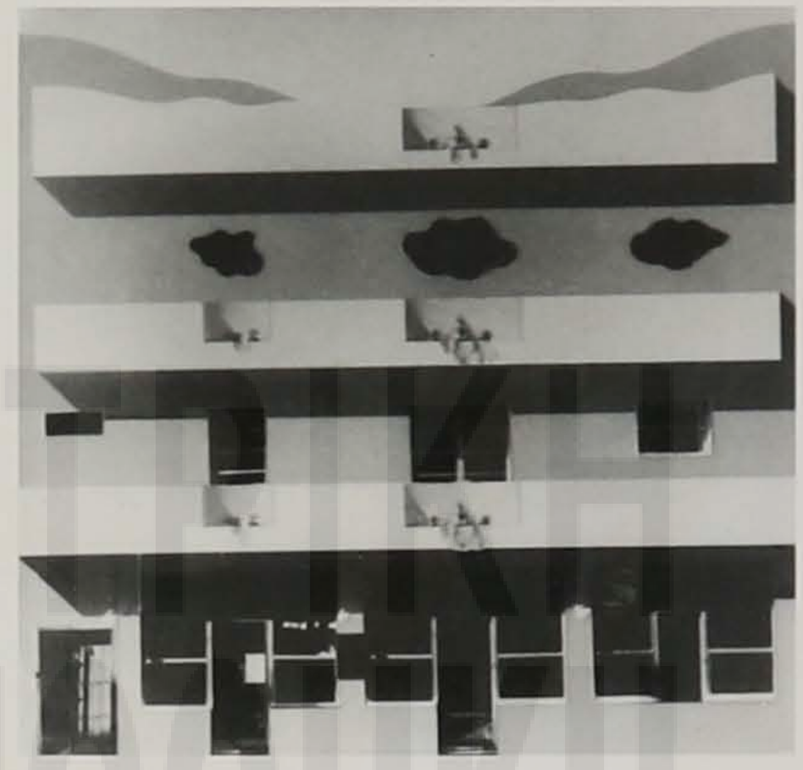

Το σπίτι με τα σύννεφα 1981 Βέροια.

Vienna Collection εργοτάξιο κεραμικής Schrems - Αυστρία 1985

The house with the clouds. 1981. Veria.

Vienna Collection laboratory of ceramics Schrems-Austria 1985.

La Maison des nuages 1981 Veria.

VIENNA COLLECTION chantier de céramique Schrems - Autriche.

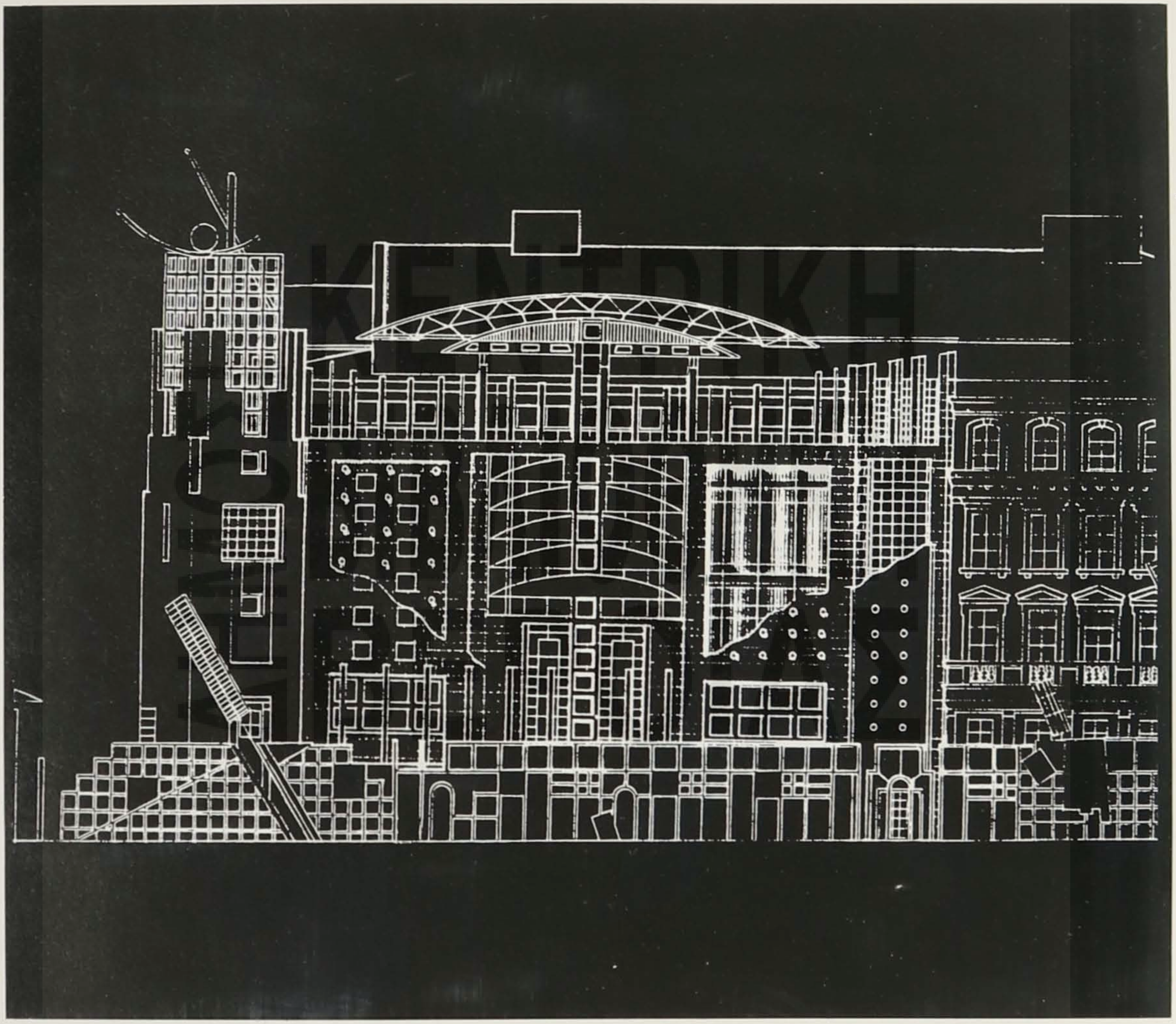

Βιέννη, θέατρο Ronacher προσόψεις, παραλλαγές του γωνιακού πύργου. Συνεργασία με τον E. Neversal.

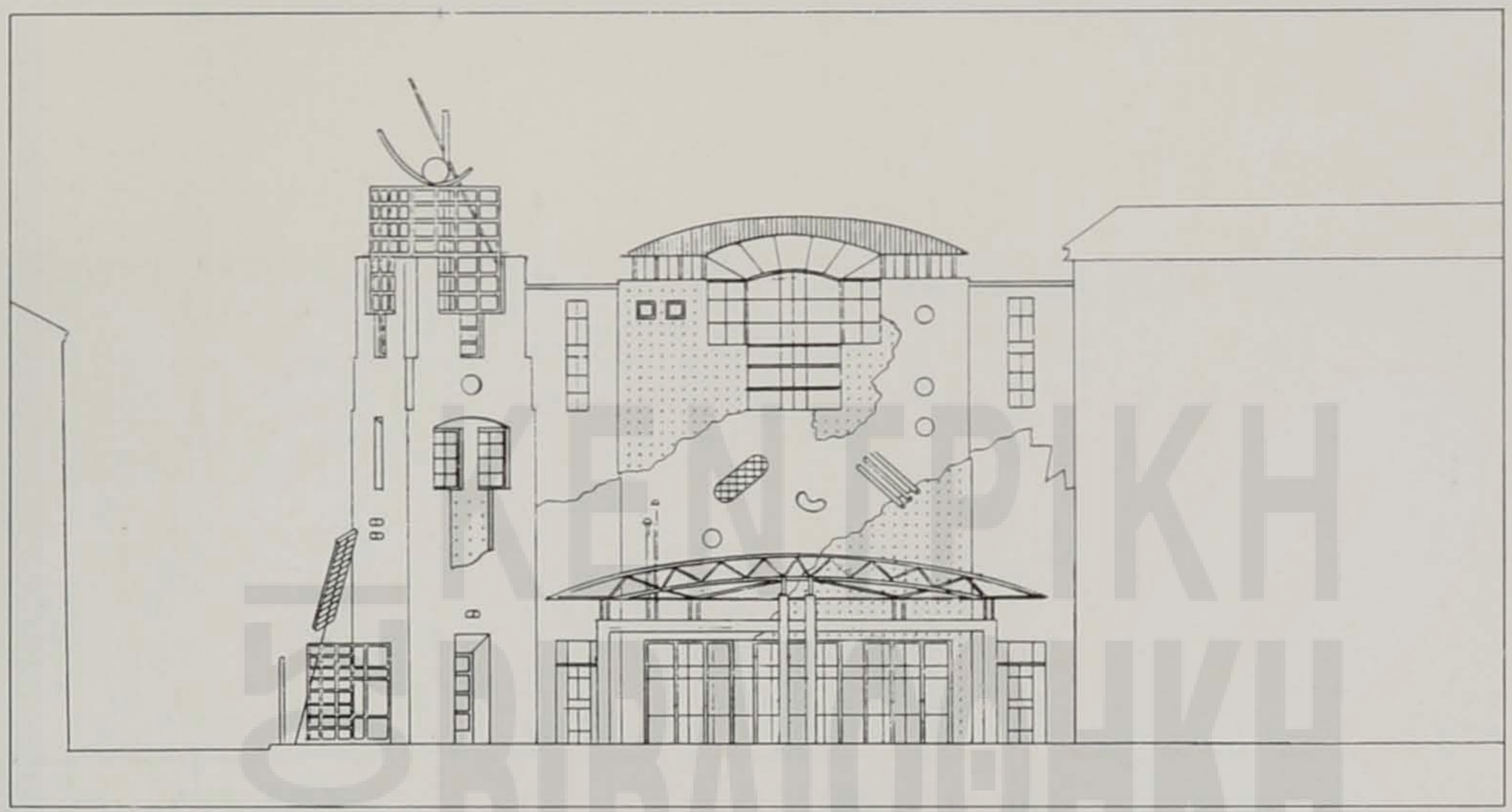

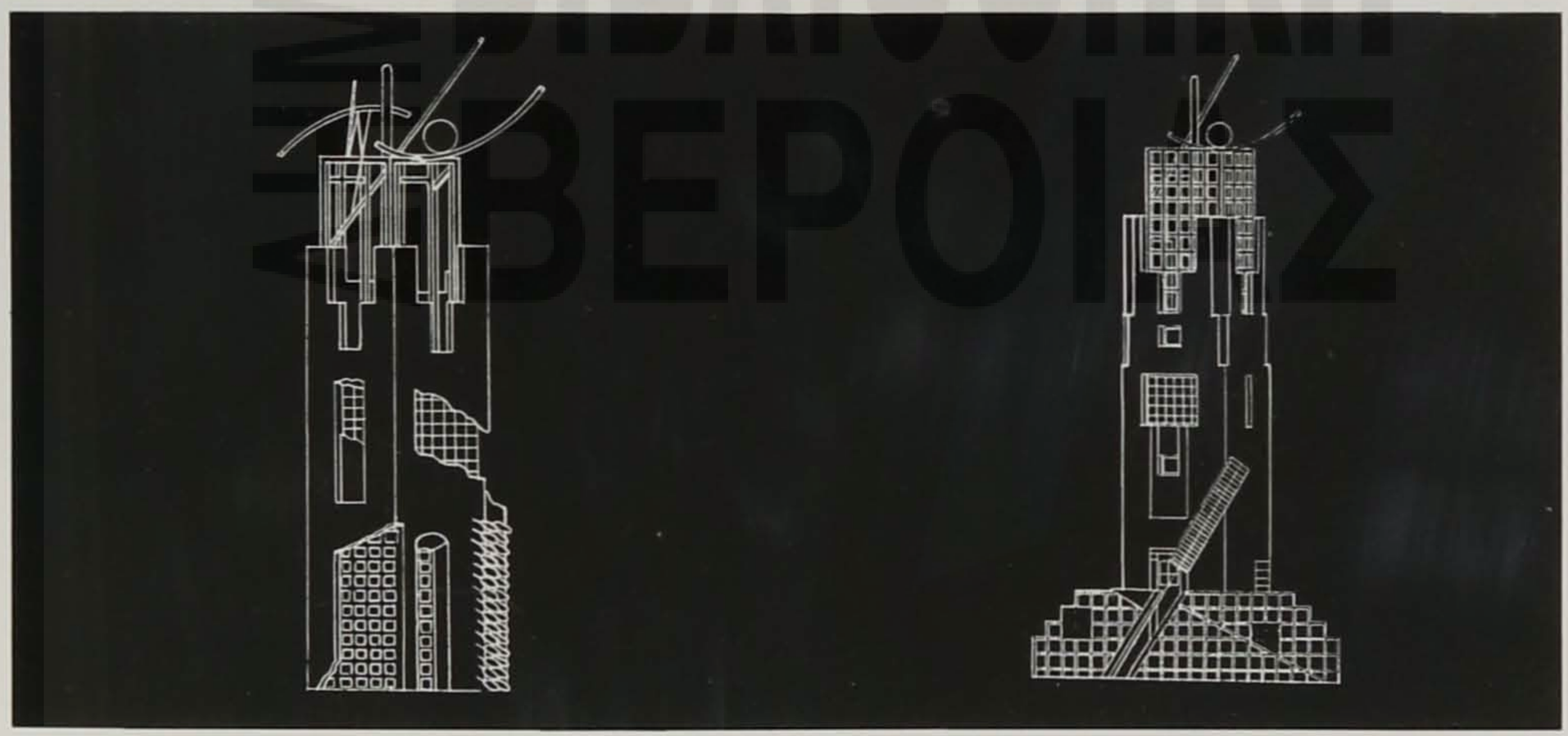

Vienna theater Ronacher. Competition 1987, facades, variations of the tower with the corners. Cooperation with E. Neversal.
Vienne, théatre Ronacher - Concours 1987, facades, variations du château avec des coins. En collaboration avec E. Neversal.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Mistelbach. Προτάσεις για τη διαμόρφωση της πλατείας. Κάτω Αυστρία.
Mistelbach. Proposition about the formation of the square.
Mistelbach. Propositions pour la transformation d' une place.

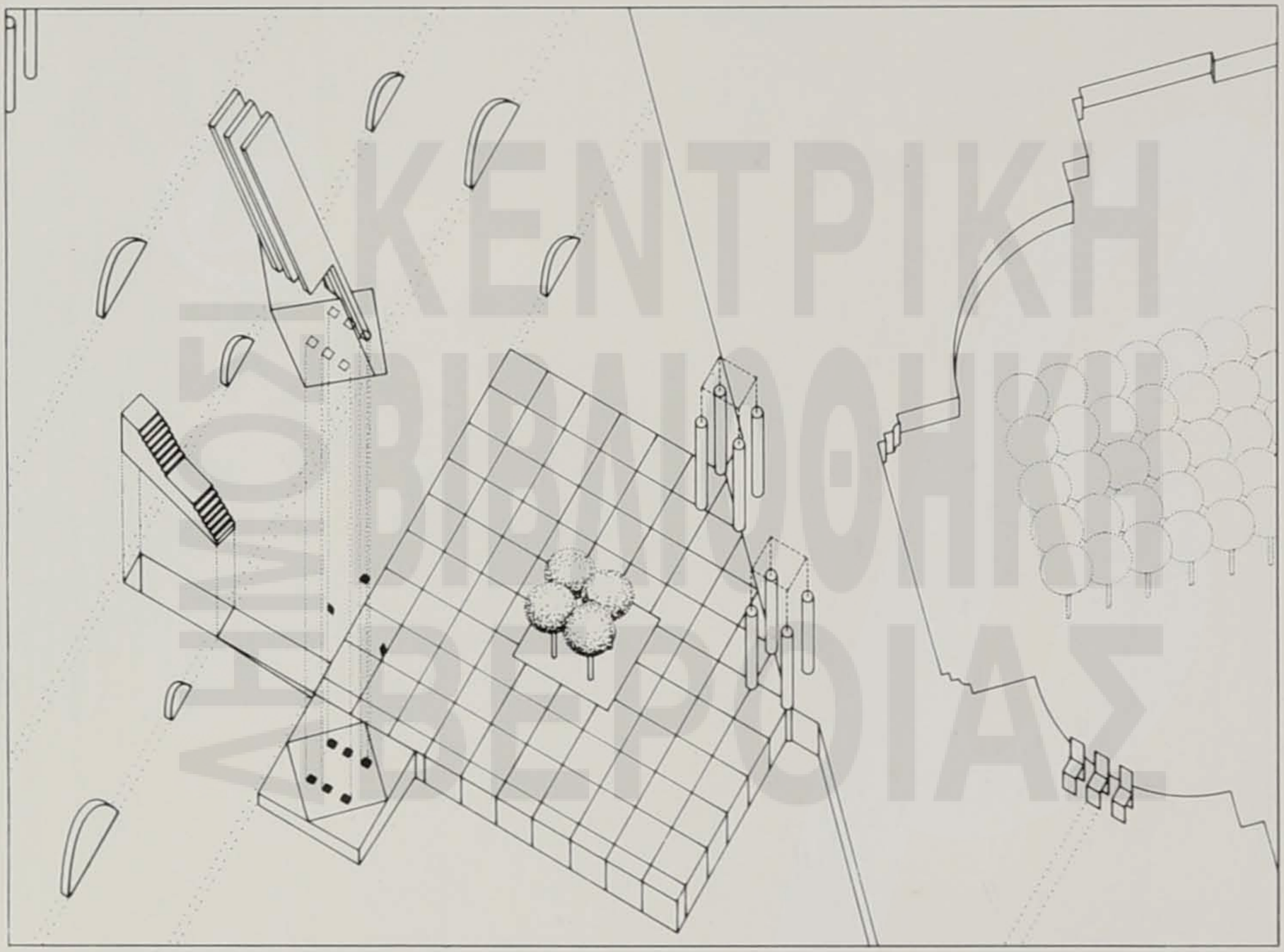

Αμβούργο. Πρώτο βραβείο . Διαμόρφωση της πλατείας της Musikhalle μαζί με το μνημείο για τον J. Brahms.
Hamburg. First prize competition 1978. The formation of the square of Musikhalle with the monument for j. Brahms.
Hambourg. 1er Prix du concours 1978. Formation de la place MUSIKHALLE avec le monument pour j. Brahms.

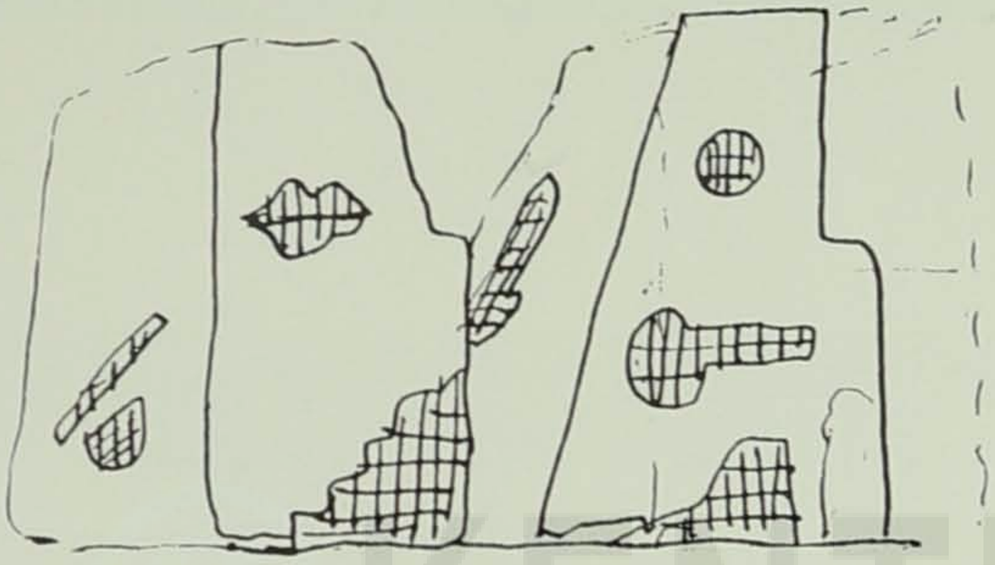

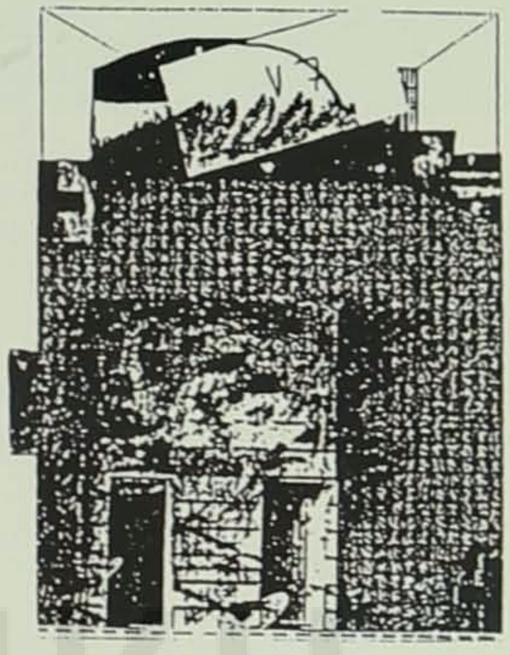

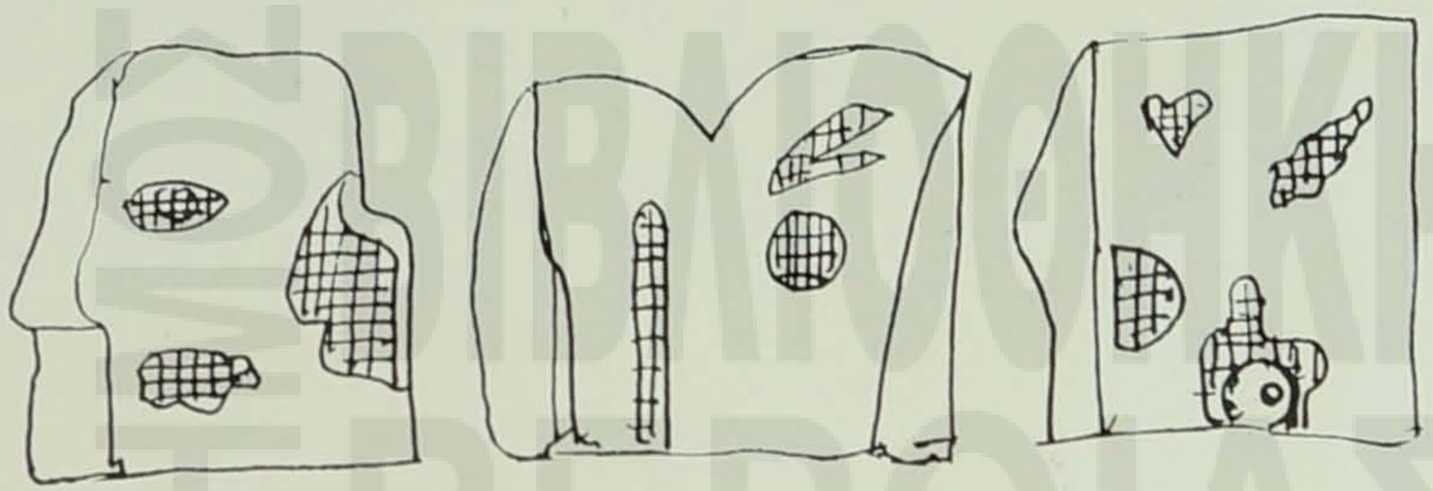

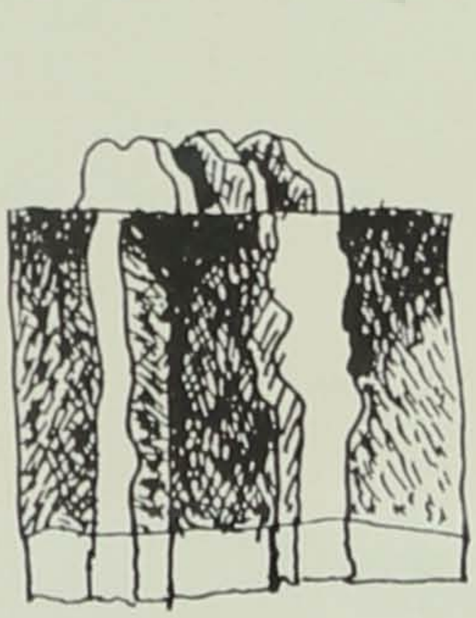

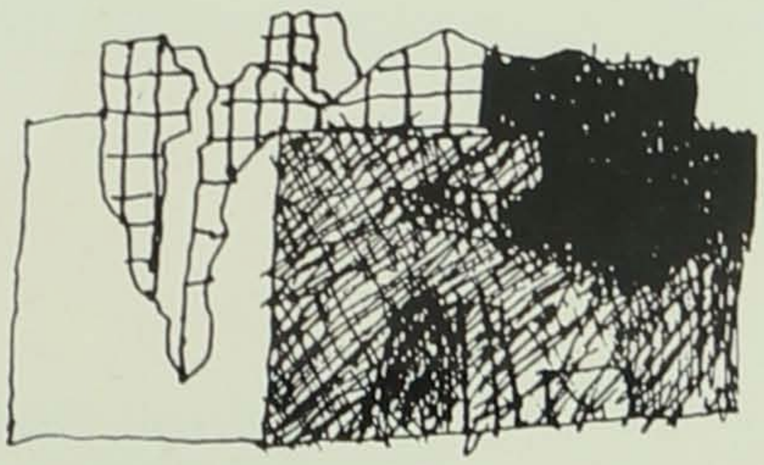

Σπίτια 1970-1980 σχέδια από την τυπολογία μιας εύθυμης αρχιτεκτονικής.

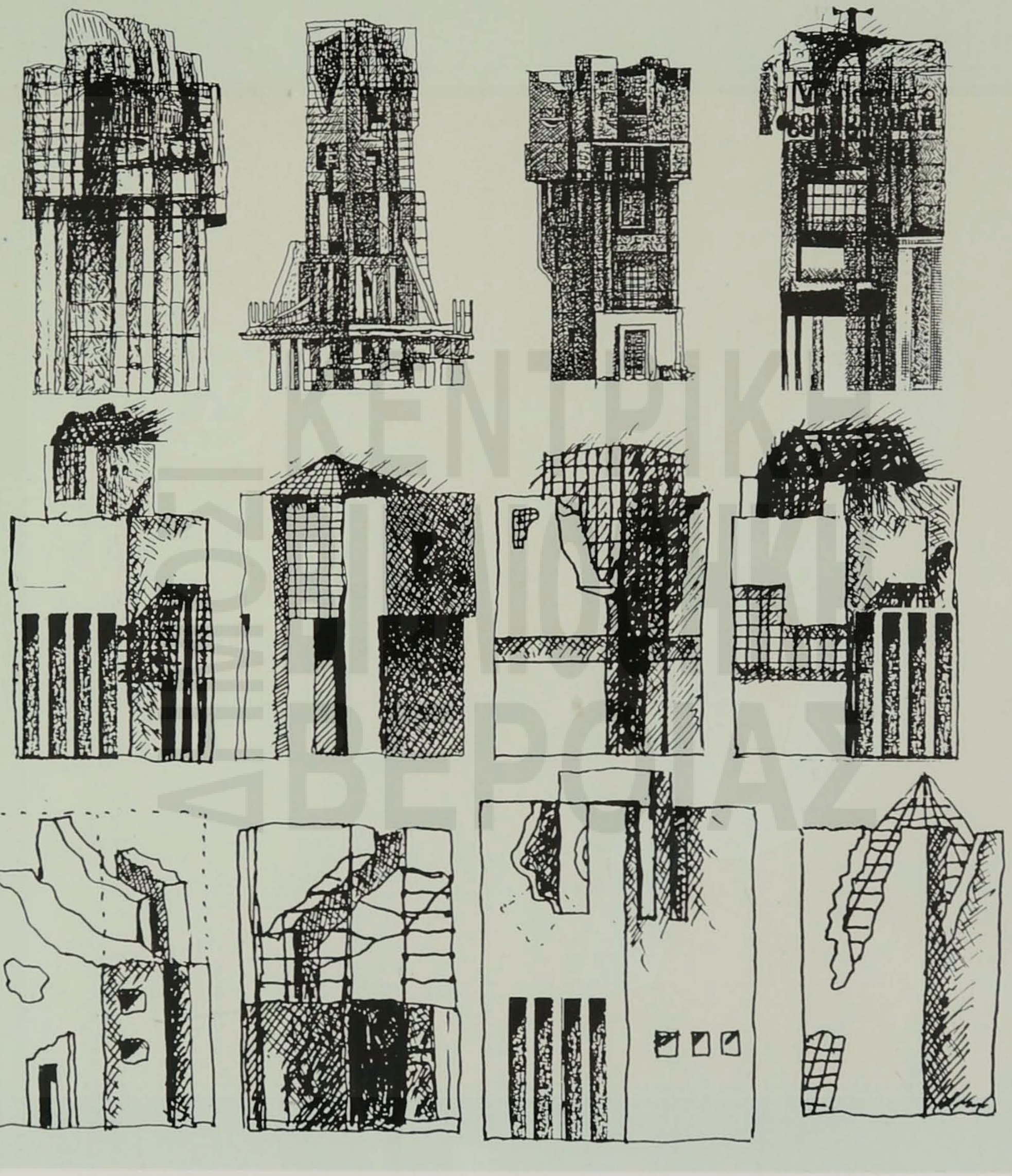

Houses 1970—1980, plans from the typologie of a delightful architecture. Des maisons 1970—1980 dessins de la typologie d' une architecture gai.

1980-1990. Τα άγρια σπίτια για τις κουρασμένες πόλεις. Σπίτια φρούρια της αντίστασης.

1980—1990. The wild houses for tired cities. Houses-fortress of the resistance.

1980—1990. Les maisons sauvages seulement pour les villes fatiguées, Maisons-forteresses de la résistance.

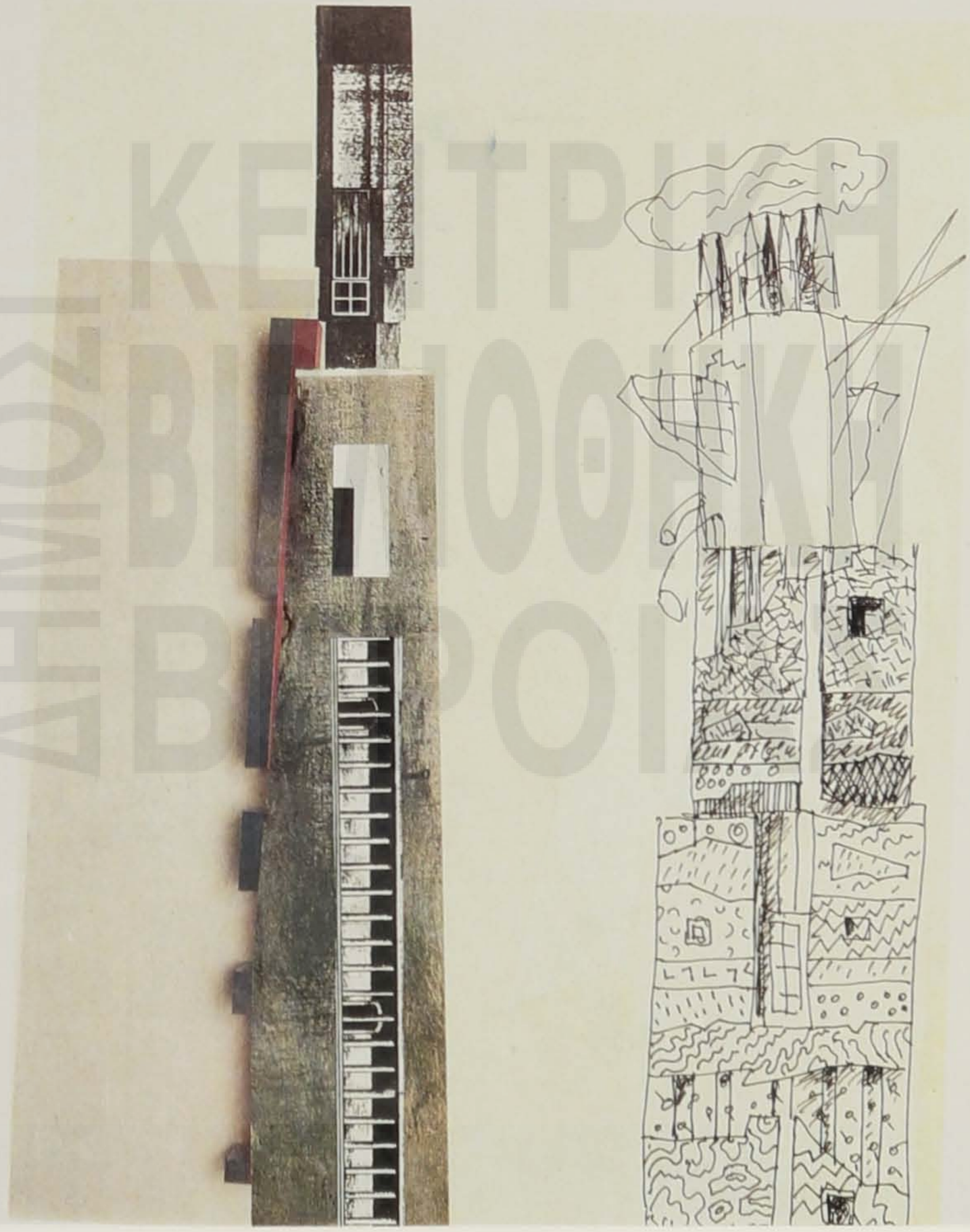

1980-1990. Τα άγρια σπίτια μόνο για τις κουρασμένες πόλεις. Σπίτια φρούρια της αντίστασης.

1980—1990. The wild houses for tired cities. Houses-fortress of the resistance.

1980—1990. Les maisons sauvages seulement pour les villes fatiguées. Maisons-forteresses de la résistance.

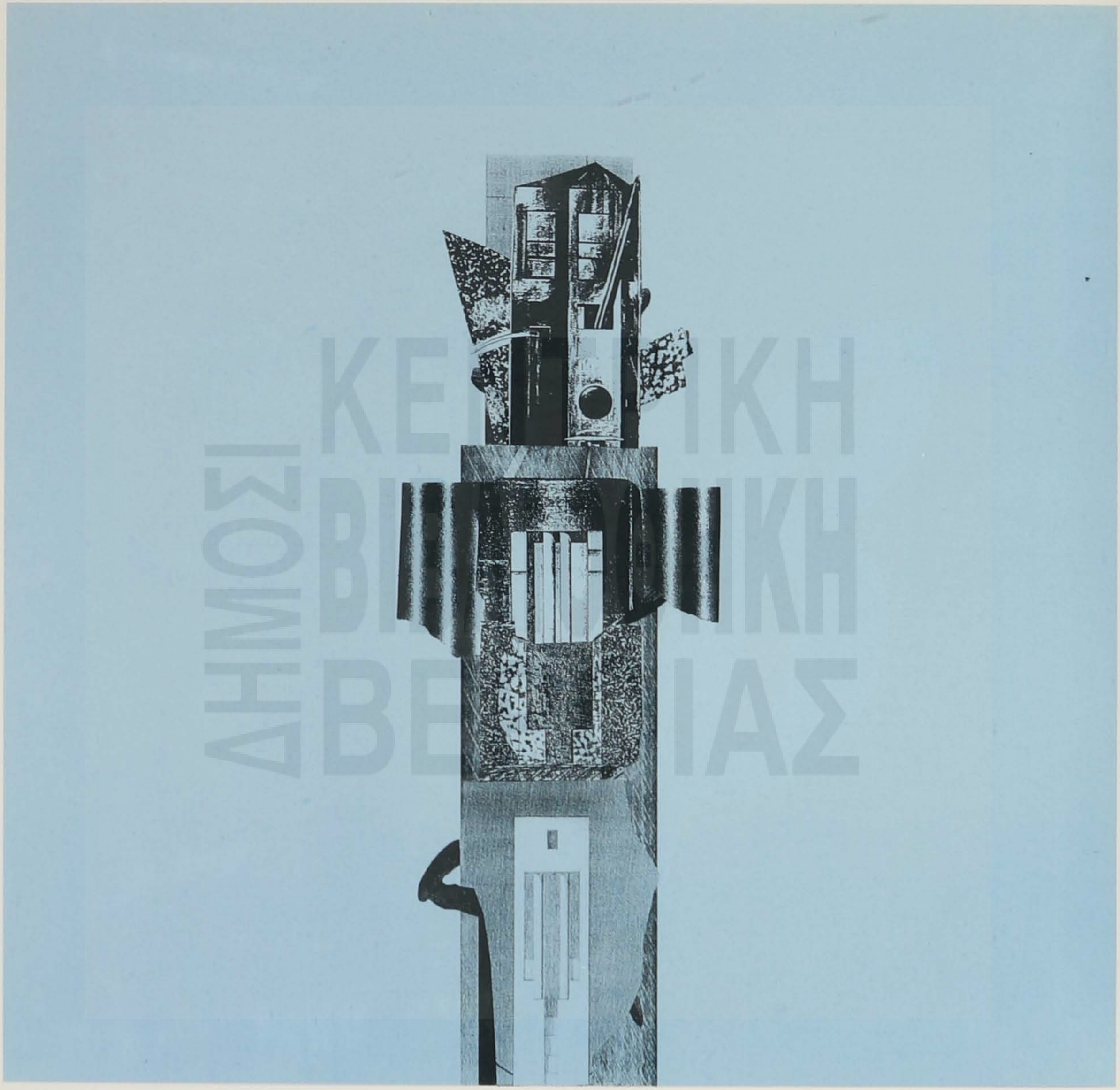

1980-1990. Τα άγρια σπίτια μόνο για τις κουρασμένες πόλεις. Σπίτια φρούρια της αντίστασης.

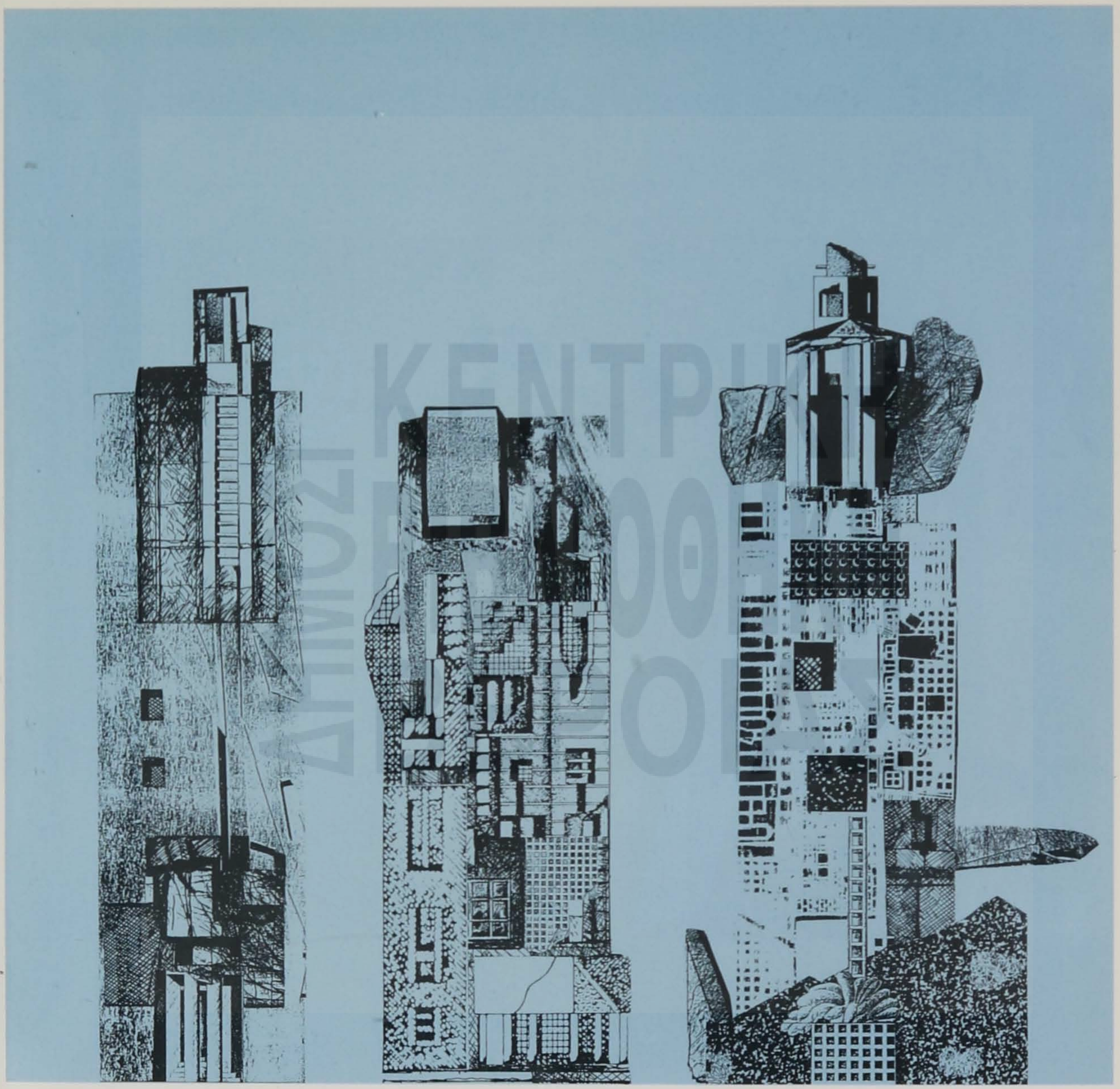

1980—1990. The wild houses for tired cities. Houses-fortress of the resistance

1980—1990. Les maisons sauvages seulement pour les villes fatiguées. Maisons-forteresses de la résistance.

1985 - Dam Γερμανικό Μουσείο Αρχιτεκτονικής Φραγκφούρτης. "Une Cite Imaginaire".

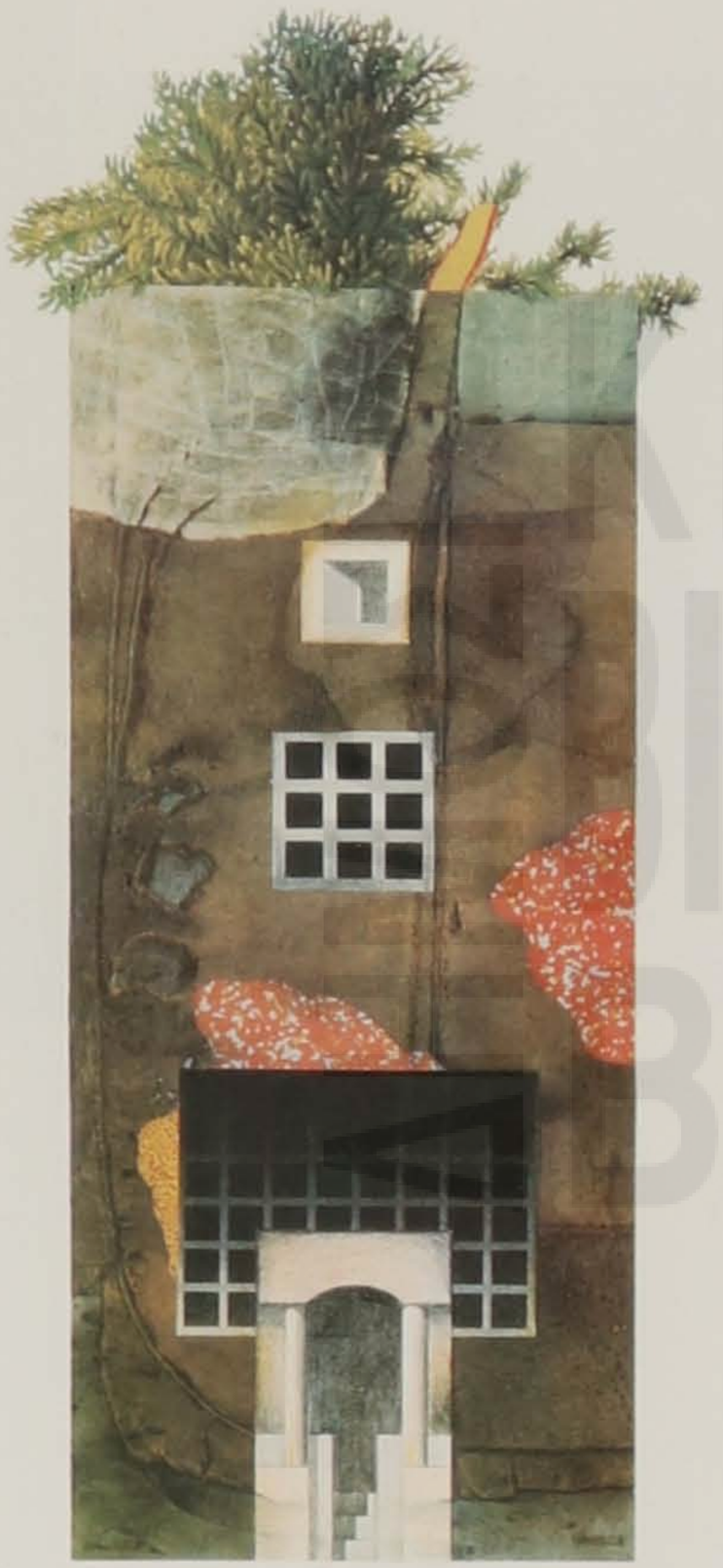

1985 DAM German Museum of Architecture in Frankfurt «Une Cité Imaginaire».

1985 DAM Musée Allemand d' Architecture de Frankfurt «Une Cité Imaginaire»

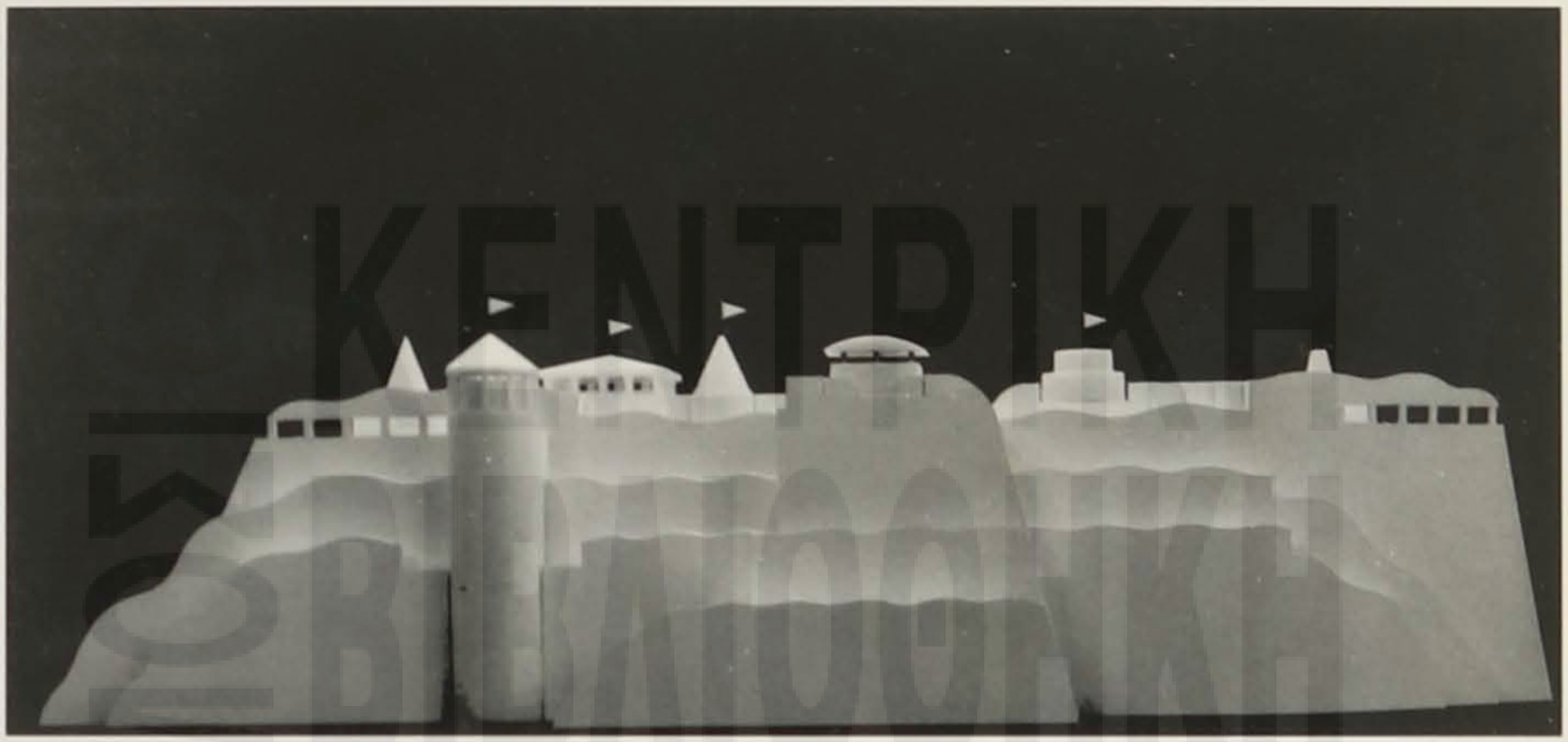

Centre Hotelière - Art Hotel de Waldviertel de l' Autriche Bas. Construction, premiers jours de juin 1989.

Center Hotel - Art Hotel at Waldviertel of Lower Austria. Construction beginning on June 1989.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

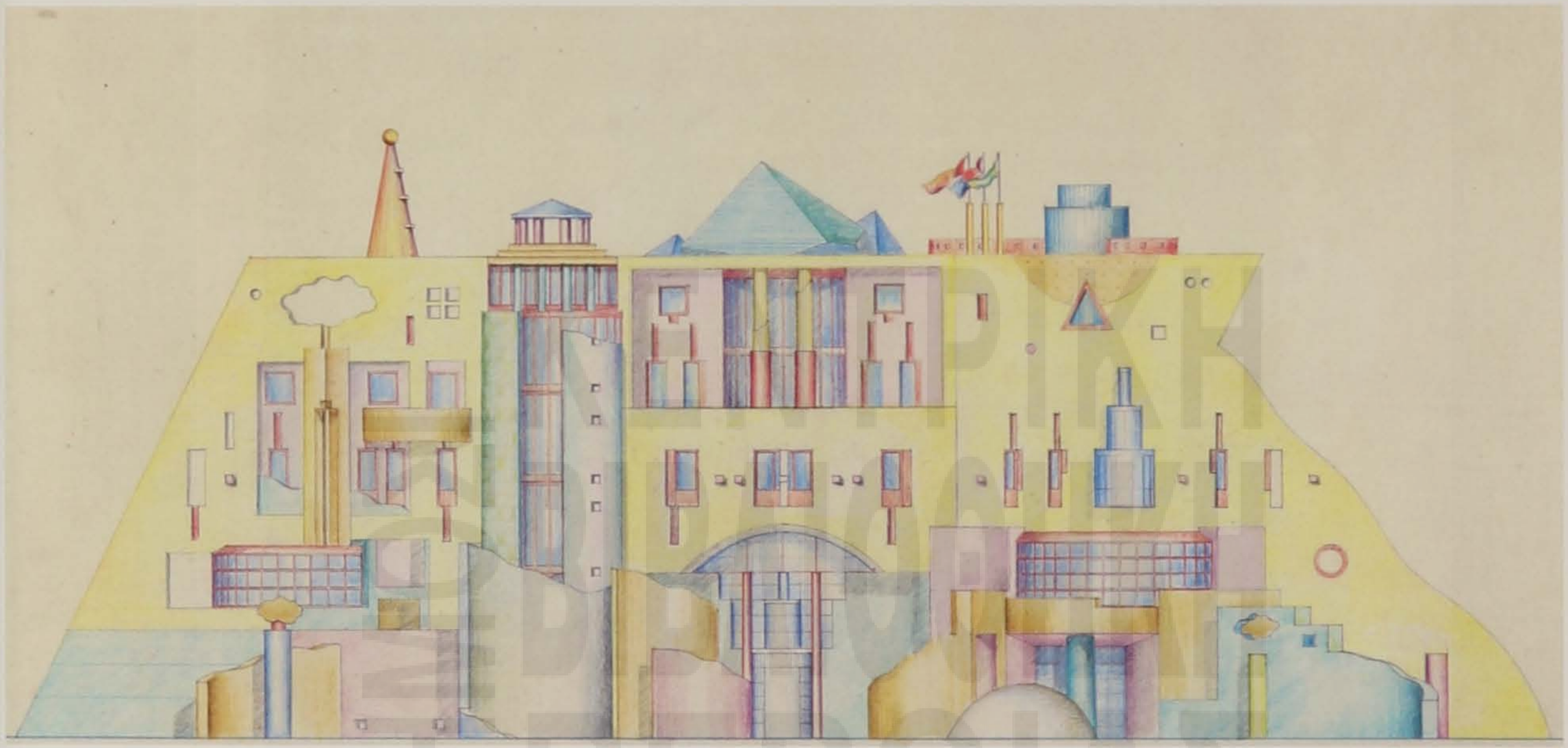

Ξενοδοχειακό κέντρο - Art Hotel στο Waldviertel της Κάτω Αυστρίας. Κατασκευή, αρχές Ιουνίου 1989.

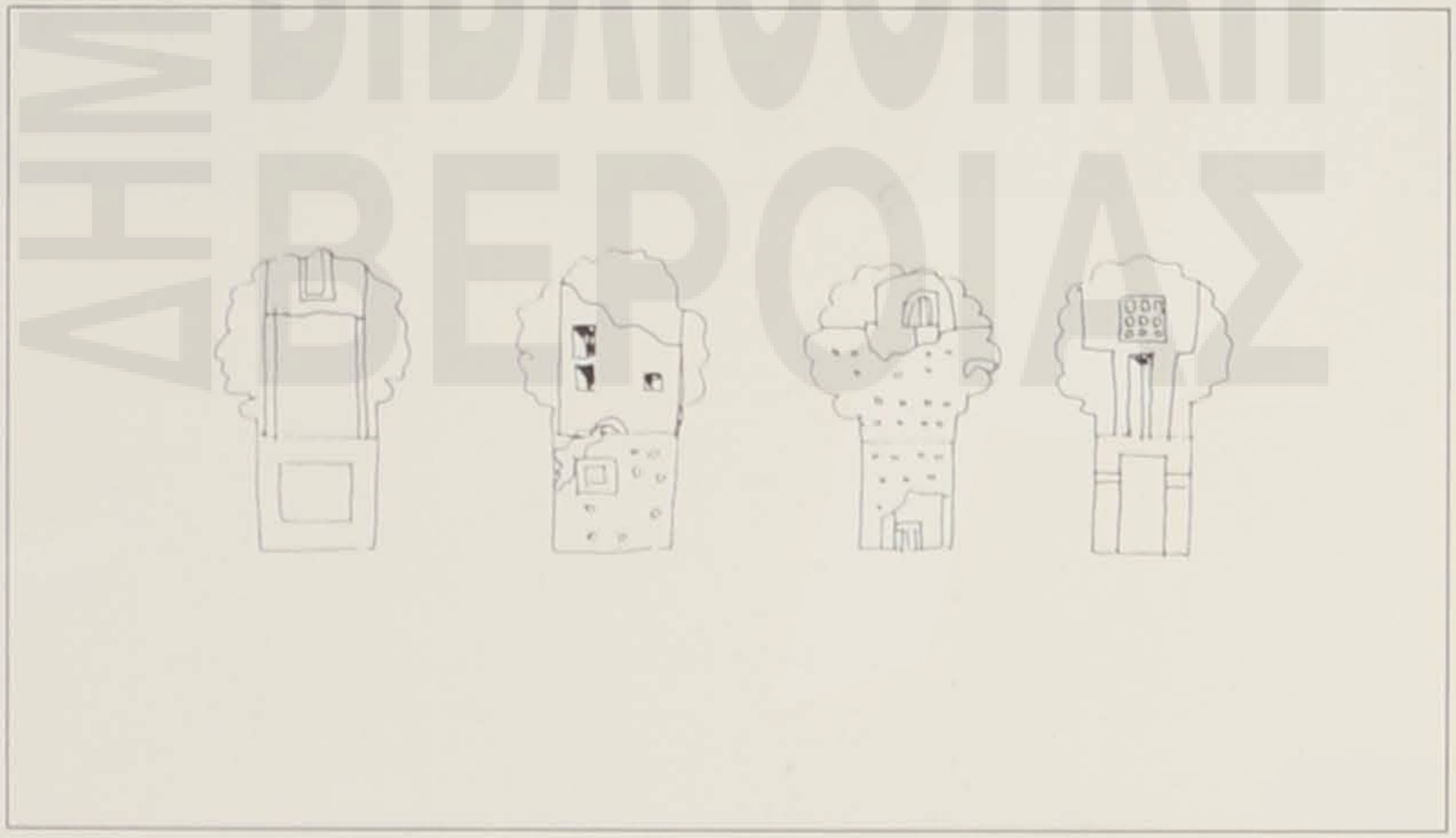

Makis Chairs. Οι καρέκλες για τα παιδιά 1985., Makis Chairs. The chairs for children 1985. «Makis Chairs» Les chaises pour les enfants

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

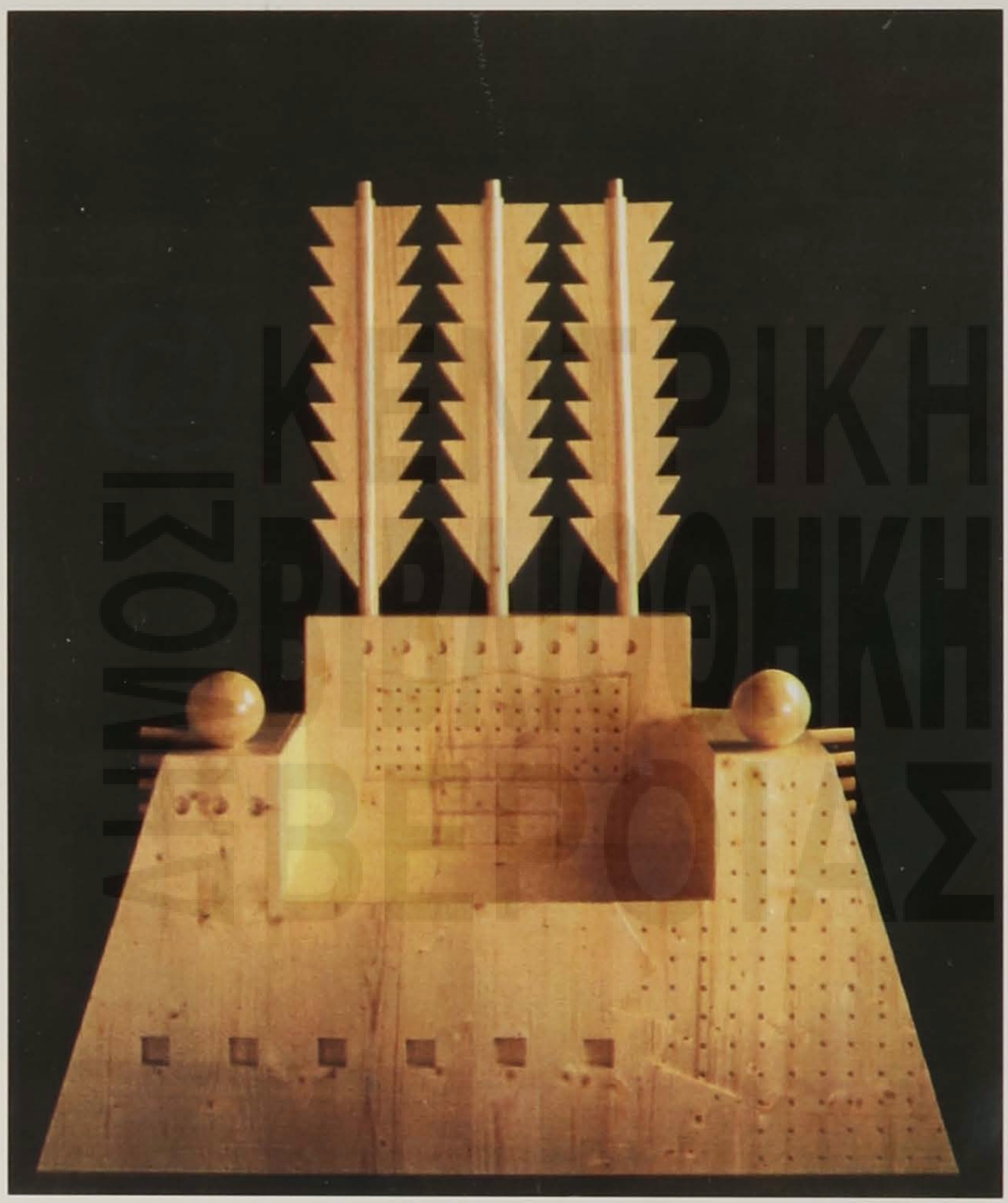

Le thrône de l' aumônier de Vergina. Gratitude du Ministére Fédérale des Sciences d' Autriche. Vienne Design 1988.

Ο θρόνος του ιερέα της Βεργίνας - Δωρεά, Ομόσπονδο Υπουργείο Επιστημών Αυστρίας. Βιέννη Design (ντιοάιν) 1988.

The priest' s throne of Vergina. Free - donation, of Federal Ministry of Science in Austria. Vienna design 1988.

Παραλλαγές του πύργου «συννεφοκαθρέπτη» του Toybox για παιδιά από χαρτόνι, από την έκθεση Wolkenspiegel, Design 1989.

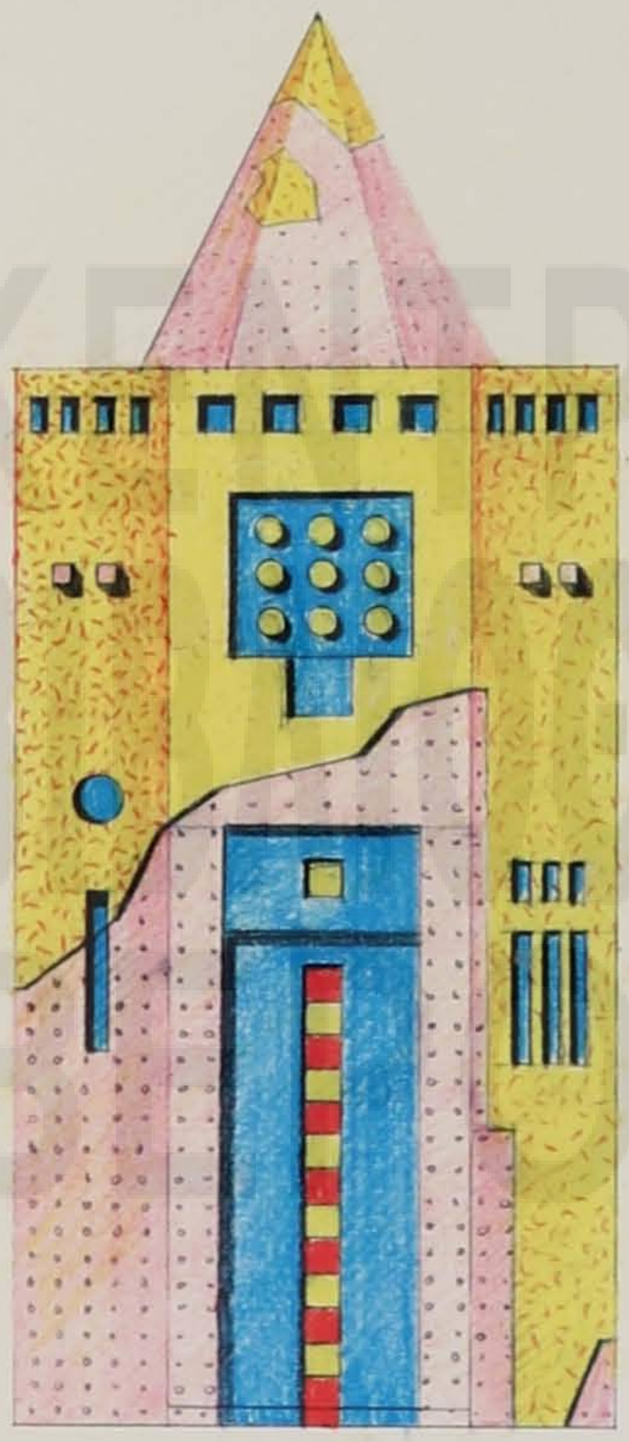

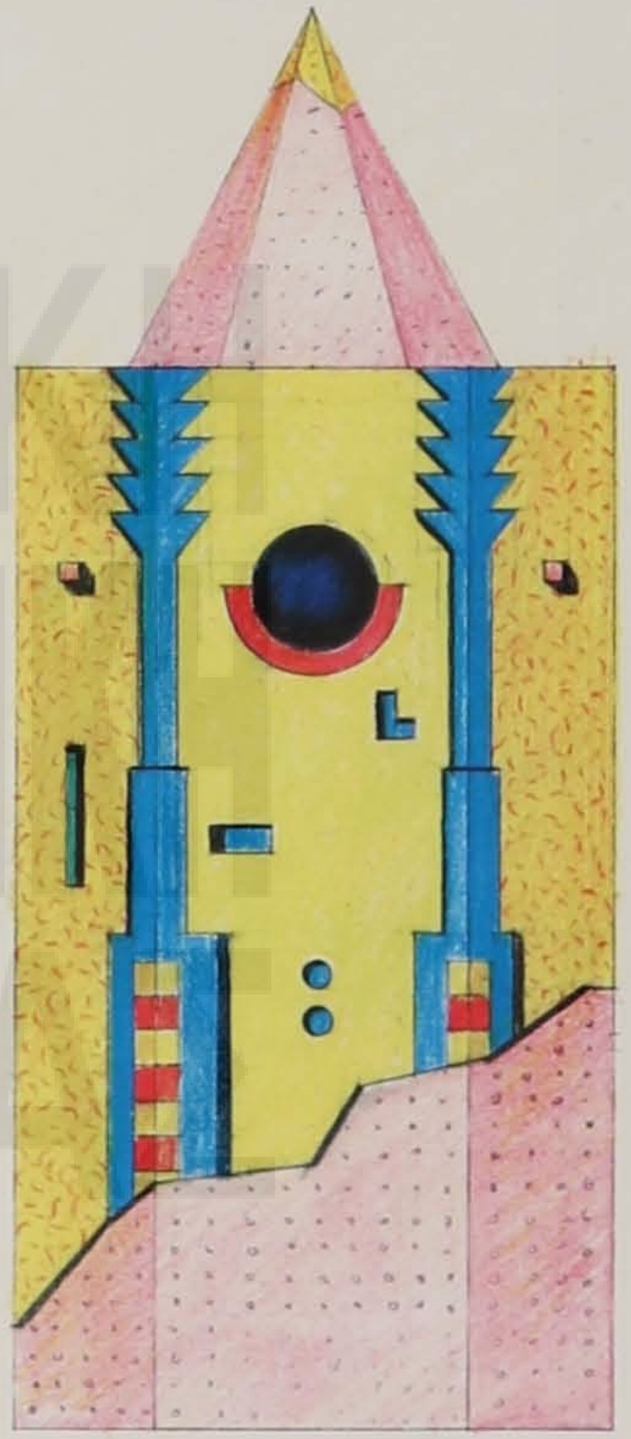

Variations du château «Nuage - glace». Toy-box pour enfants de carton, de l' exposition Wolkenspiegel, Design 1989.

Variations of the tower «Cloudsmirror». Toy-box for children from cardboard in the exhibition Wolkenspiegel, Design 1989

Βόλος, «το λιμάνι της φαντασίας». Για μια μεταφυσική αρχιτεκτονική. Προσχέδια για το πεδίο του Άρεως. 1989. Volos, «the harbour of the imagination».

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

. . . For a metaphysical architecture. Elementary drawings for the field of Aris 1989.

Volos «Le port de l' imagination». Pour une architecfure metaphysique. Avant-plans pour le Champs de Mars 1989.

Αρχέτυπο σχέδιο της κόρης μου Δάφνης Βαρλάμη εφτά χρόνων. 1989
Daphni Warlamis first drawings, seven years old.
Plan primitif de ma fille Daphne Warlamis 7 ans 1989

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Προσχέδια από το διαστημικό χωριό του Βόλου. Εμπνευσμένο από το αρχέτυπο σχέδιο της κόρης μου Δάφνης Βαρλάμη εφτά χρόνων. 1989.

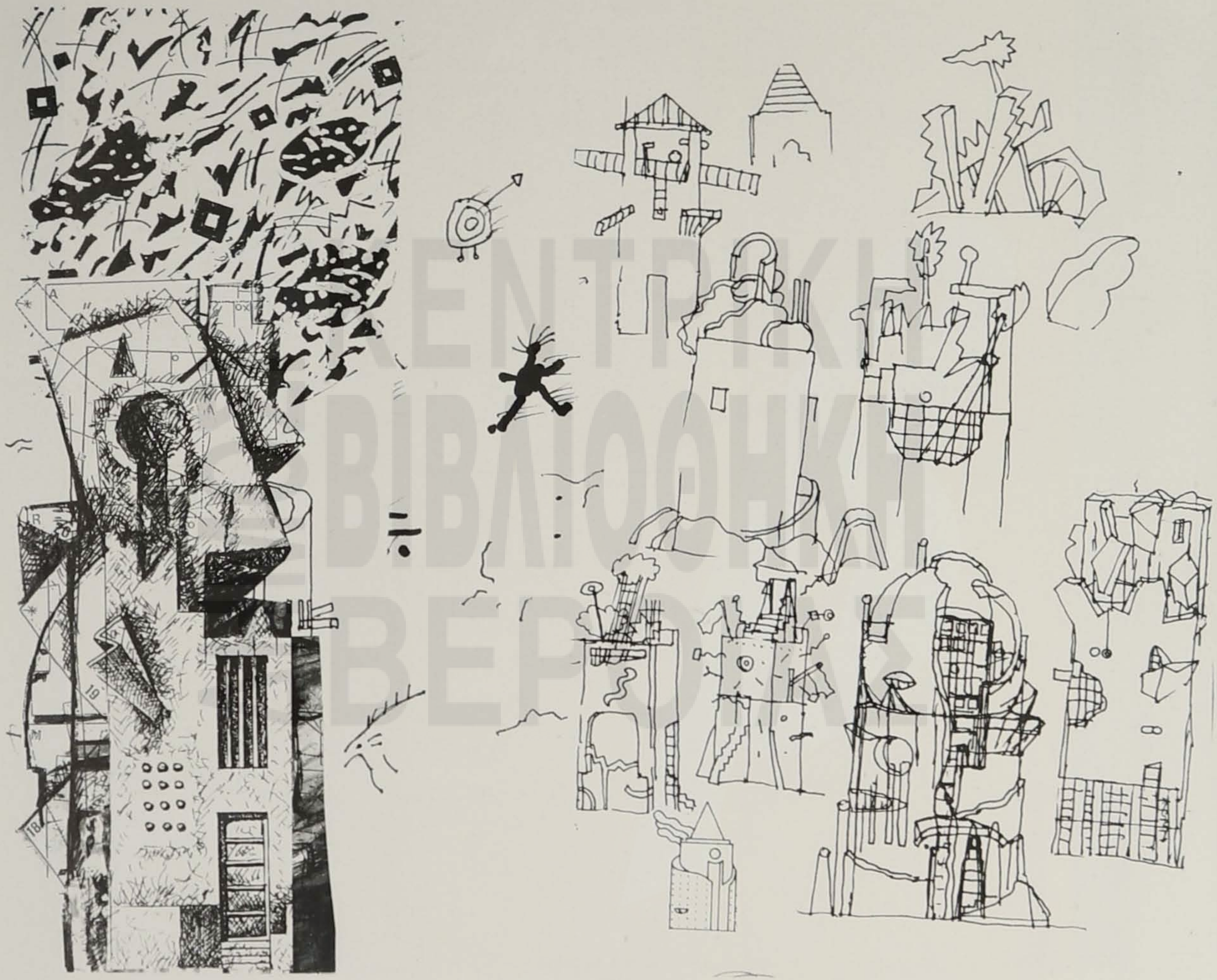

Σχέδια αρχιτεκτονικά για την Αθήνα 1988.

Architectural drafts for Athens 1988. Plans d' architecture pour Athènes.

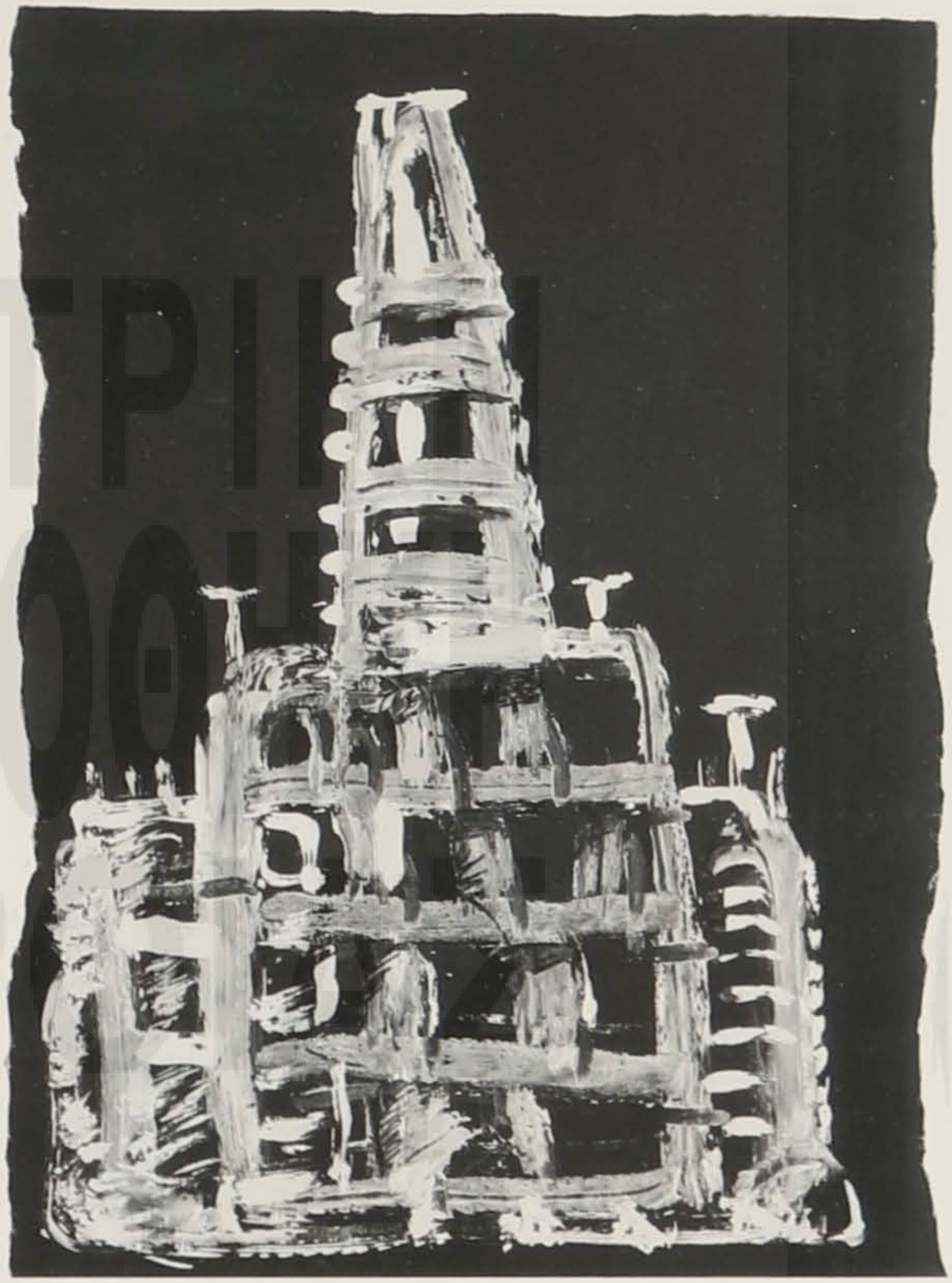

Μεταφυσικοί πύργοι. Metaphysical towers. Des châteaux métaphysiques.

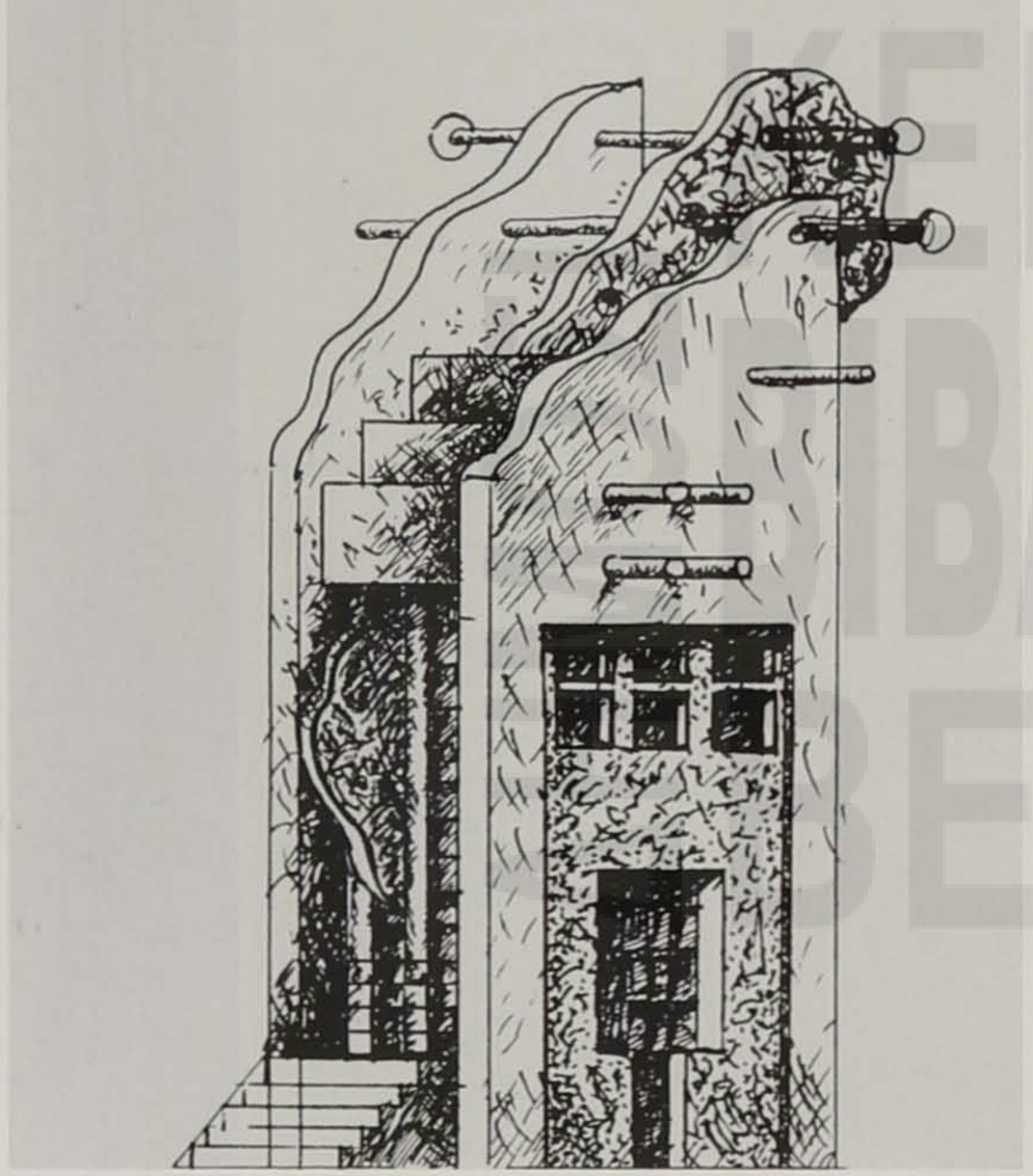

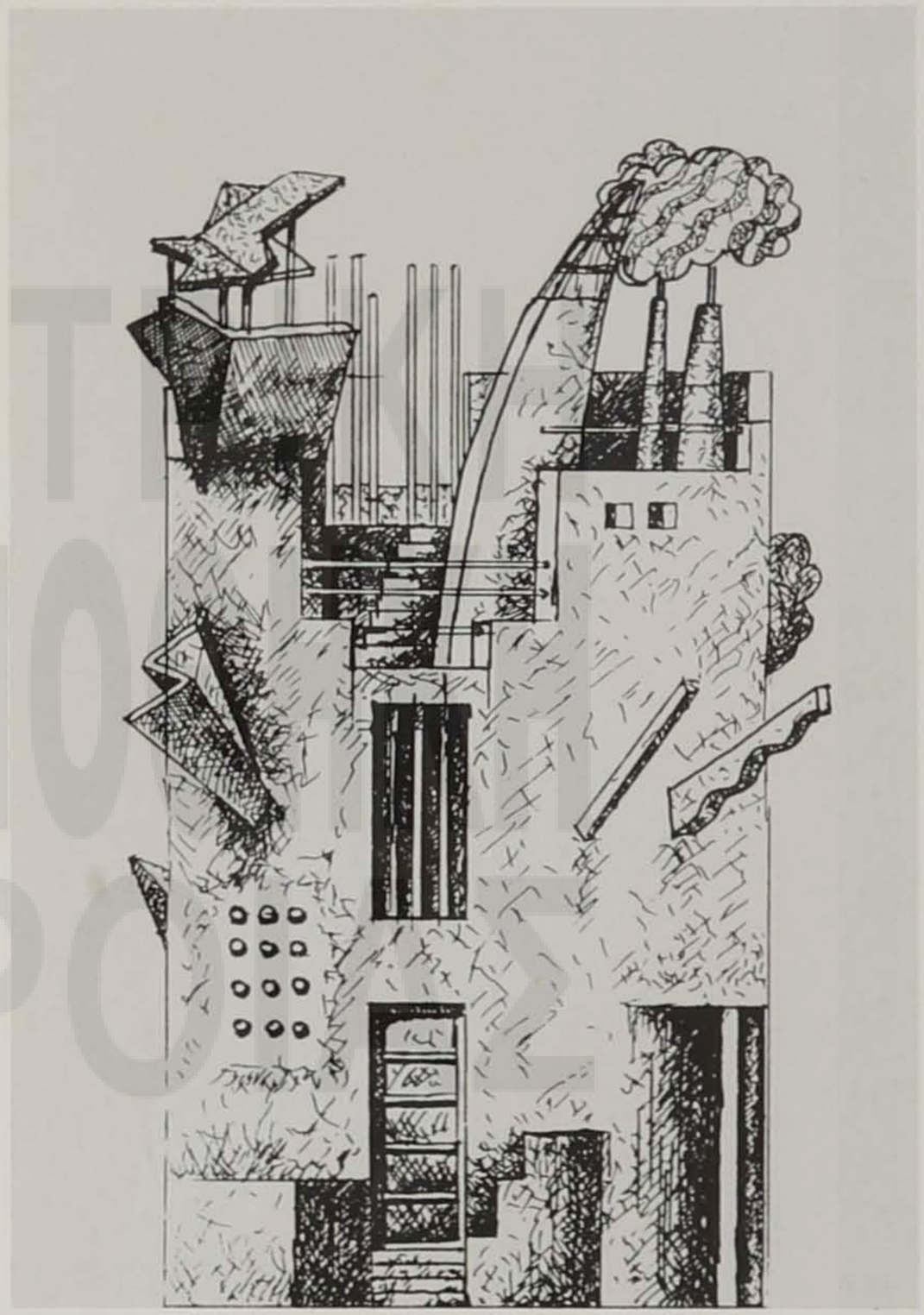

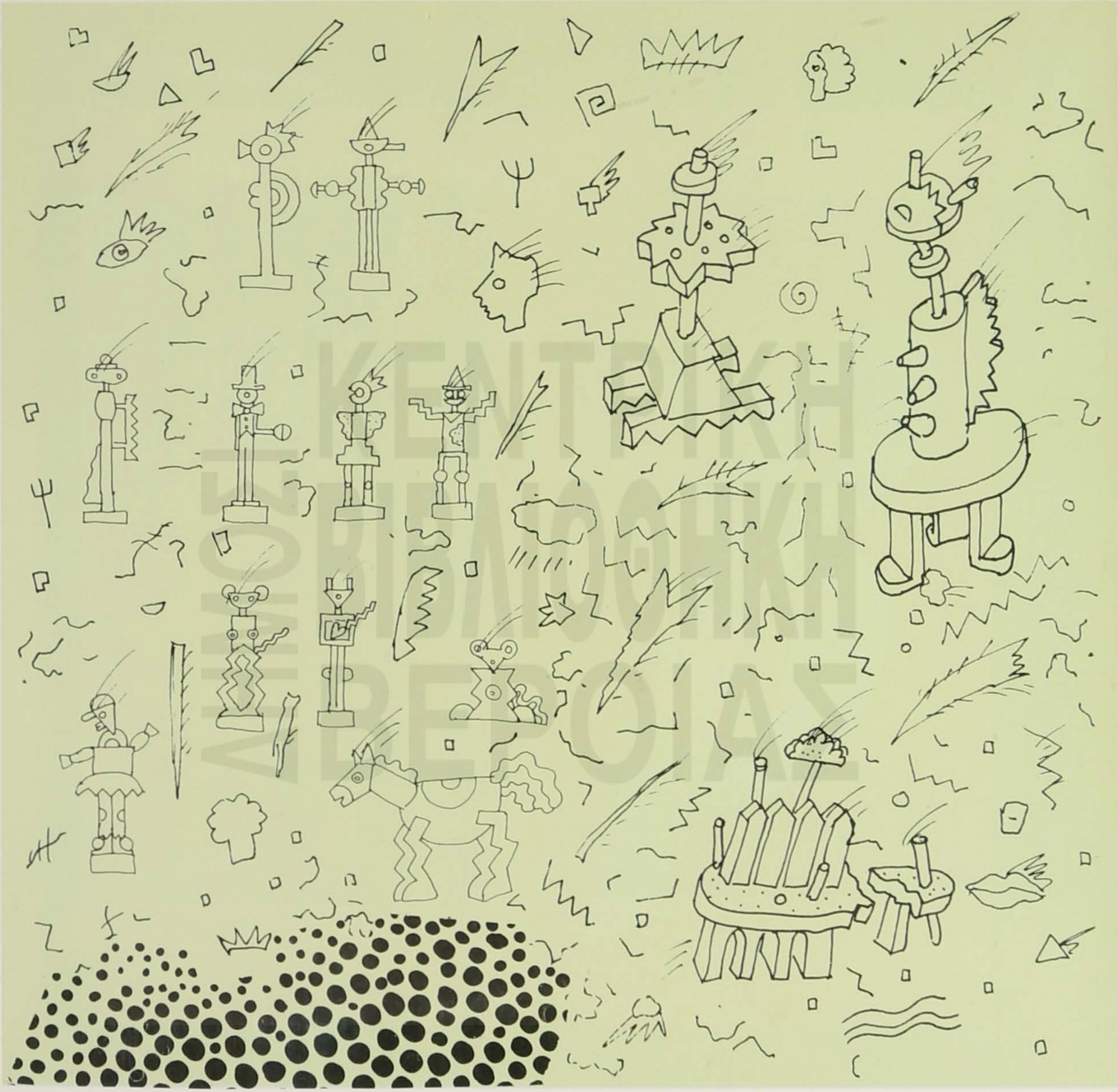

Σκίτσα για γλυπτά παιγνίδια. Design (ντισάιν) για παιδιά.

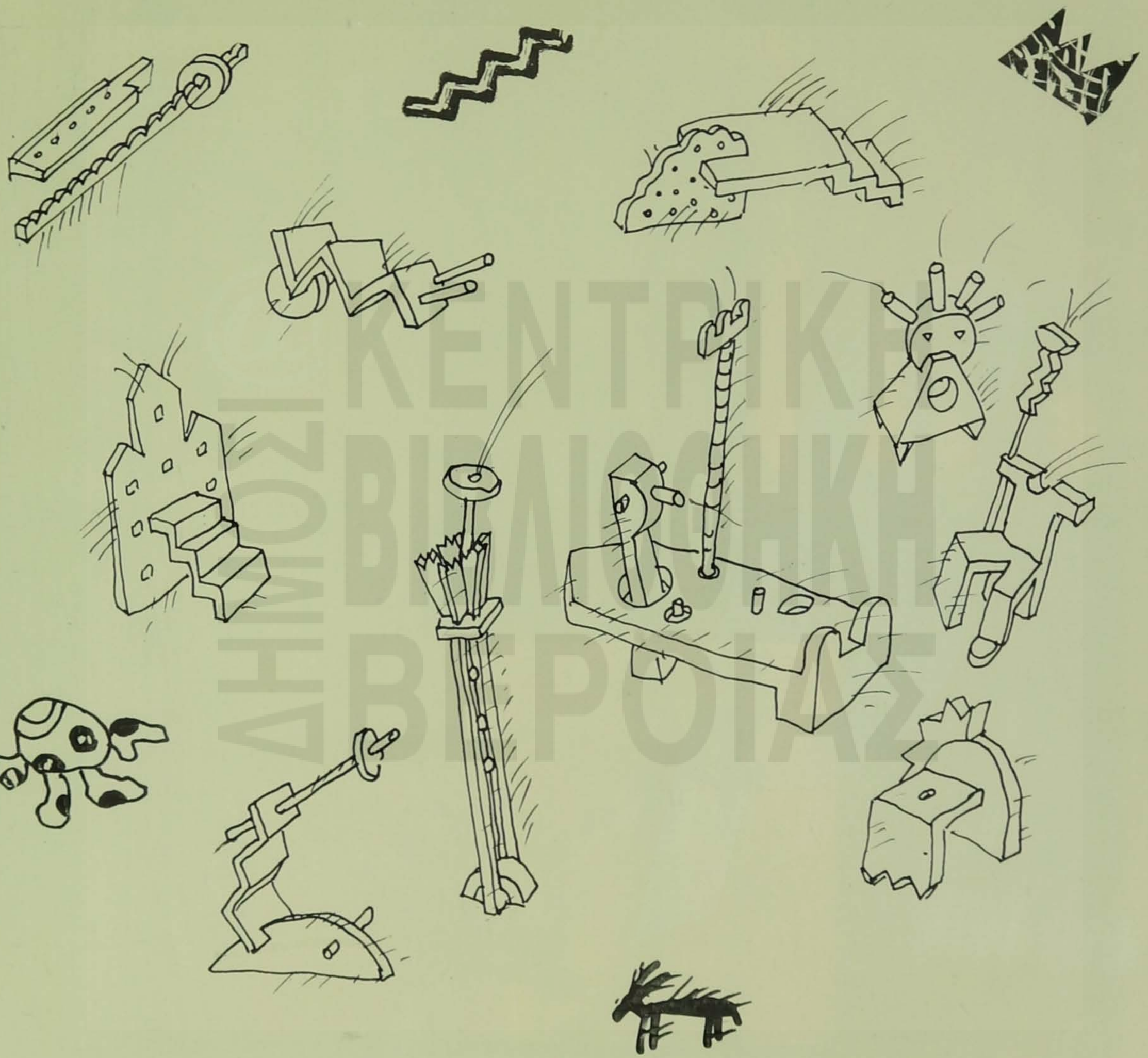

Sketches for sculptured toys. Design for children.

Plans pour des jeux sculpturals. Design pour enfants.

Totem για την παιδικότητα. Totem for the childhood. Totem pour l' enfance.

Ο δράκος της Kinderstadt Hietzing της Βιέννης. The dragon of kinderstadt Hietzing of Vienna. Le dragon de Kinderstadt Hietzing de Vienne.

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΘΗΝΩΝ

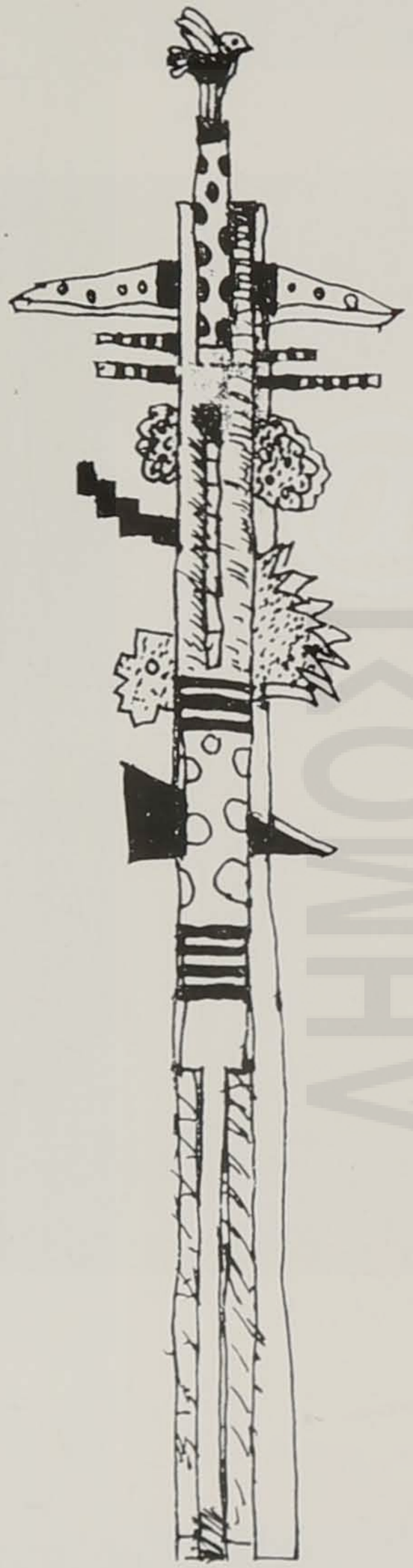

Ξύλινο τοτέμ της παιδικότητας. Wooden totem of the childhood. Totem en bois de l' enfance.

Kinder Stadt Hietzing η ιστορία αρχιτεκτονικής ενός τμήματος της Βιέννης.

Kinder Stadt Hietzing the architectural history of a part of Vienna.

Kinder Stadt Hietzing l' histoire d' Architecture d' une partie de Vienne.

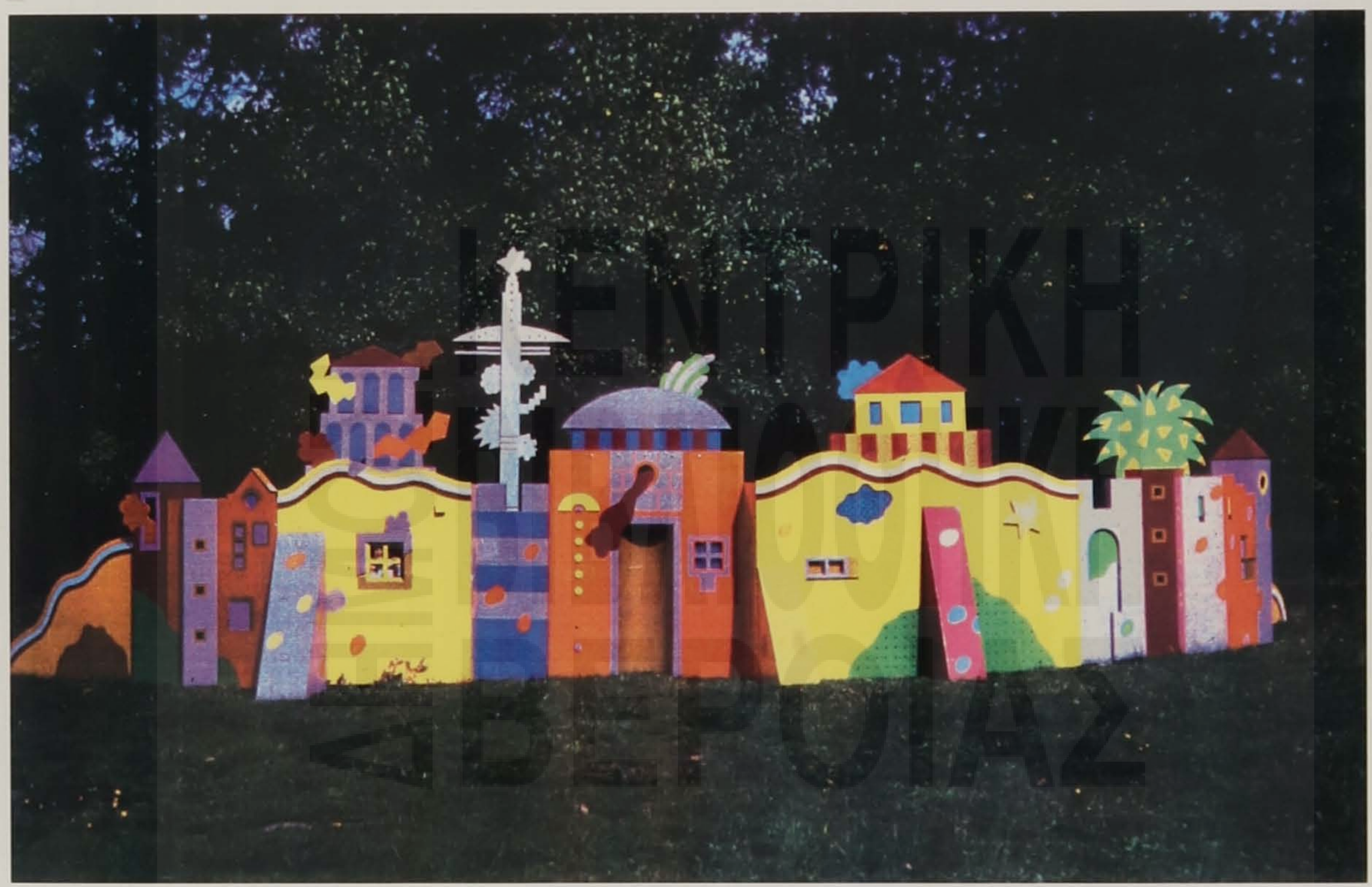

Kinder Stadt Schrems

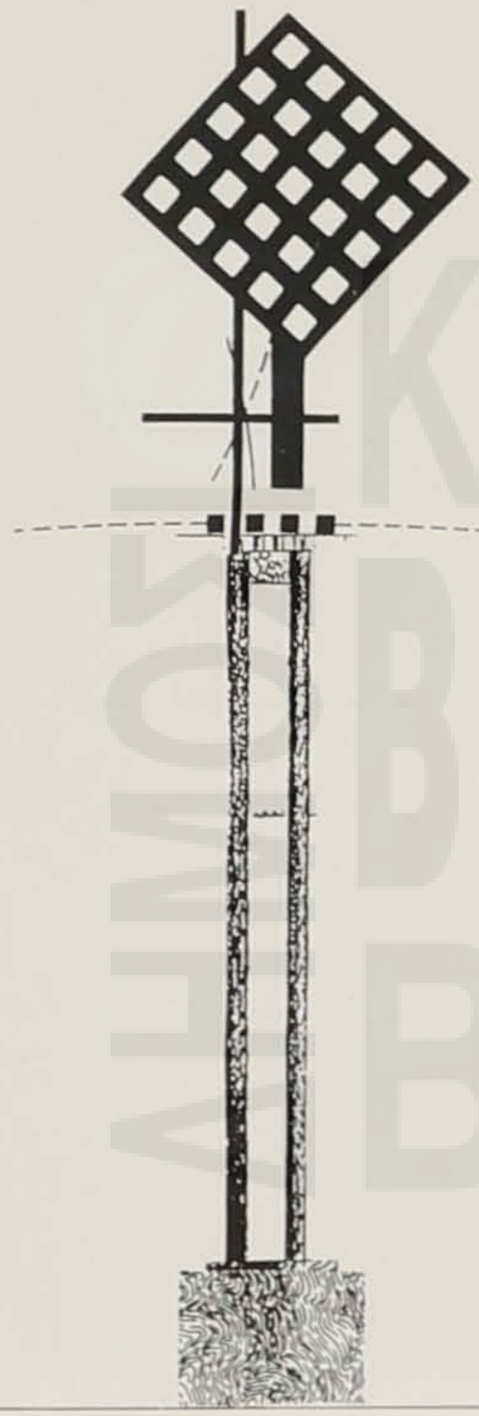

Σπουδές Urban Design για το φωτισμό της Kârntnerstrasse
Studies Urban Design for the illumination of Karntnerstrasse.
Des études Urban Design pour l' éclairage de Karntnerstrasse.

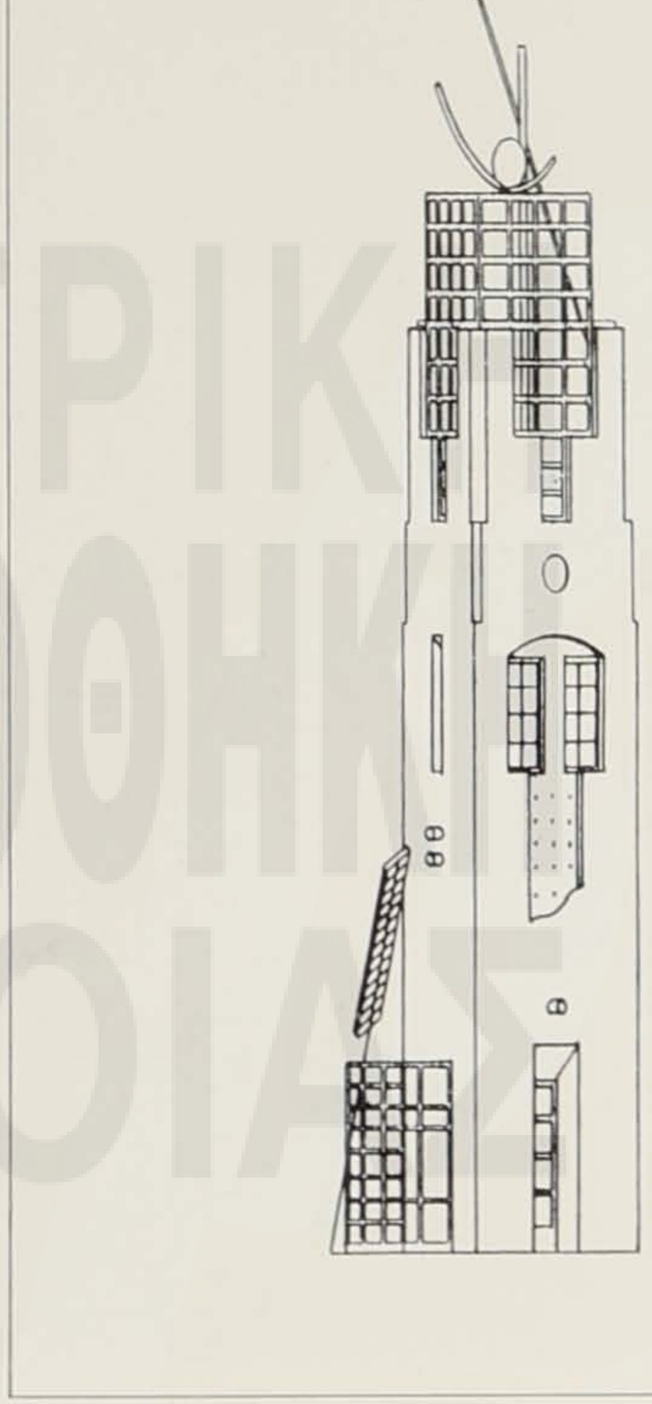

Πύργος του Ronacher.
Tower of Ronacher.
Château de Ronacher.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ

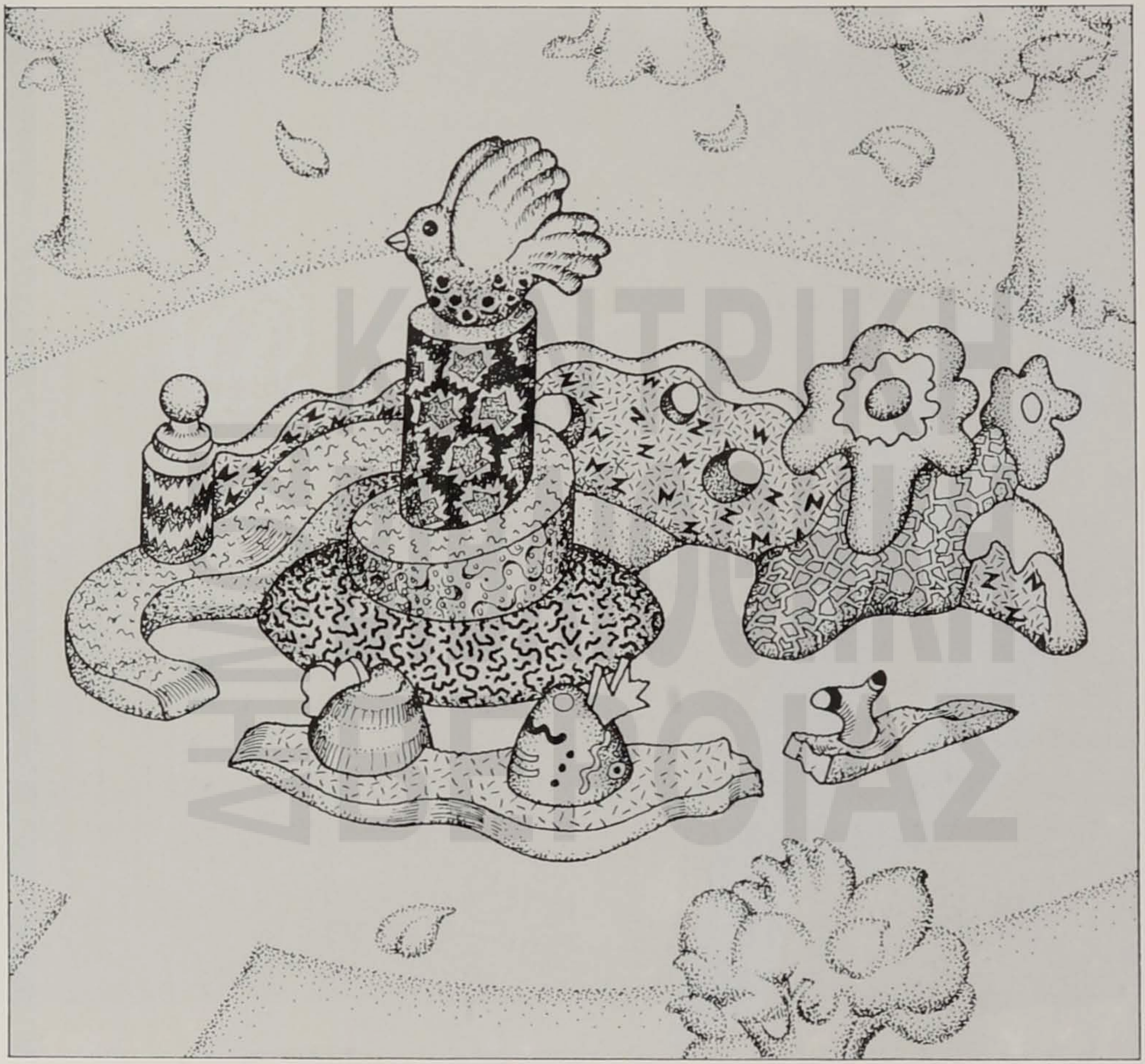

Παιδική χαρά μνημείο για παιδιά Hietzing.

Play-ground, monument for children Hietzing.

Jardin d' enfants, monument pour enfants Hietzing.

Η πλατεία του μαγεμένου πύργου. Κεραμική μακέτα.

Square of the magic tower. La place de la tour ensorcelée. Maquette en céramique.

Λεπτομέρεια της πλατείας Detail of the square Détail de la place

Το σπίτι με τις κεραίες. Μακέτα. The house with the antenna model. La maison aux antennes Maquette.

Ο πλάγιος πύργος της πλατείας με τα ποιήματα. Μακέτα The bending tower at the square of poems. Model La tour inclinée de la place avec les poèmes. Maquette

Το παραμυθένιο σπίτι. Μακέτα. The fairy tale house. La maison de fables. Maquette.

Λεπτομέρεια από την πλατεία με το φιδάκι. Detail from the square with the small snake. Détail de la place avec le petit serpent.

Λεπτομέρεια Επίπεδα, σκαλοπάτια γωνίες. Detail. Levels, steps, corners. Détail. Des niveaux, des escaliers, des coins.

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Στο γεγονός ότι η έννοια του μουσείου έχει την ετοιμολογική της καταγωγή στις Μούσες, θεότητες της ανθρώπινης δημιουργίας, σ' αυτό το γεγονός στηρίζω την κτιριολογική διάπλαση και διαμόρφωση του Μουσείου παιδικής φαντασίας στο πάρκο των Ιλισίων.

Μουσείο, όχι μόνο με την έννοια συντήρησης και επίδειξης των έργων τέχνης, αλλά πολυσύνθετος χώρος που εμπνέει και προδιαθέτει μιαν ατμόσφαιρα γεμάτη φαντασία και όνειρα.

ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ

Η κυρίως ανατολική είσοδος, το εργαστήρι, το μικρό καφενείο, το μεγάλο κέντρο, ο πύργος παρατηρητήριο που θα συνδέσει οπτικά το Λυκαβηττό, ο δρόμος με τα σκαλοπάτια, ο κήπος με τα αγάλματα, το παραμυθένιο σπίτι, η πλατεία με το φίδι, η πλατεία με τις χαρούμενες καρέκλες, η πλατεία στον τοίχο, τα τείχη της πόλης, ο έλικας, ο ανεμόμυλος, δύο φίλοι, τα σύννεφα και ο άξονας, το μεγάλο κεφάλι, οι πόλεις της φαντασίας, ο μικρός ουρανοξύστης, η πλατεία με τις κολόνες, ο λαβύρινθος, το μικρό θέατρο, η πλατεία με τα ποιήματα και τα παραμύθια, ο καταρράκτης, η πηγή, η σκηνή με το μυστηριακό θέατρο, το ανοιχτό δωμάτιο, η πόλη με το μαγικό πύργο, το σπίτι με τα φτερά, η σκάλα που οδηγεί στο άπειρο, η μικρή πολιτεία, η μικρή δυτική είσοδος, η βόρεια, η νότια, η νοτιανατολική είσοδος, το πρώτο σπίτι της Αθήνας, οι λόφοι, μια σειρά από τόξα, δύο μινωικά σπίτια, το μεγάλο κεφάλι του μάγου, οι πόρτες της πόλης, τα μεγάλα μολύβια, το χωριό των ακριβών μυστικών, τα κρυμμένα ποιήματα.

Η ΚΥΡΙΩΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ

α. Οι οριζόντιοι τοίχοι με τις κυματοειδείς γραμμές ανοίγουν μπροστά στην κολόνα με τη φοινικιά το σύμβολο της ειρήνης.

Μικρά αποσπάσματα δεξιά και αριστερά, προετοιμάζουν και προαγγέλλουν τη μεγάλη σκηνοθεσία.

β. Το εργαστήρι του Μουσείου. Στο εργαστήρι γίνονται φανερές πολύπλοκες διαδικασίες της χειροτεχνικής και βιομηχανικής παραγωγής. Τα παιδιά μπορούν να κάνουν άμεσες εμπειρίες με την οικολογική ανακύκλωση της παραγωγής και κατανάλωσης.

Έτσι για παράδειγμα, στο ατελιέ της ζωγραφικής τα παιδιά θα ζωγραφίζουν σε χαρτί που κατασκεύασαν τα ίδια με μια απλή πρέσσα, πιεστήρια, σε αντίστοιχα τελάρα.

Η μέχρι τώρα, τυφλή χρήση του χαρτιού, μετατρέπεται σε μια πράξη ανακάλυψης και βαθύτερης σχέσης, που αλλάζει και την ποιότητα (χειροποίητο χαρτί) και την καλλιτεχνική του χρήση. Μια συλλογή από έργα παιδιών που θα ανανεώνονται κατά περιόδους με διάφορες εκθέσεις απ' όλη την Ελλάδα και όλο τον κόσμο, ανοίγει ένα νέο κεφάλαιο έρευνας στον παιδαγωγικό τομέα της τέχνης.

Το τμήμα design για παιδιά επιτρέπει τη λειτουργία για πειραματικό σχεδιασμό, όπου τα παιδιά εκφράζουν άμεσα τα δικά τους προβλήματα και σχεδιάζουν ή πλάθουν τα αντικείμενα που χρειάζονται.

Τι παιχνίδια μπορούν να κατασκευάσουν ή να εφεύρουν τα ίδια τα παιδιά; Τι έπιπλα, τι σκεύη και εργαλεία; Πώς σχεδιάζεται ένας παιδότοπος, μια παιδική χαρά στην πόλη, στο χωριό από τα ίδια τα παιδιά, ένα σπίτι στην πόλη, στο χωριό;

Το εργαστήρι του Μουσείου παίρνει μια μορφή Σχολής design για παιδιά, μεταφέρει έτσι με μορφή παιχνιδιού την έννοια της δημιουργίας και επιτρέπει την εντόπιση και την προώθηση ταλαντούχων παιδιών στον ένα ή στον άλλο τομέα.

Πώς σχεδιάζεται ένα παιδικό βιβλίο, πώς γράφεται μια ιστορία από παιδιά, πώς γυρίζεται μια τηλεοπτική εκπομπή, πώς γίνονται τα κινούμενα σχέδια;

ΔΥΟ ΦΙΛΟΙ

Την έμπνευση την πήρα από τον Josef Beuys σε μια συνομιλία μας στο Πανεπιστήμιο εφηρμοσμένης τέχνης της Βιέννης.

Μιλούσε για τον «Κοσμά και Δαμιανό» των πύργων της Νέας Υόρκης. Οι Έλληνες στην Αμερική τους ονομάζουν «οι δυο φίλοι».

Δυο φίλοι, ο Φιλήμων και ο Παύκης. Δυο σπίτια, σύμβολα μιας παιδικής φιλίας που αρχίζει. Πιστεύω, ότι στην σύνθεση αυτή κατάφερα να συνδέσω όλη αυτήν την ατμόσφαιρα και να την μεταφέρω στην αρχιτεκτονική. Δυο σπίτια με μικρή γωνιακή κλίση, τρία σκαλοπάτια, ένα στρόγγυλο τραπέζι, δυο κολόνες, περιμένουν δυο παιδιά, δυο κορίτσια, δυο αγόρια, ένα κορίτσι ένα αγόρι.

Ο ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΣ

Σκέπτομαι τους κατεστραμμένους ανεμόμυλους στην Περίσσα της Σαντορίνης και πικραίνομαι. Πάλι ένα Homage στο Αιγαίο, στα νησιά μας, στην Σαντορίνη, την πατρίδα μου. Στο τετράγωνο βάθρο τέσσερα αντικείμενα περίεργα, σαν τις αποσκευές του παραγγελιοδόχου.

Ένας ντενεκές χαλβά, ένα καλάθι φασόλια, ένα σακκί ρύζι, μια αρμαθιά σύκα. Τα γράμματα από τις φάμπρικες της Γερμανίας.

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΣ

Η θέση του είναι σ΄ ένα σχετικά ψηλό λόφο. Η κυκλική του δόμηση ταιριάζει στην κορυφή του κώνου του λόφου σαν κορόνα. Λαβύρινθος, ένα ιστορικό όργανο, μια αρχιτεκτονική μήτρα, που ασφαλίζει έναν αισθαντικό και αυθόρμητο χορό, και ιδιαίτερα στα πιο μικρά παιδιά. Μια ασφαλισμένη κίνηση, ένα τρέξιμο που φέρνει εκπλήξεις, μπαίνοντας στο κέντρο, ο περίχωρος αλλάζει και χάνεται. Δυο κολόνες σαν κεραίες. Ένας μύθος ζωντανεύει και γίνεται παιχνίδι, όμορφη και σωματική εμπειρία, πράξη κίνηση.

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΕΝΙΟ ΣΠΙΤΙ

Τρεις παράλληλες κυκλικές ζώνες τυλίγουν μ΄ ένα όμορφο χώρο το παραμυθένιο σπίτι. Η μορφή του είναι σαν ένα αρχιτεκτονικό σύμβολο που ανεμίζει την παραμυθένια ατμόσφαιρα ανέμελα και με πολύ φυσικότητα. Λίγες μορφές έχουν αυτήν την χάρη να ξεφεύγουν μιαν ανάγκη εικονογράφησης και να γίνονται όργανα μιας παραμυθένιας αυτονομιας.

Η πλατεία με το φίδι.

Στην πλατεία, ο τοίχος έχει μια δική του κίνηση, δίχως να θέλει να μιμηθεί ούτε το φίδι ούτε την εικόνα του. Ο όρος είναι ποιητικός και ταιριάζει με τον «Όφις και κρίνο» του Ν. Καζαντζάκη. Μια δωρική είσοδος, μια αυτόνομη σκάλα και το μικρό αμφιθέατρο γύρω από ένα γλυπτό - τηλεσκοπικό κύλινδρο, είναι χώρος απαλλαγμένος από κάθε λειτουργία και κάθε εικονογράφηση. Είναι ένα αρχιτεκτονικό αίνιγμα γλυπτικής άλυτο, άναρθρο.

Το κεφάλι του μεγάλου Μάγου.

Ένα τρισδιάστατο κεφάλι σαν το άγαλμα της ελευθερίας της Νέας Υόρκης, με σκαλοπάτια στα τρυπημένα μάτια. Ο φύλακας μάγος βυθισμένος στα σιωπηλά χρώματα, δίπλα στο μεγάλο έγχρωμο τόξο, σαν γέφυρα, με τις καρέκλες και την φοινικιά της ειρήνης. Τα σύννεφα σαν αποτρόπαια σύμβολα και το μεγάλο πρίσμα σαν βαλίτσα με χεροΰλι, «παίζουμε αγαλματάκια;» Γύρω από το κεφάλι οι κερκίδες των ενηλίκων, μέσα στο άπειρο της μαγείας.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΧΑΡΟΥΜΕΝΕΣ ΚΑΡΕΚΛΕΣ

Μέχρι σήμερα σχεδίασα πάνω από πενήντα καρέκλες για παιδιά. Μια μικρή συλλογή δείχνει στη μικρή πλατεία όλο το φάσμα της τέχνης μου-να μετατρέψω τον μικρό «τόπο» της καρέκλας, σ΄ έναν κόσμο. Ένα τοπίο με βουνό, μια θάλασσα, ένα δέντρο, ένα σπίτι, ένα άστρο, μια καρέκλα γιομάτη χρώματα και εικόνες ασυνήθιστες.

Οι λειτουργίες αλλάζουν και το μικρό κάθισμα γίνεται πιο πολύ ένα γλυπτό αντικείμενο. Δοκίμασε να καθήσεις πάνω στη θάλασσα, πάνω στα σύννεφα!

ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΘΕΑΤΡΟ

Το μικρό θέατρο είναι στην ουσία το θέατρο δρόμου της space opera, που σαν θεσμός και μέθοδος εμφανίστηκε σε πολλές Ευρωπαϊκές πόλεις, Βιέννη, Φραγκφούρτη, Αθήνα, Αμβούργο, Θεσσαλονίκη.

Οι χαρούμενες καρέκλες φέρνουν μιαν ευχάριστη έκπληξη, φέρνουν εικόνες και μ' έναν απλό τρόπο προετοιμάζουν την θεατρική ατμόσφαιρα για το καθημερινό παιχνίδι. Το «θέατρό» μου, ξεκίνησε το '74 στα πλαίσια του Φεστιβάλ της Βιέννης. Ήταν το περίφημο «θέατρο για ένα θεατή», σαν αντιπαράθεση στο «ατέλειωτο» θέατρο του Kiesler. Η σκηνή, ένα ανοιχτό, απλό διάφραγμα ερεθίζει και «προτρέπει» τη θεατρική παράσταση, προκαλώντας τις πιο κρυφές δημιουργικές ικανότητες και ανησυχίες των παιδιών, και ενισχύοντας τον πιο πολύτιμο μηχανισμό της παιδικής ηλικίας, δηλαδή την ανιχνευτική πρωτοβουλία και την δημιουργική έμπνευση.
Αυλαία.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΤΟΙΧΟΥ

Μια τετράγωνη πλατεία με χαμηλούς τοίχους και χώρους κομμένους, δίχως σκεπή, μισοτελειωμένους, σαν μια μελλοντική αρχαιολογική ανακάλυψη, «το σπίτι του Μάνατζερ». Ο κύκλος με τις ραβδώσεις στο πάτωμα, τελειώνει τον δρόμο με τις απαλές καμπυλωτές κινήσεις.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΜΕ ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΠΥΡΓΟ

Ο μαγικός πύργος έχει έξι πλευρές. Κάθε πλευρά ένα μυστικό. Μέσα του μια ελικοειδής σκάλα, βγάζει στην «κατηφόρα», τη γλυστερή τσουλήθρα. Τα χρώματα έντονα κίτρινο, κόκκινο, μπλε. Τα πρώτα κτίσματα στο πάρκο των Ιλισίων. Οι μάστορες άρχισαν πρώτα με τα μάγια και τα μυστικά στη θεμελίωση, ρίγανη, δυόσμο και ξερά χάρτινα ποιήματα κρυμμένα.

ΤΟ ΑΝΟΙΧΤΟ ΔΩΜΑΤΙΟ

Σκέψου ένα δωμάτιο δίχως οροφή, κομμένο στη μέση, ανοιχτό πέρα για πέρα, με μαρμάρινο κρεβάτι, μαρμάρινη καρέκλα και κρεβάτι. Σαν μια αρχαία ανασκαφή σχεδίασα ένα χώρο στο χρόνο, στο μέλλον, μισοτελειωμένο, άγνωστο. Πώς καταλήγουν οι τοίχοι στη σκεπή; Τι υλικό, τι χρώματα, τι ανοίγματα, τι φως; Δοκίμασε να φανταστείς τελειωμένο το έργο. Πού αρχίζει και πού τελειώνει;

Το σπίτι του Ναυάρχου στο ακρωτήρι της Σαντορίνης και οι χαμένες ζωγραφιές μου από τον ήλιο και τη βροχή και τον αέρα.

Σαν ανοιχτό καράβι, σαν ανοιχτή καλύβα, ανοιχτή στον ουρανό, στο θεό.

ΤΑ ΤΕΙΧΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Αναφέρονται σε μια ιστορική πόλη, με τείχη πολυγωνικά, με σκηνικά οικοδομήματα. Η σκηνογραφία θέλει να μεταφέρει έντονα τη στενότητα μιας μεσαιωνικής πόλης, με απρόοπτους διαδρόμους, γωνίες, εισόδους. Ένας ημίκλειστος χώρος με διπλούς τοίχους, κρυμμένους χώρους, παρουσιάζει σε μια τρισδιάστατη παρέλαση τα ιστορικά σπίτια του μέλλοντος. Ο χώρος έχει μια διάπλαση και ενότητα, που χαρακτηρίζει συνήθως σκηνικά της θεατρικής σκηνής. Στο έργο πρωταγωνιστούν τα τείχη, τα σπίτια, η ίδια η πόλη, μ' ένα ειρωνικό χαμόγελο. Ο μικρός ουρανοξύστης χαιρετά και ξύνει ένα οριζόντιο σύννεφο, συννεφοξύστης με τεντωμένες φτερούγες.

Η ΣΚΗΝΗ ΜΕ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ένα πεσμένο αστέρι, ένα γαλάζιο μάτι, μια σιδερένια καρέκλα, μια σκάλα, το γλυπτό του φύλακα, η μεγάλη ρόδα και στο βάθος τα βάθρα με τα αόρατα αγάλματα, παίζουν ένα έργο άγνωστο, ατέλειωτο, είναι ένα μικρό homage στον F. Kiesler και στον όρο του «ατέλειωτου».

ΤΟ ΑΤΕΛΕΙΩΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Μια από τις βασικές λύσεις στην καθιέρωση της σύγχρονης τέχνης και η ιδέα του «ατέλειωτου θεάτρου». Το ατέλειωτο, το απέραντο, ή καλύτερα το άπειρο θέατρο, το παρουσίασε στη Βιέννη ο Φρέντερικ Κίσλερ, στα πλαίσια του μουσικού Φεστιβάλ, στο Κοντσερτ-Χάους το 1924. Ο διπλός έλικας της κατασκευής της σκηνής του χώρου χρησιμοποιήθηκε αργότερα από πολλούς αρχιτέκτονες. Η ιδέα του ατέλειωτου θεάτρου (δίχως τέλος, endless), έφερε μια καινοτομία στο θέατρο που είχαν ήδη αρχίσει να πειραματίζονται οι Ρώσσοι πρωτοπόροι Μαγιακόσφκυ και Ταϊρόβ, σε αντίθεση με την κλασσική δομή θεάτρου σκηνής και θεατών. Έτσι το θέατρο δεν είναι μια σκηνή παρατηρήσεως, παρά διασχίζει το χώρο με μια πλαστικότητα και την κίνηση των ηθοποιών. Το θέατρο και η σκηνή δεν τελειώνουν με απόλυτα σύνορα, παρά συνδέονται αλληλένδετα δίχως τέλος.

Η σκηνοθεσία στην πλατεία της πόλης είναι αόρατη και δυναμική. Το έργο είναι η δημιουργική δράση και οι κινήσεις των παιδιών στο σύνολο της χορογραφίας και παραγωγής. Το αόρατο θέατρο της πόλης space opera, είναι η πρώτη πολιτειακή παραγωγή του ατέλειωτου θεάτρου στην Ελλάδα.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΕ ΤΑ ΦΤΕΡΑ

Πετάει πετάει η μέλισσα και τα όνειρα με τις μεγάλες φτερούγες. Ένα σπίτι που ετοιμάζεται να πετάξει, σαν μικρός ναός, σαν μικρό επίσημο κτίριο. Η εικόνα είναι πολυσύνθετη. Σε μια στατική δομή, γήινη, λειτουργική, σ' ένα χτισμένο σπίτι, φυτρώνουν φτερά και φανερώνουν μια διάθεση, «κάνε αναφορά τα μέσα μου», «θεέ μου, κάνε η προσευχή μου να ανεβεί στον ουρανό»!

Μια ανθρωπομορφική μεταφορά για ανάταση, για ταξίδι στον ανάλαφρο κόσμο της φαντασίας, όλα είναι δυνατά, «πετάει πετάει».

Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΜΙΚΡΟ ΟΥΡΑΝΟΞΥΣΤΗ

Στην πόλη της φαντασίας, ο άγγελος της Ακρόπολης φτερουγίζει σαν φύλακας άγγελος των παιδιών, πάνω από την πόλη, κρυμμένος στο βάθος του ιερού.

Πόσα σπίτια διακρίνεις; εφτά, οχτώ; Τα γυρίσματα, οι ασυνήθιστες γωνίες και στροφές δίχως μια «λογική» παράταξη. Σαν να μαζεύονται τα σπίτια σε μια συγκέντρωση δίχως ένα ορισμένο σκοπό σε μια αυθόρμητη κίνηση, όπως τα παιδιά στα παιγνίδια.

Η σύνθεση έχει μια «έντάση» ενέργειας δυνατή, εσωτερική, που «κινείται» από μια αόρατη δύναμη, από μια αρχή, μια ελευθερία, που «με βιά μετράει τη γη», δίχως μέτρο και μεζούρες και τοπογραφικά σημεία. Σπίτια τετράγωνα, στρογγυλά σαν αγάλματα, μικρές πλατείες με λίγα σκαλοπάτια, συνδέονται σ' ένα τετράγωνο χωράφι άγονο. Θυμάσαι το «βουλίμιο τόπο» έξω απ' το βουλευτήριο, αναφορά και τάμα στον θεό Ερμή — τάμα της ελευθερίας, της ακατάληπτης φύσης των βουνών; Πόσο μακριά να πάμε; Πώς σχεδιάζει ο Ιππόδαμος την «δημοκρατική» πόλη;

Ο ΕΛΙΚΑΣ — ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Μια γλυπτική μορφή σαν σφήνα που βιδώνει στην καρδιά του χώρου προς τα πάνω. Πάνω, κάτω, γλυστρά και όσο μικραίνει για αγκάλιασμα στριφογυρίζει ψηλαφίζοντας με τις παλάμες και κάθε στροφή αλλάζει όψη στο περιβάλλον, χρώμα βαθύ κόκκινο.
Δυο μινωικά σπίτια.

Δυο μινωικά σπίτια δίνουν την παράσταση της ακρόασης. Ο θρόνος του πρίγκιπα μπροστά στην πρόσοψη του σπιτιού. Το σπίτι λεπτό μόνο μ' ένα στρώμα, δίχως σώματα και λειτουργίες, μια πόρτα αφήνει έναν παράλληλο αντικατοπτρισμό, μια εικόνα σε δυο παράλληλους καθρέπτες, αναπαράγει χίλιες, άπειρες. Τώρα η σειρά, μπες μέσα, πέρασε μέσα στην εικόνα. Οι γαλάζιοι πήθικοι, τα χελιδόνια της Σαντορίνης, η «Παριζιάνα», αφουγκράζουν τη ζέστη του μεσημεριού με τα τζιτζίκια και τα μισοκλεισμένα μάτια.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΜΕ ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Τα κρυμμένα ποιήματα του Ν. Βρεττάκου, τα ποιήματα του Ο. Ελύτη θαμμένα στα θεμέλια της πλατείας. Τα μολύβια, τα κεφαλαία γράμματα, ένα «Ε», ένα πεσμένο «Ρ», η μικρή κολόνα με το ψάρι, τα τρύπια σύννεφα, τα δέντρα, ο μικρός πύργος με την μεγάλη κλίση σαν τον πύργο της Πίζας, οι κολόνες που φέρνουν μια γήινη σφαίρα, συνοδεύουν την πλατεία της φιλολογίας, τα λόγια, την γραφή, τις λέξεις. «Γύρω γύρω όλοι στη μέση ο Μανώλης, χέρια πόδια στην αυλή όλοι κάθονται στη γη». Ξέρεις που είναι το διδακτήριο του Ομήρου;

Σ' ένα απόμερο μέρος, σε μια παραλία της Χίου, μια λαξεμένη πέτρα σαν αρχαϊκός θρόνος.

Στον κύκλο της πλατείας, μια φορά το χρόνο, δυο φορές και πιο συχνά, ο Νικηφόρος Βρεττάκος θα απαγγέλλει στα παιδιά τα πιο φρέσκα του ποιήματα. Ανάσα με ανάσα, μέτωπο με μέτωπο, στα κοντινά, πολύ κοντά στο πιο γλυκό ακροατήριο, σαν τελετουργία. Να ορίσουμε και συντονίσουμε τις πρώτες ημερομηνίες. Οδυσσέας Ελύτης.

24 Απριλίου 1991 ώρα 10 το πρωί
15 Ιουνίου 1992 ώρα 5 το απόγευμα
5 Δεκεμβρίου 1995 ώρα 7 το βράδυ με φωτιά
Αμοιβή τρία φιλάκια για την είσοδο.

Η ΠΗΓΗ

Πώς να μεταφέρω το μαγεμένο τόπο της πηγής; Μονάχα άνθρωποι που έζησαν στα βουνά μας, αυτό το μεγάλο μυστήριο, νοούν το βάθος, την σιγή της στιγμής.

Διάλεξα μια μινωική έκφραση και μια συγγένεια με έργα του Gaudi που δίνουν μια αραβοανατολίτικη, αφρικάνικη νότα. Μια πηγή θέμα Design (ντισάιν). Ακόμη και στις μέρες μας μπορούμε να πλησιάσουμε νεράιδες, τη φλογέρα του Πάνα, το μυστήριο των βουνών μας. Τι ωραίο θέμα για διαγωνισμούς με φοιτητές του πολυτεχνείου! Η αρχιτεκτονική της πηγής, των υδάτων, ύδωρ - γη - ήλιος - η ζωή μας!

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ — ΟΠΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΛΥΚΑΒΗΤΤΟ

Στόχος μου γενικά είναι να μεταφέρω μια χρωματική είδηση. Κομμάτια από το χώρο των Ιλισίων, σε ορισμένα σημεία στην μαγεία του Λυκαβηττού, για να δημιουργήσω μια μεγαλύτερη και ανοιχτή ενότητα.

Ένα οπτικό μετασύστημα μεταφέρεται και σε άλλα σημεία της πόλης, πεζόδρομους, από μακρά σημεία για να ξεφύγουμε από την κλειστή κεντρική υπερφόρτωση και να πετύχουμε έτσι μια όρεξη διάδοσης του χρώματος και χαροποίησης του πολεοδομικού περιβάλλοντος.

Ο τυπολογικός του χαρακτήρας συγγενεύει με τον πύργο των αγέρηδων στην Πλάκα. Το χρώμα και οι διάτρυπες επιφάνειές του όμως, τον απαλύνουν και τον μεταμορφώνουν με μια παραμυθένια έκφραση.

Ο δρόμος με τα σκαλοπάτια.

Οι ελίξεις του χαμηλού τοίχου σε μια παράλληλη κίνηση με την κλίση της γης, οι κολόνες που συνοδεύουν το ανέβασμα, καταλήγουν σ' ένα απλοϊκό σκηνικό με το σύμβολο της ειρήνης.

Η σύνθεση έχει μια τελετουργικότητα πομπής και πορείας για μια μεγάλη γιορτή.

Ο κήπος με τ' αγάλματα.

Αν και τ' αγάλματα έχουν γεωμετρικό χαρακτήρα και είναι γλυπτά έργα, τα βασικά π.χ. του κυβισμού, η σφαίρα, ο κύλινδρος, ο κύβος, παρ' όλα αυτά όμως η τοποθέτησή τους έχει μια σουρρεαλιστική τάση και μεταφυσική ποιητική προσδοκία.

Δεν κάνει άμεση κατάκτηση με το θέμα, ο κήπος τον επιτρέπει μια κλασσική κιναισθητική αντανάκλαση. Τα σώματα πρωταγωνιστούν σ' ένα κυκλικό χώρο.

Πώς άρχισε η ιστορία;

Η πρώτη μου συνάντηση με τον Σταύρο Ξαρχάκο στο στενό καφενείο της Πλάκας. Θυμάσαι τις Θερμοπύλες; Το βαρύ μας έργο και χρέος; Ηταν στην Αθήνα, στην πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης. Η Μελίνα Μερκούρη στο αντίσκηνο με τα πάνινα αγάλματα κάτω από την Ακρόπολη, κι έπειτα με δραστήριους παιδαγωγούς στο γραφείο του Σπύρου Μερκούρη. «ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΣ», η «Τέχνη», τόσα όνειρα, τόσα οράματα.

Ο Δήμαρχος της Αθήνας κ. Έβερτ πήρε τη μεγαλύτερη απόφαση. «Ν' αρχίσει το έργο. Να τεθούν τα θεμέλια για τα παιδιά της Αθήνας, η «Κρυφή Ακρόπολη», να βάλουμε σημάδια για μια μελλοντική αισθητική». Συναντήσεις με τον ευγενικό κύριο Σκαλαίο, με τους τεχνικούς και ειδικούς του Δήμου. Πώς γίνεται μια σύνδεση ενός έργου της τέχνης με μια υπηρεσία; Πώς γίνεται η σύνδεση μ' έναν καλλιτέχνη.

Η αποφασιστικότητα και η σιγουριά του κυρίου Έβερτ ήταν αποτελεσματικές. Στο τέλος όλα είναι δυνατά, όλα είναι εύκολα, παρ' όλη την κούραση και την αρχική δυσκολία.

Και το μικρό θαύμα έγινε πραγματικότητα. Η ευχαριστία μου σε όλους ιδιαίτερα στον φίλο μου, μάνατζερ κουλτούρας στον Ελληνικό Χώρο, Γιάννη Ναζλίδη, διευθυντή στο πειραματικό εργαστήρι Βεργίνας. Στους εργολάβους Β. Στασινόπουλο, στον Τάσο Βέη και την Λίλη Βέη, στον Βασιλάκη Κατραπακιάν, σε όλους τους μάστορες και τεχνίτες, τους κεραμίστες και την Ελένη Κιαχίδου που με συμπαραστάθηκε με αφοσίωση στην σύνταξη του κειμένου. Με αγάπη για τα παιδιά της Αθήνας. Μάκης.

Απρίλης 1989

Υ.Γ.Το χοντρό σπίτι με τις κλιμακωτές κεραίες είναι έτοιμο. Το μικρό σπίτι με τα σύννεφα, σύνδεση Βεργίνας και Σαντορίνης είναι έτοιμο. Οι κολόνες, η γλύστρα, η είσοδος με το έγχρωμο τόξο, ο οκτάγωνος μικρός πύργος, οι διπλοί τοίχοι, μια αρμονική πανχρωμία από τα μεγάλα στα μικρά, στα πιο μικρά κομμάτια, είναι έτοιμα. Τώρα είναι τα παιδιά στη σειρά, έφτασε η ώρα, η ώρα για τα παιδιά της Αθήνας.

Η ΧΩΡΑ ΤΗΣ ΠΟΡΣΕΛΑΝΗΣ

Βρίσκεται στα νότια της χώρας του ΟΖ. Είναι περιτριγυρισμένη από παντού μ' ένα άσπρο τείχος από πορσελάνη, δίχως καμιά είσοδο. Όλη η περιοχή μέσα στα τείχη είναι επίπεδη και λεία και γυαλίζει σαν τον πάτο μιας μεγάλης άσπρης πιατέλας.

Γύρω-γύρω, στέκονται τα μικρά σπίτια των κατοίκων από πορσελάνη, όλα ζωγραφισμένα με ανοιχτά χρώματα. Τα σπίτια είναι μικρά, το μεγαλύτερο φτάνει μέχρι τη μέση ενός παιδιού. Όπως τα σπίτια, έτσι και οι κάτοικοι της πόλης είναι από ακριβή πορσελάνη.

Βοσκοπούλες με δαντελένια ρούχα και με χρυσαφένιες τούφες στις φούστες, βοσκοί με παντελόνια ριγέ, ροζ και κίτρινο, πρίγκιπες με κορόνες γεμάτες από πολύτιμα πετράδια, κόβουν με ρούχα με πιέτες και μεγάλα ψηλά καπέλα. Ακόμη και τα ζώα στα χωράφια είναι από πορσελάνη.

Οι πορσελάνινοι άνθρωποι είναι πολύ εύθραυστοι, γιαυτό η χώρα τους είναι περικυκλωμένη από έναν τοίχο.

Μπορεί να τους κολλήσει κανείς άμα σπάσουν, αλλά χάνουν την πρώτη τους ομορφιά. Στη χώρα τους μπορούν να κινούνται ανάλογα με την όρεξη που έχουν, παρόλο που πρέπει να προσέχουν να μην πέσουν και σπάσουν. Αν τους βγάλουμε από τη χώρα της πορσελάνης, οι κλειδώσεις παγώνουν και δεν μπορούν να κάνουν τίποτα άλλο παρά να στέκονται ακίνητοι σε μια όμορφη στάση. Και φυσικά δεν ζητάνε τίποτα άλλο από αυτούς, όταν τους τοποθετήσουν στα ράφια ή στα τραπέζια.

L. Frank Baum, The Wonderful Wizard of Oz, Chicago. 1910.

Η ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Μια παραμυθένια χώρα, σ' ένα άγνωστο μέρος, όπου τα πιο μικρά πράγματα φαίνονται τεράστια σε σχέση με τους κατοίκους.

Τα τριφύλλια γίνονται δέντρα, μια δροσοσταλιά καθρέφτης και οι σταγόνες της βροχής γίνονται λίμνες, πάνω στις οποίες τα φύλλα ανεμίζουν σαν καράβια.

Πέρα από μερικά έντομα, ζούνες, αράχνες, μύγες, μυρμήγκια, πεταλούδες, κατοικούν τη χώρα αυτή μικρά, έξυπνα ζωύφια με όμορφα μάτια. Ντυμένα με μια πανοπλία πρασινόμαυρη με κόκκινα χρυσάφια και γαλάζιο χρώμα. Μερικά απ' αυτά τα όντα έχουν φτερά δεν τα χρησιμοποιούν όμως και περνούν τις ημέρες τους με το να παρατηρούν, σαν ταξιδιώτες (που θα έπρεπε να είναι πολύ μικροί) που ταξιδεύουν στις σταγονόλιμνες.

Στη χώρα του παιχνιδιού φτάνει κανείς άμα κλείσει τα μάτια και αν ανεμίσει μέσα στον αέρα. Η επιστροφή έχει συνήθως εκπλήξεις, γιατί η αντίθεση ανάμεσα στον μικρό κόσμο και στο μέγεθος των καθημερινών αντικειμένων της πατρίδας του επισκέπτη, φέρνει ένα δυνατό σοκ.

Robert Louis Stevenson
The Little Land in a Child's Garden of Verses, London 1885.

Η δομή της Αθήνας - οάσεις της πόλης - λόφοι και βράχια. The structure of Athens - oasis of the town-hils, rocks. La structure d'Athènes - oasis de la ville - des collines et des roches.

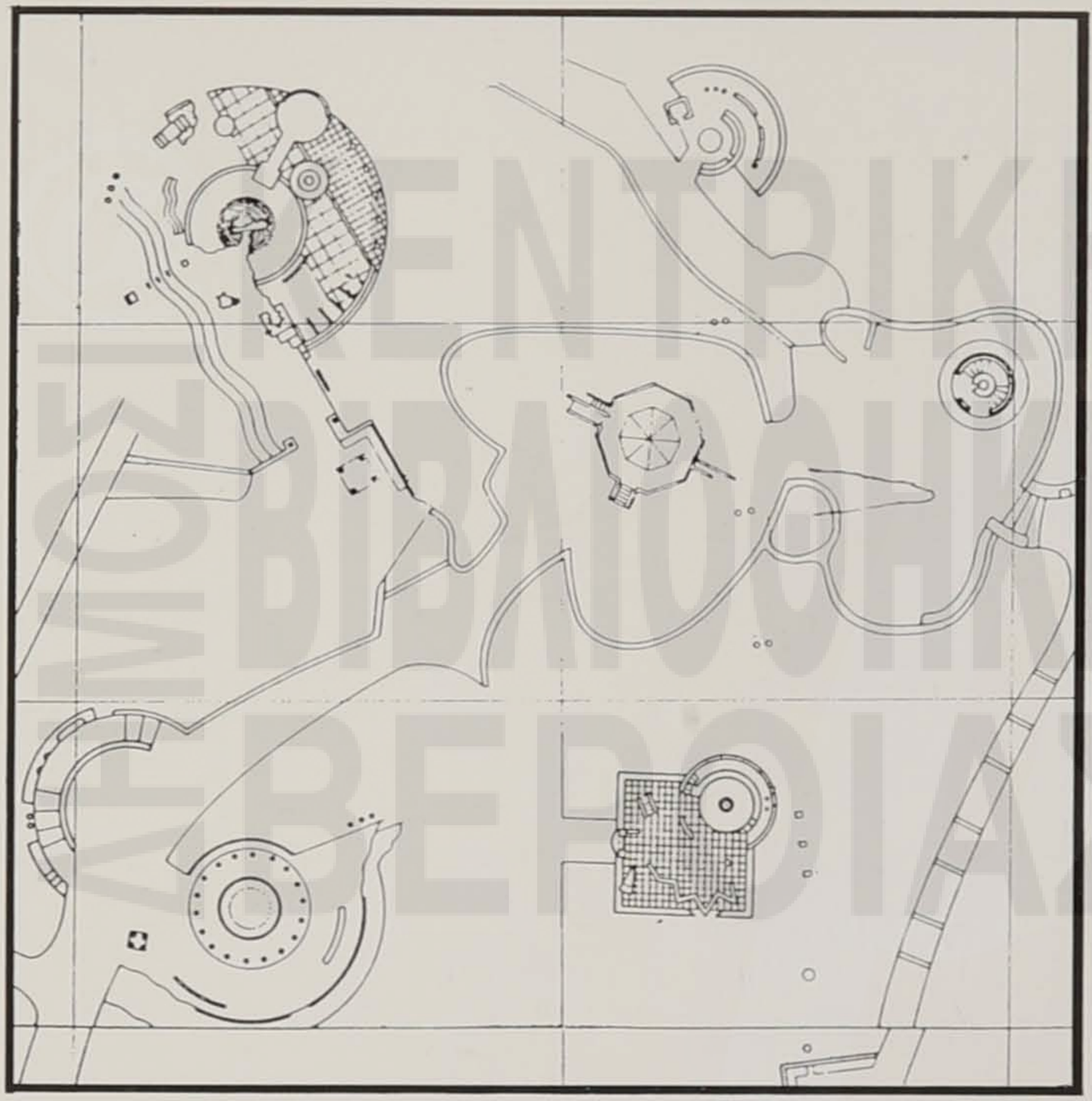

Άλσος Ιλισίων, ανάλογη οργανική σύνθεση. "Ilisia Wood" Organic composition. Le bosquet d'Ilisie, composition correspondant organique.

36
18
19
21
17
16
20
13
15
33
14

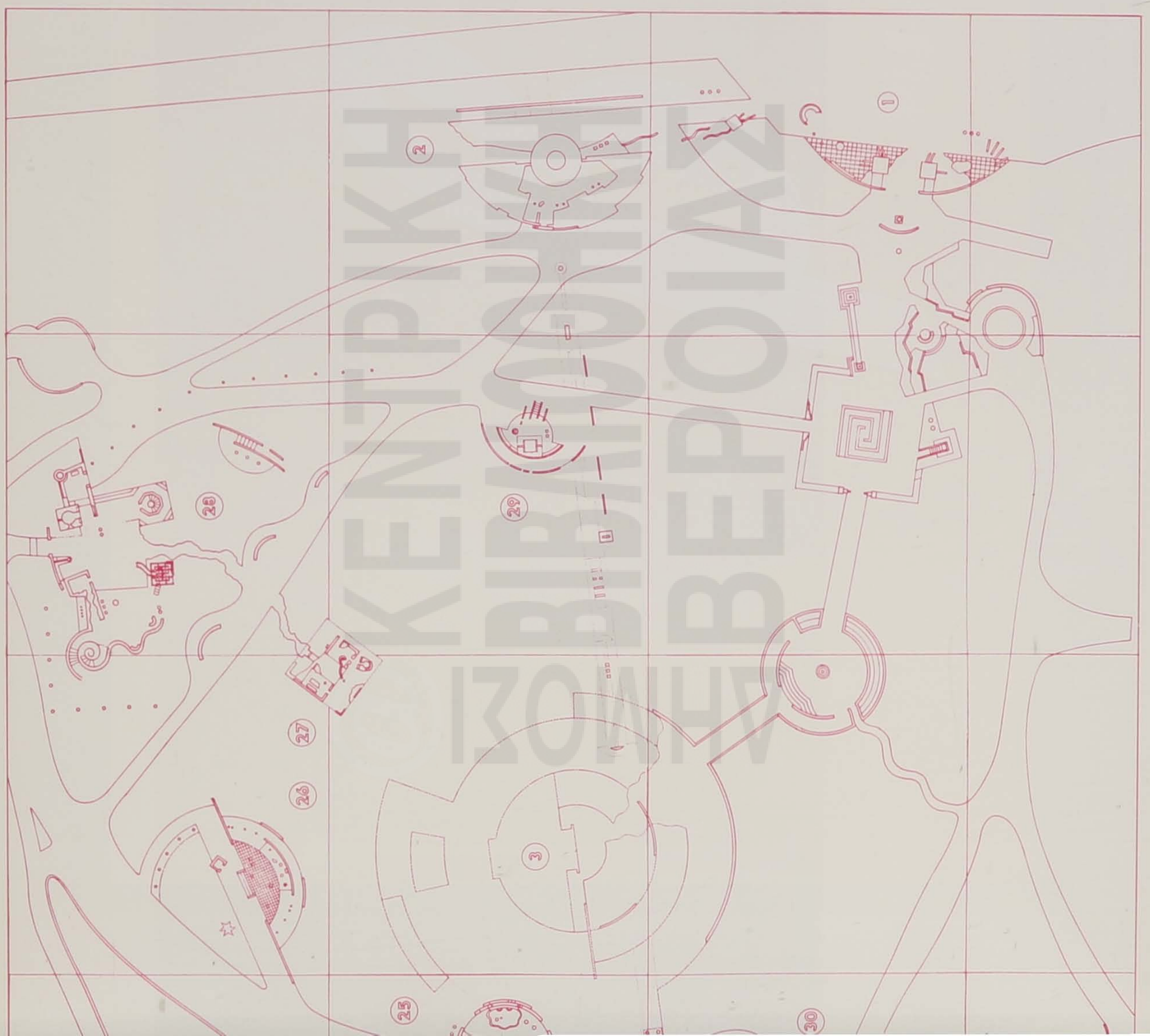
1
2
3
25
26
27
28
29
30

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

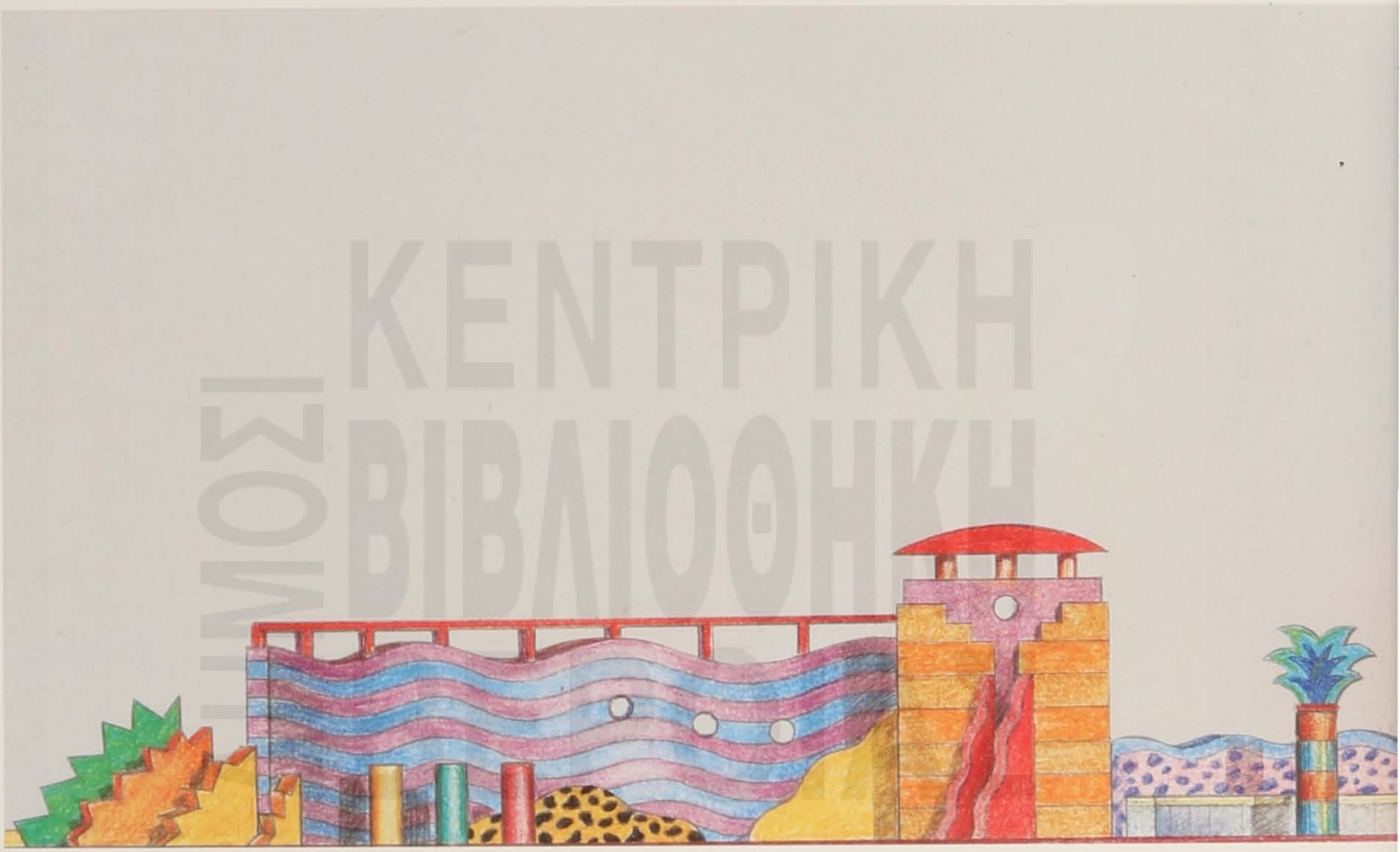

Η κυρία είσοδος με το σύμβολο της ειρήνης.

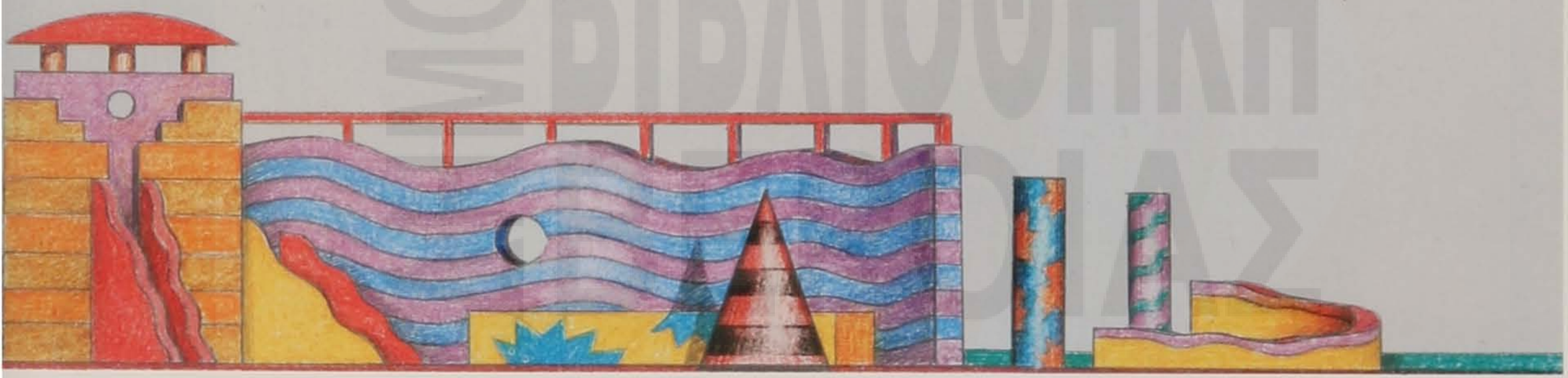

The main entrance with the symbol of peace.

L'entrée principale avec le symbole de la paix.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΦΟΥ

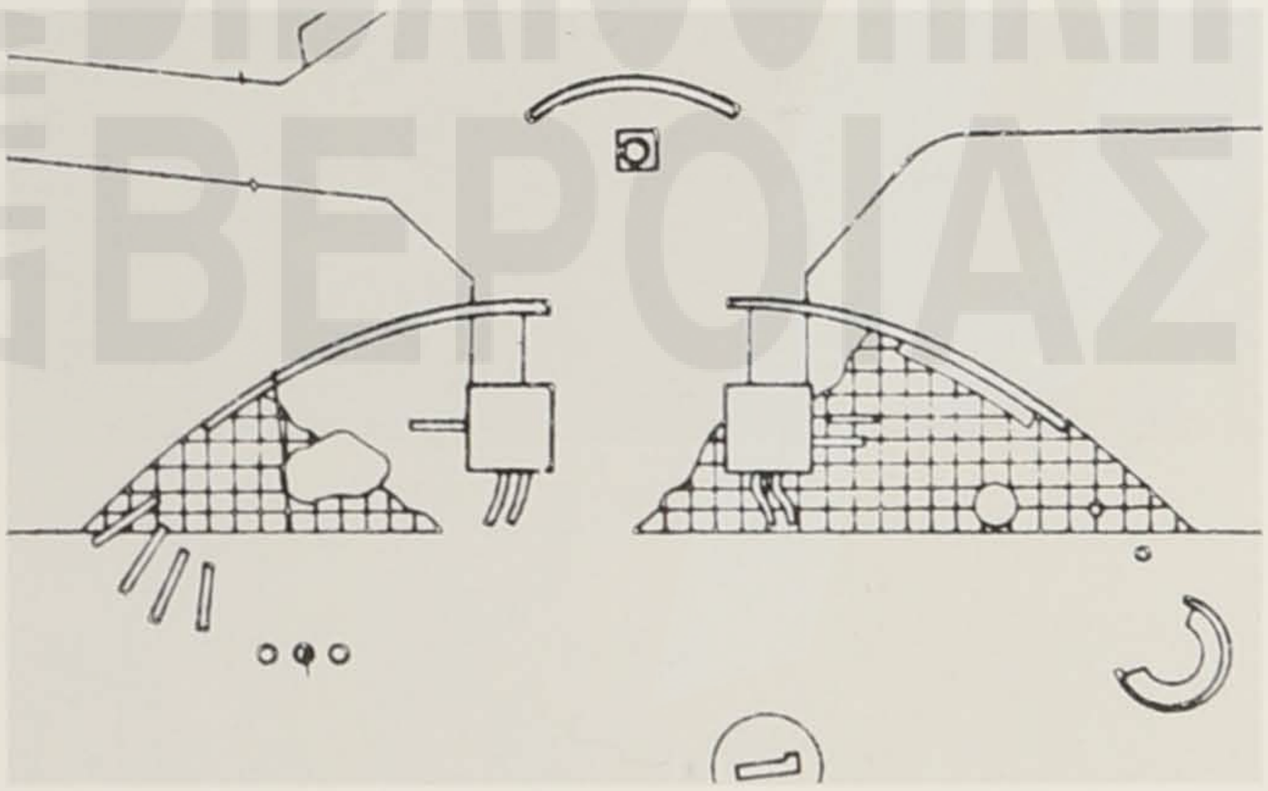

Η κεντρική είσοδος, πρόσοψη και κάτοψη. The central entrance, ground view and view. L'entrée principale, vue et plan.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

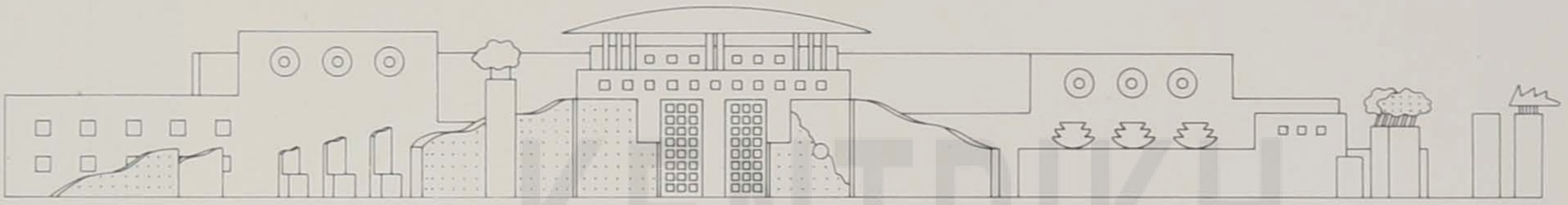

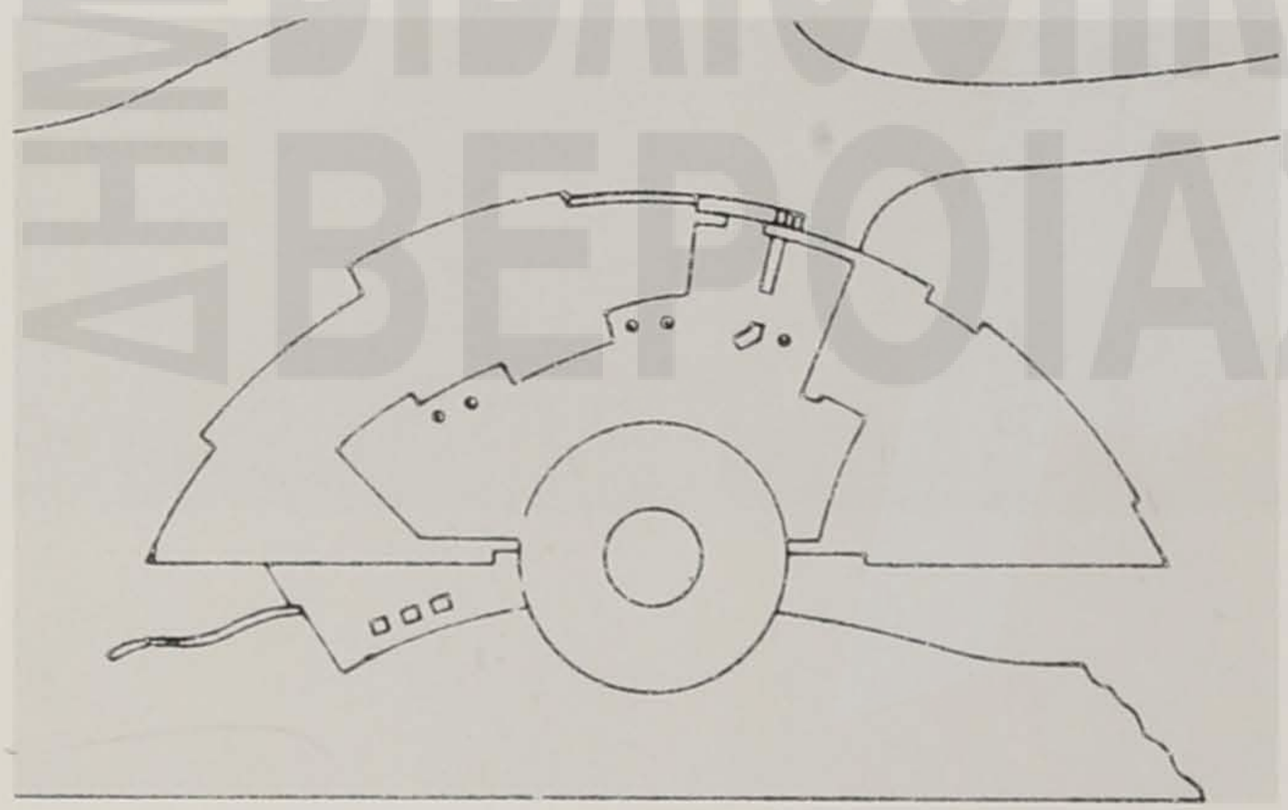

Το «μουσείο» κεντρικοί χώροι εκθέσεων πρόσοψη - κάτοψη. "The Museum" Places for exhibitions, ground plan and front plan. Le "musée", des lieux centrales d'expositions vue-plan.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Το κεντρικό μουσείο

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

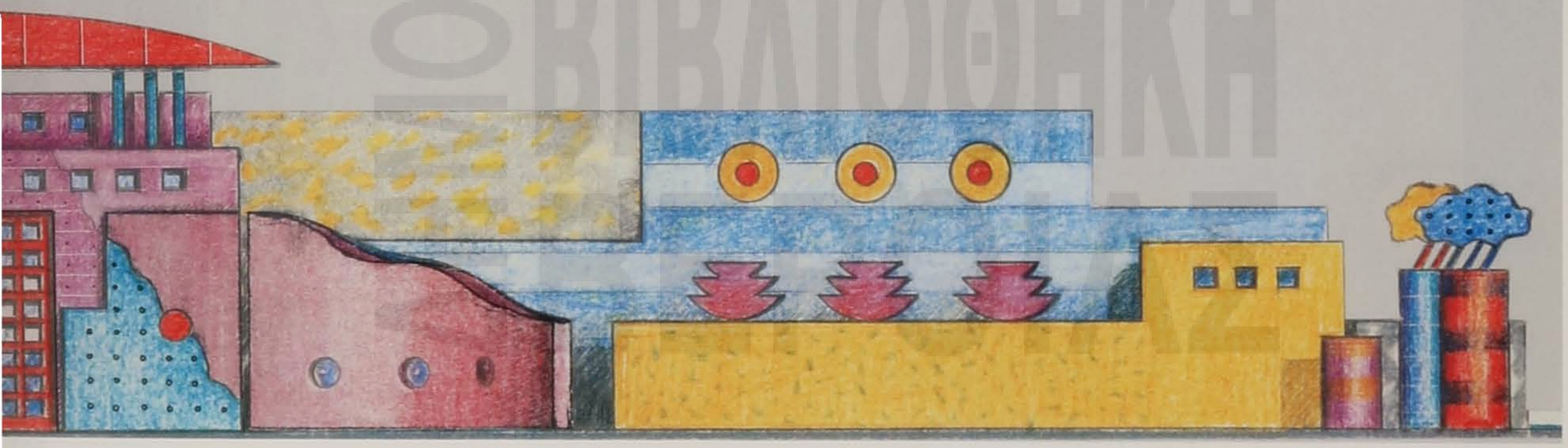

The central Museum. Le musée central.

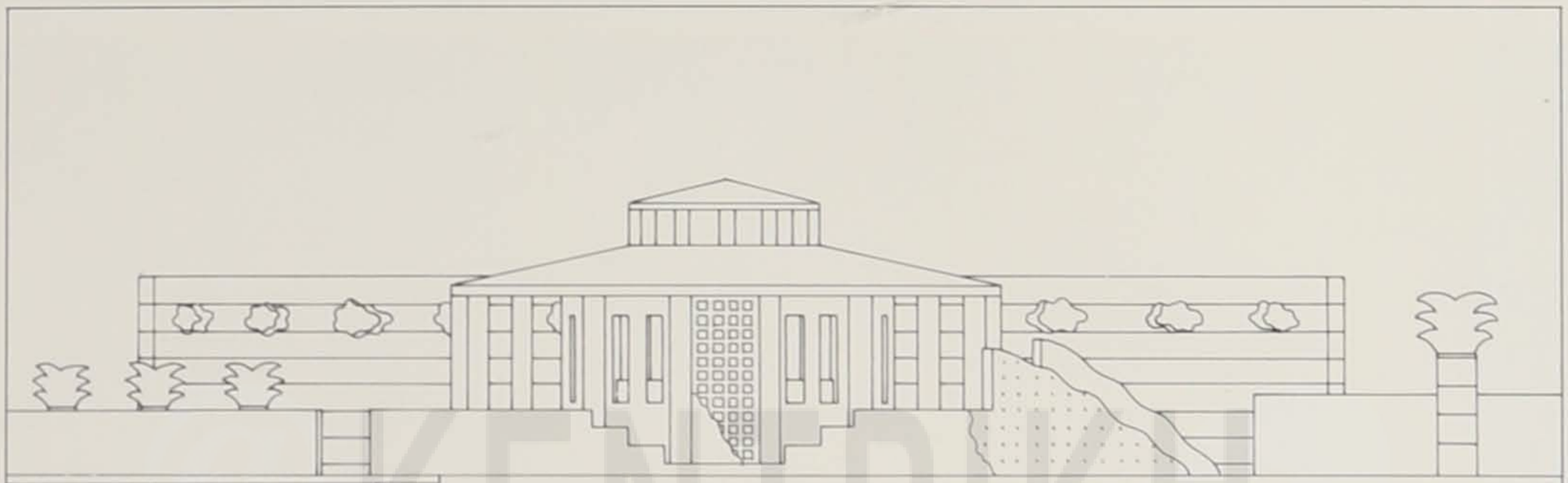

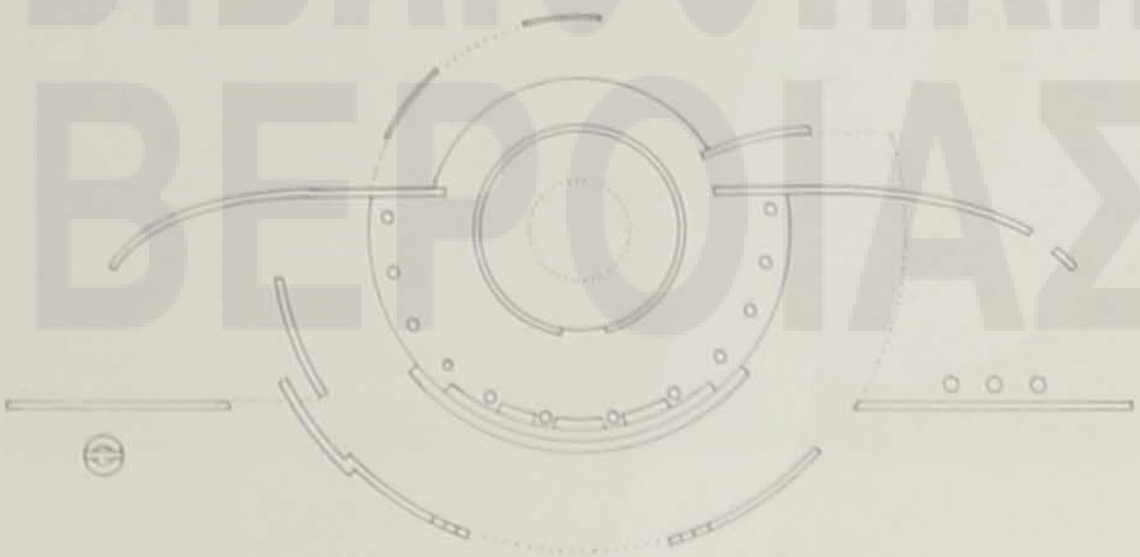

Το μεγάλο κέντρο αναψυχής πρόοψη κάτοψη. The central cafe ground plan, view. Le grand centre de distraction vue et plan.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Εικόνα του κέντρου αναψυχής λεπτομέρεια. View of the café. Detail. Image du centre de distraction, détail.

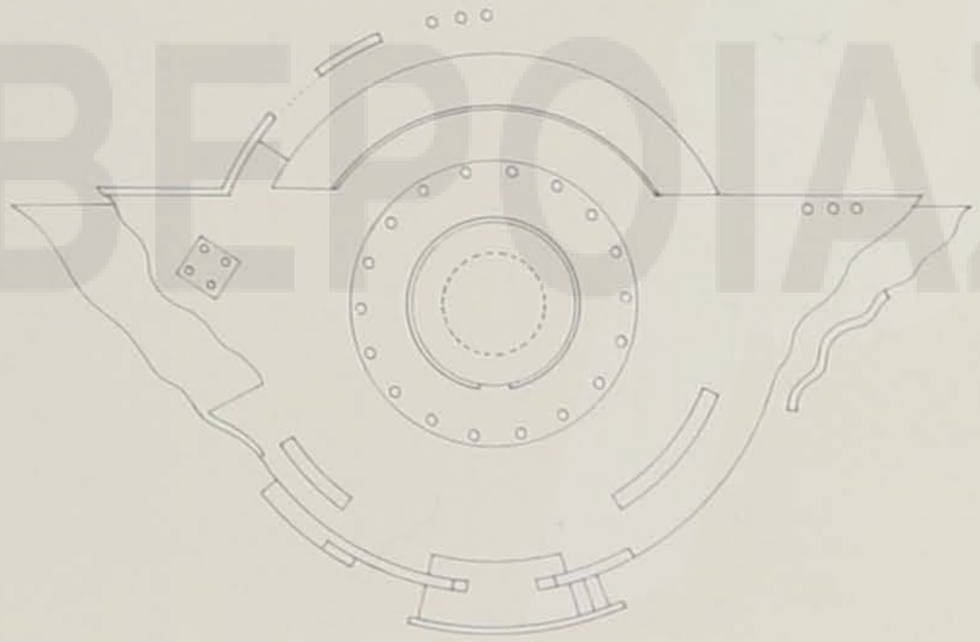

Το μικρό κυλικείο για τα παιδιά πρόσοψη κάτοψη. The small refreshment room for children. Front plan-ground plan. Le petit buffet pour les enfants, vue et plan.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Τα δύο κέντρα αναψυχής. The two refreshment rooms. Les deux centres de distraction.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΕΡΡΩΝ

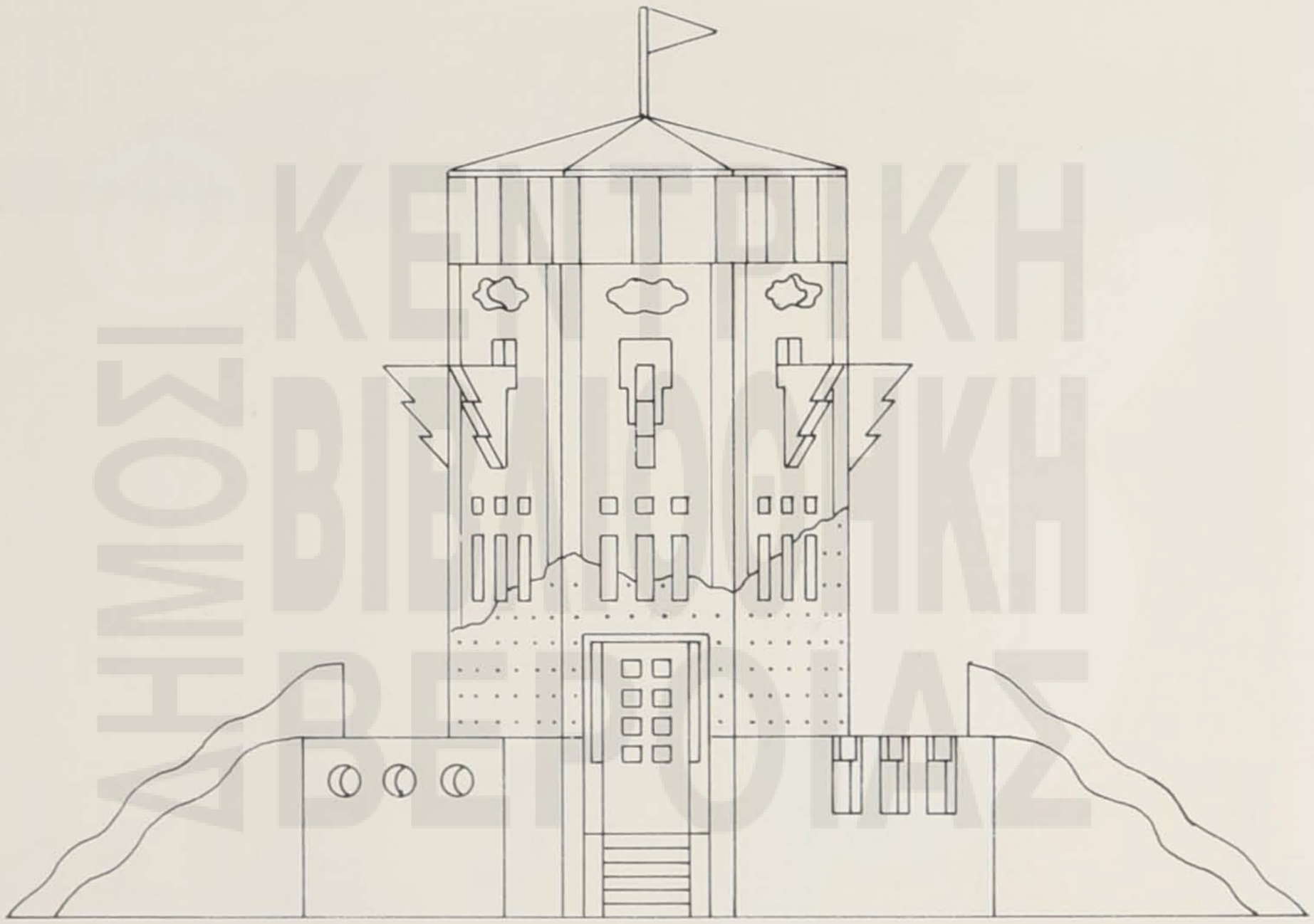

Ο πύργος παρατηρητήριο συνδέει τα Ιλίσια με τον Λυκαβητό.

The tower wich conect ilisia with Lycabitos La tour observatrice unit l'Ilisie avec le Lycabette

Το ἄλσος των Ιλισίων. "Alsos Ilision". Le bosquet d'Ilisie.

Η ωραία πύλη. Πλατεία του μαγεμένου πύργου. The beautiful gate. Square of the magic tower. La belle porte. La place de la tour ensorcelée.

Η ωραία πύλη. Είσοδος εξωτερική πλευρά. The beautiful gate. Outside part entrance. La belle porte. Entrée, côté exterieur.

Η ωραία πύλη εσωτερική πλευρά. The beautiful gate. Inside part entrance. La belle porte, côté interieur.

Το σπίτι με τα σύννεφα The house with clouds La maison aux nuages

Η αυλή του σπιτιού με τις κεραίες και τον κόκκινο πυργίσκο. The garden of the house with the antennae, and the red tower. La cour de la maison aux antennes et la tourelle rouge.

Στιγμιότυπα από τις γιορτές των εγκαινίων 7 Μαΐου 1989.

Snapshot from the feast of the inauguration, 7 May 1989. Instants de la fête de l'inauguration 7 Mai 1989.

Ο χτιστός έλικας με κέντρο ένα πεύκο. The built spiral with a tree in the center. L'hélice construite ayant comme centre un pin.

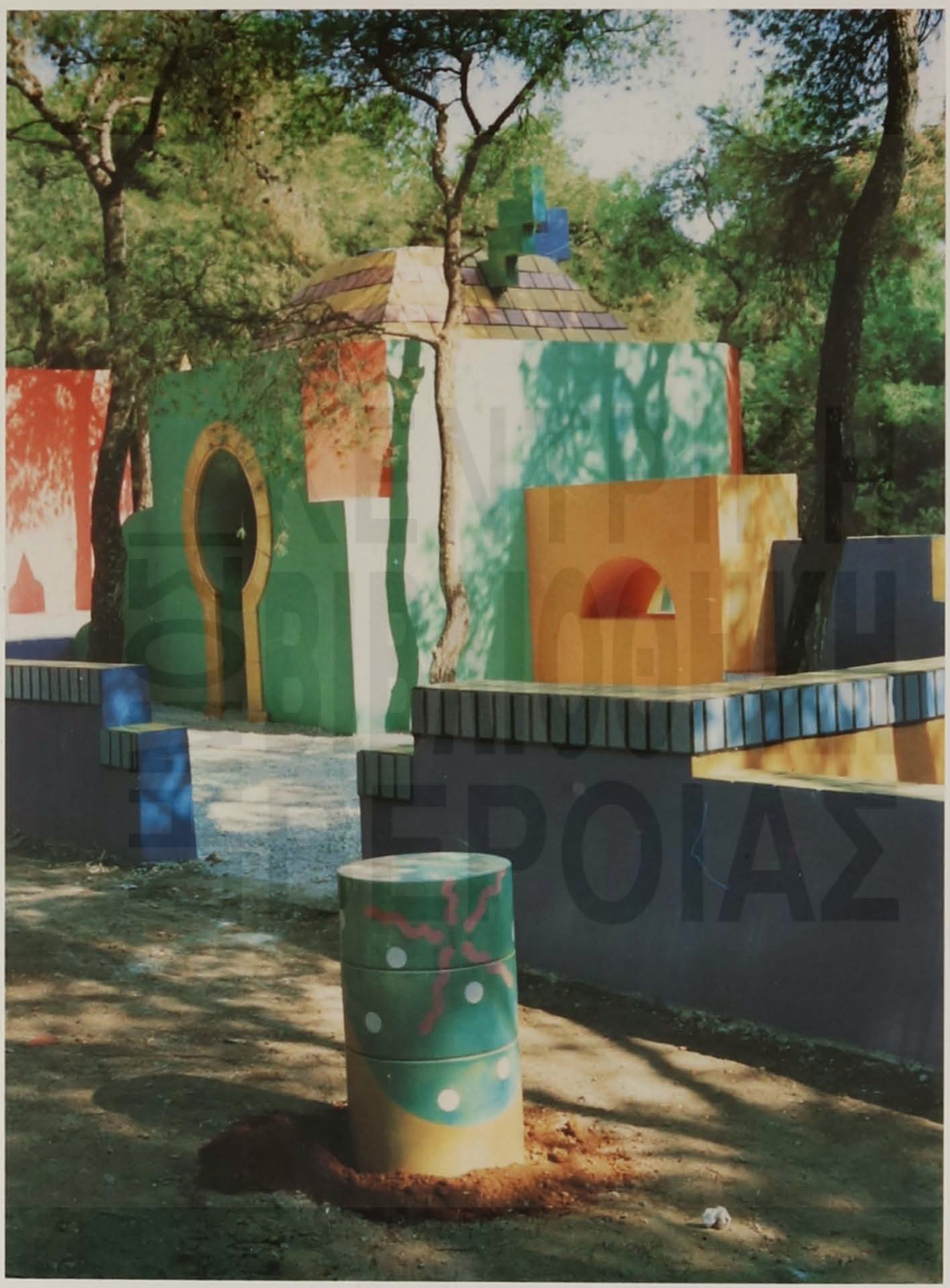

Λεπτομέρεια της πλατείας. Η μικρή κολόνα, πίσω η κίτρινη κόγχη. Detail of the square. The small column and the yellow alcove. Détail de la place. Le petit pilier, derrière le coquille jaune.

Ο μαγεμένος πύργος με τα μπλε φτερά The magic tower with the blue wings Le tour ensorcelé aux ailes bleues

Οι κολόνες περιτριγυρίζουν την μικρή τσουλήθρα. The columns surround the small slide. Les piliers entourent le toboggan.

Λεπτομέρεια του χώρου της πλατείας. Κάθε γωνιά με διαφορετική προοπτική.

Detail of space of the square. Every wiew is different perspective.

Détail de l'espace de la place. Chaque coin avec une perspective différente.

Η μικρή πλατεία γεμάτη με χρώματα δέντρα και αινίγματα. The small square full of colours, trees and riddles. La petite place pleine de couleurs, d'arbres et d'énigmes.

Οι τρεις κολόνες με το στέμμα της χαράς. The three columns with the crown of happiness. Les trois piliers avec la couronne de la joie.

Λεπτομέρεια οι κολόνες της μικρής τσουλήθρας. Detail. The columns of the small slide. Détail, les piliers du petit toboggan.

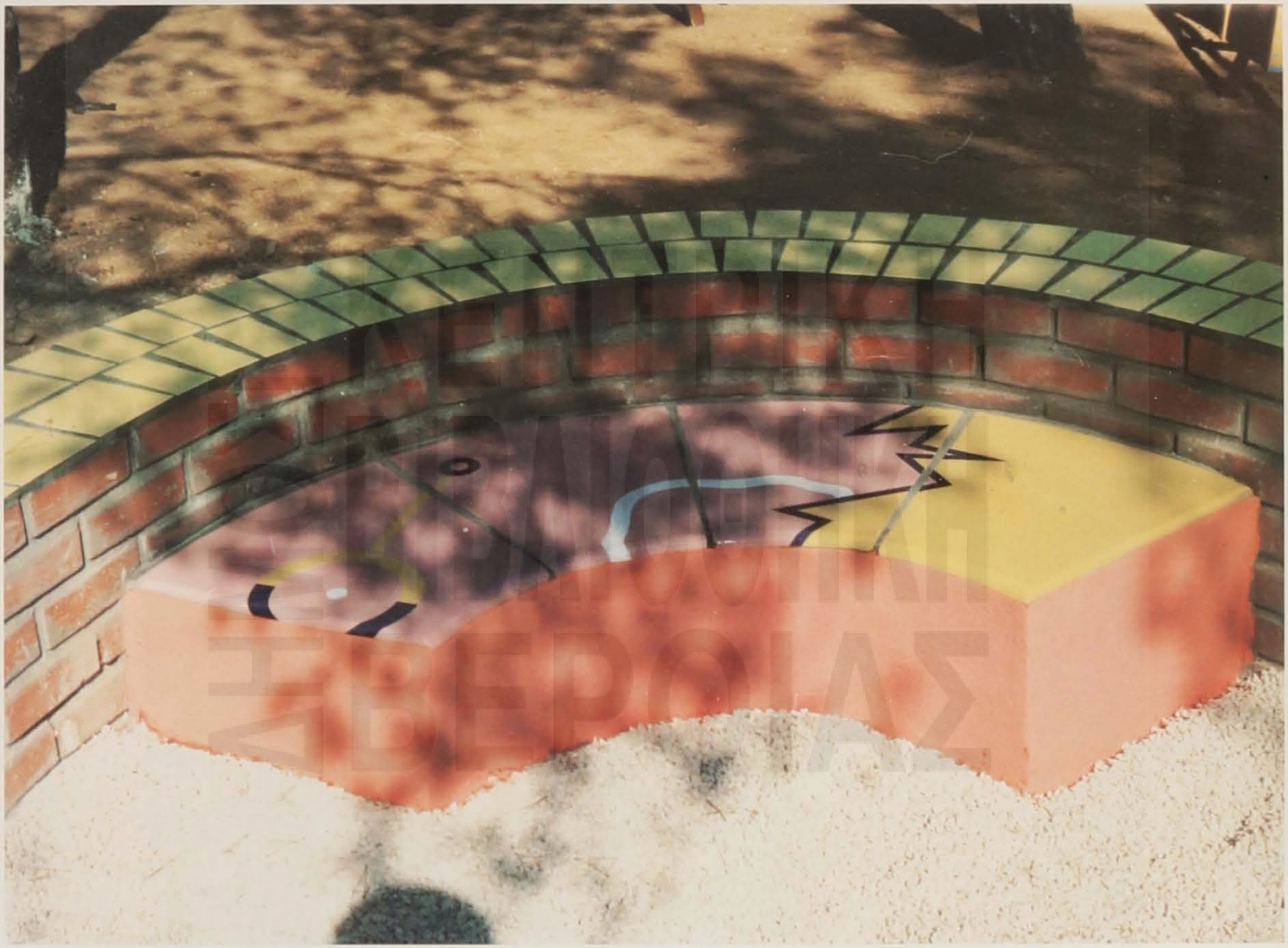

Κάθισμα στους ελιγμούς του έλικα. Κεραμική κατασκευή. Bench in the built spiral. Keramic construction. Siège aux sinuosités de l'hélice. Construction en céramique.

Οι τρεις καρέκλες με το τραπέζι του ήλιου. Κεραμική κατασκευή. The three chairs with the table sun. Ceramic construction. Les trois chaises avec la table du soleil. Construction en céramique.

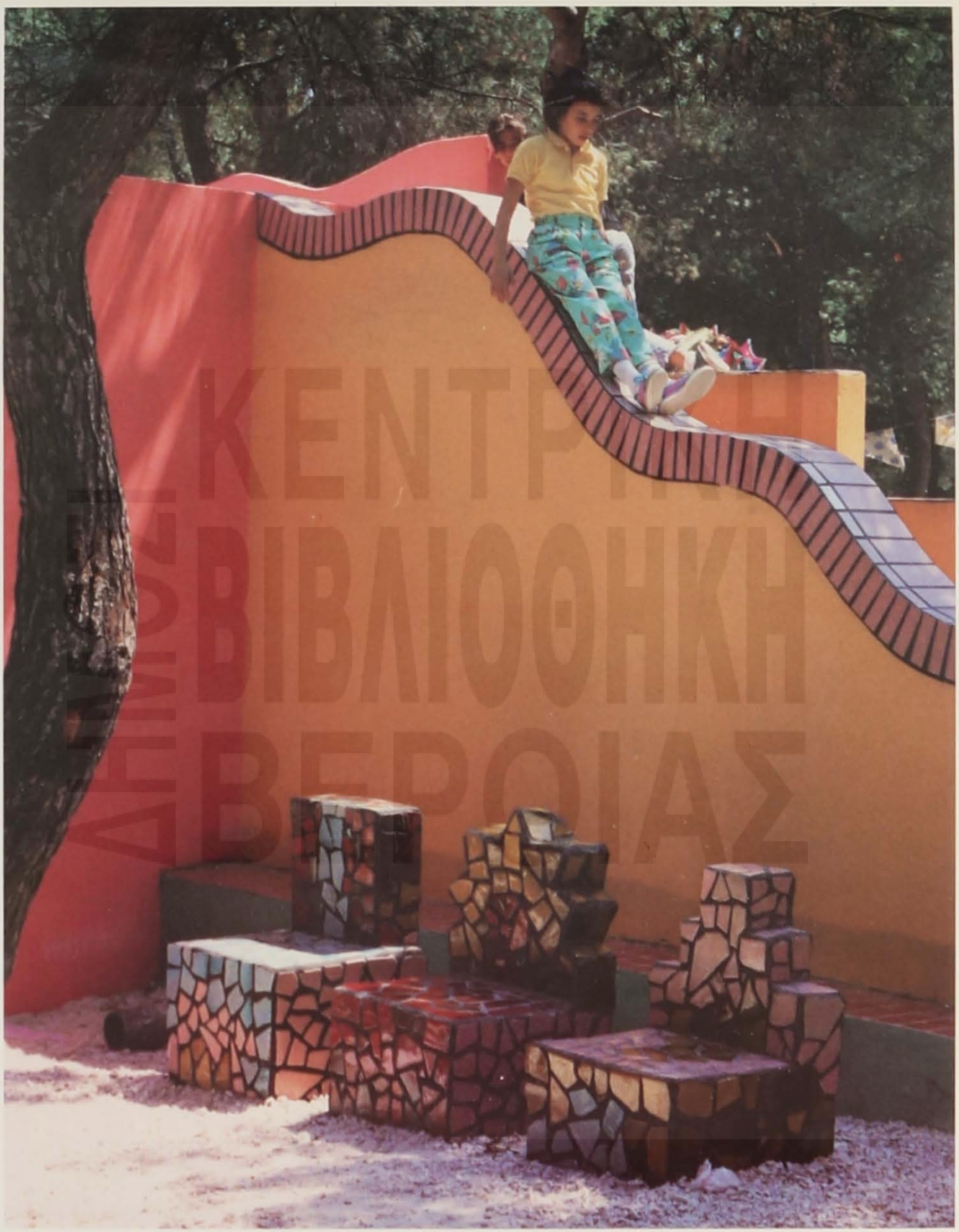

Η Μαρία στην αυτοσχέδια τσουλήθρα. Maria improvising a slide. Marie au toboggan impovisé.

Εγκαίνια. Τα παιδιά ανακαλύπτουν τους δικούς τους χώρους.

Inauguration. The children discover their own spaces.

Inauguration. Les enfants découvrent leurs propres lieux.

Στιγμιότυπα απ' τις χαρούμενες γιορτές των εγκαινίων

Snapshot from the feast of the inauguration.

Instants de la joyeuse fête de l'inauguration.

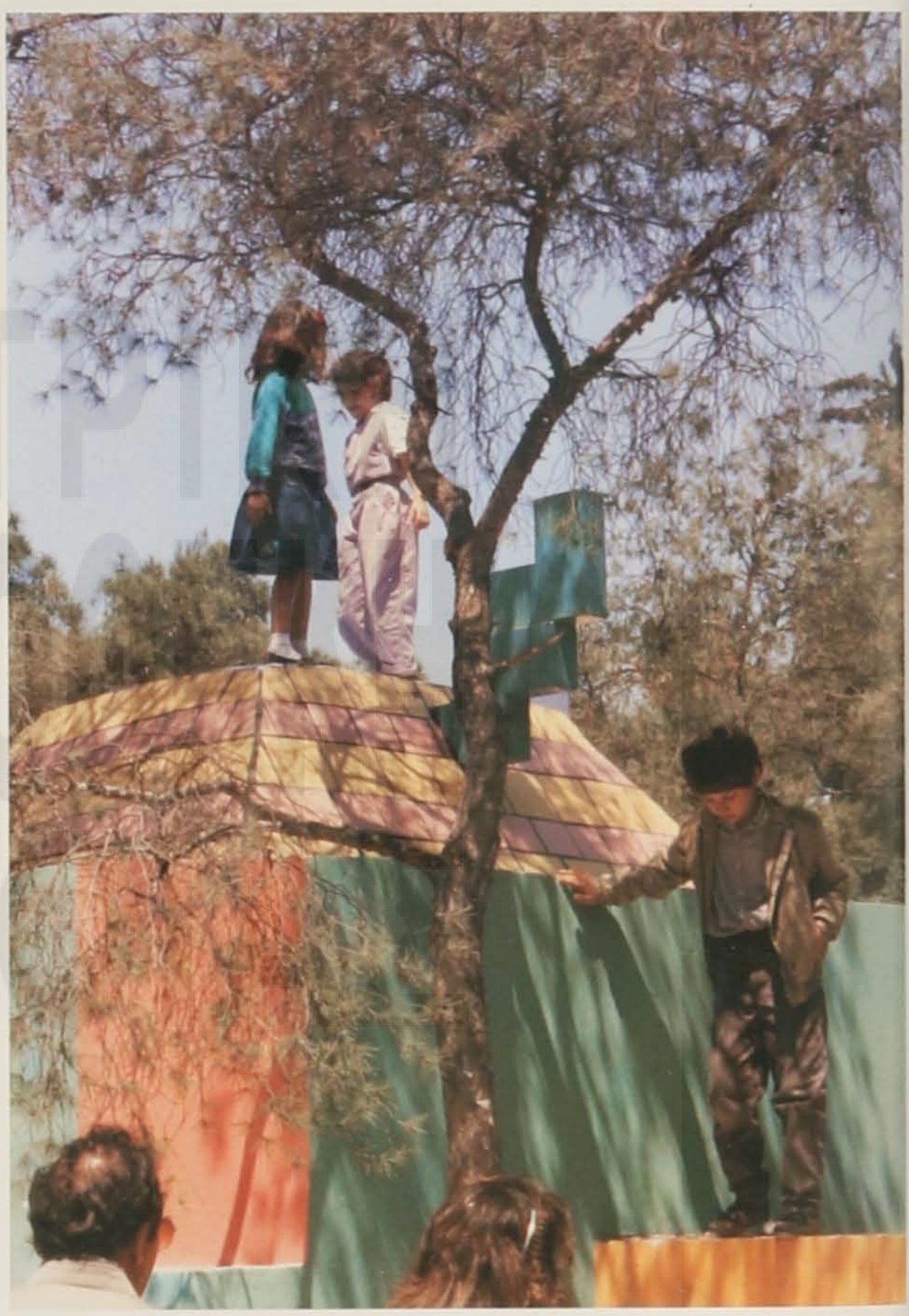

Μια κολόνα με ζωντανό κιονόκρανο. A column with live capital of a pillar. Un pilier au chapiteau vivant.

Τα σπίτια τα αγκαλιάζεις ένα ένα - η μεγάλη τσουλήθρα.

You embrace the houses one by one - The big slide.

Les maisons qu'on embrasse une par une - le grand toboggan.

Ο ΒΑΡΛΑΜΗΣ ξεναγεί τους «θεμελιωτές» του πρωτοποριακού έργου, κους Μ. ΕΒΕΡΤ & Σ. ΞΑΡΧΑΚΟ.

WARLAMIS guides the founders of the avant-guard: M. EVERT S. XARCHAKOS. Monsieur WARLAMIS guide les "fondateurs" de l'oeuvre monsieurs M. EVERT et S. XARCHAKOS.

Ο δήμαρχος Αθηναίων κος Έβερτ δέχεται τα αυθόρμητα συγχαρητήρια των γονέων.

Mr EVERT, the Mayor of Athens, is congratulated by parents. Le Maire d'Atheniens monsieur Evert recoit les félicitations spontanées des parents.

Το σπίτι με τα σύννεφα. Η κίτρινη γραμμή στο χώμα σα στενό μονοπάτι.

The house with clouds. The yellow line in the earth like a narrow path.

La maison aux nuages. La ligne jaune à la terre comme un sentier étroit.

Οι καρέκλες της υποδοχής στον χώρο της εισόδου. The reception - chairs at the entrance. Les chaises de la reception à l'endroit de l'entrée.

Εγκαίνια στιγμιότυπο στον μαγεμένο πύργο. Snapshot from the opening at the magic tower. Instants de l'inauguration à la tour ensorcelée.

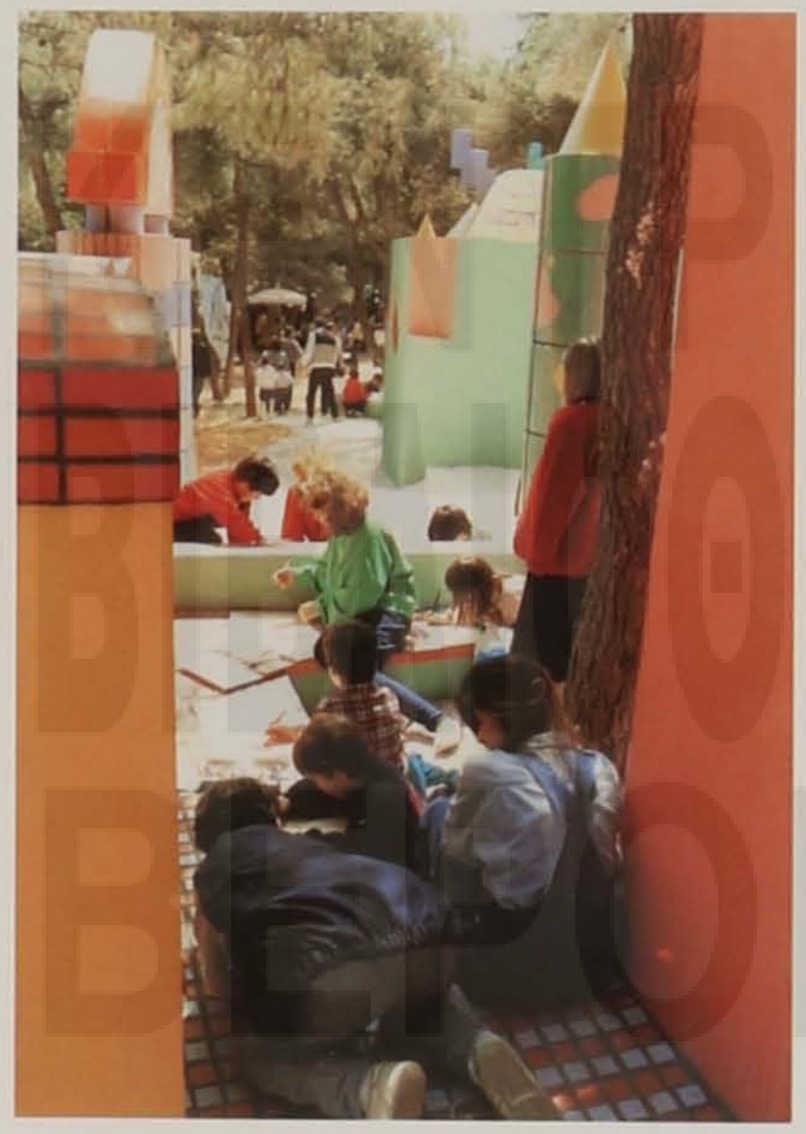

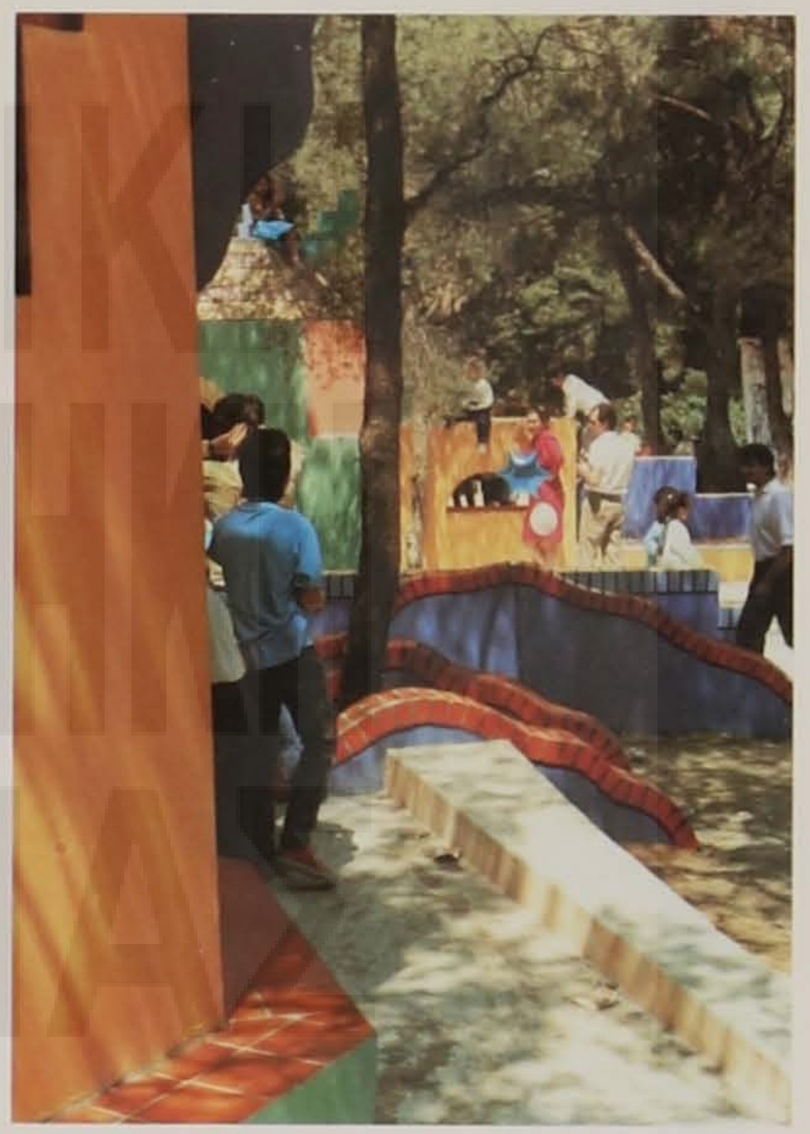

Τρεις ενδιάμεσοι χώροι για συνάντηση και δημιουργία. Three spaces for meeting and creation. Trois lieux intermediaires pour rencontres et rassemblements.

Τρεις αγαπημένες φίλες. Η Δάφνη, η Μάγδα, η Μαρία Three close friends. Daphne, Magda, Maria. Trois amies Daphne, Magda, Maria.

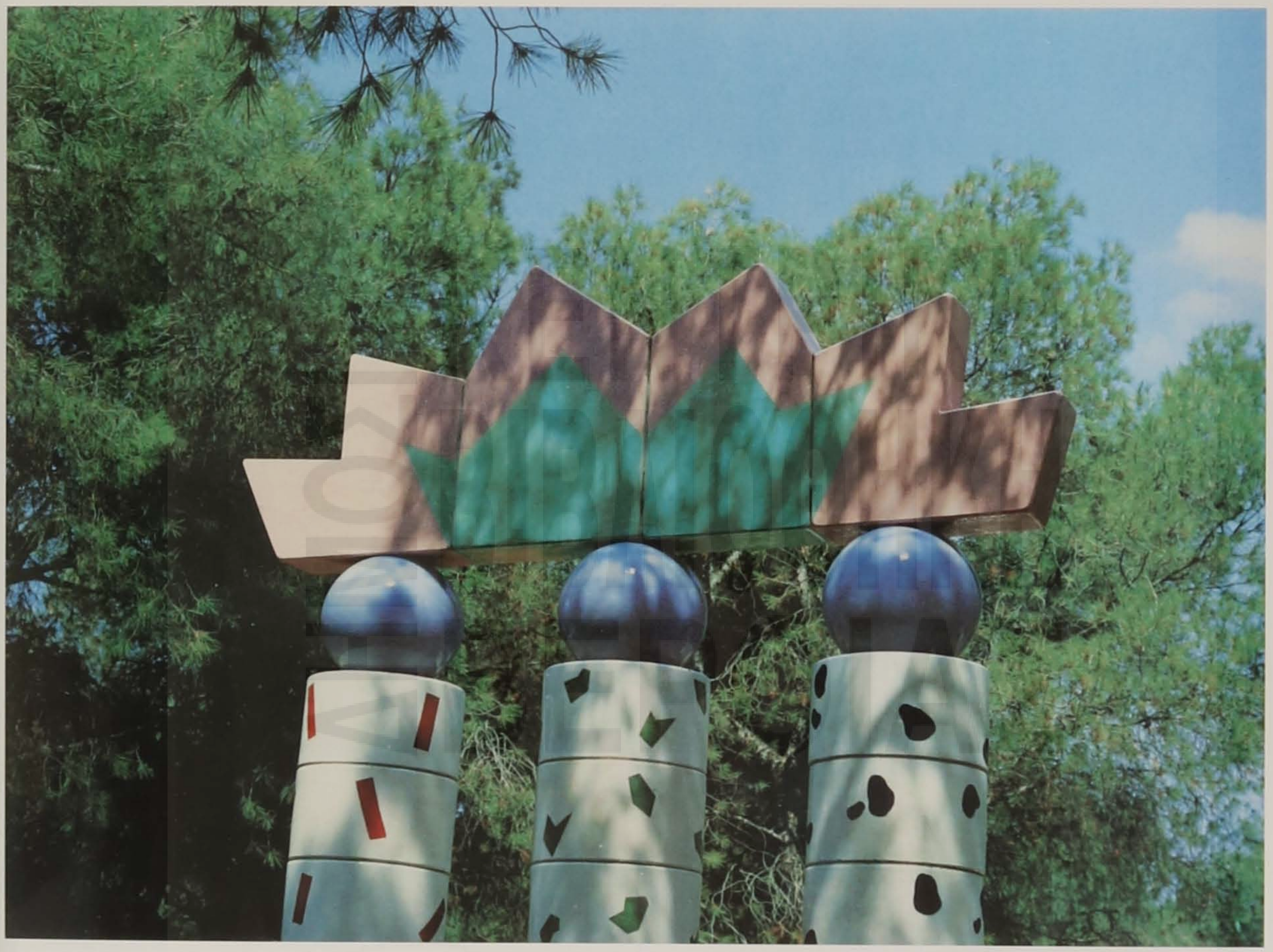

Τρεις κολόνες με το στολίδι της χαράς Three columns with the ornament of happiness. Trois piliers à l'ornement de la joie.

Το παραμυθένιο σπίτι: πρόσοψη κάτοψη The house of tales: Front view and ground view. La maison de fables, vue et plan.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Το παραμυθένιο σπίτι.
The house of tales.
La maison de fables.

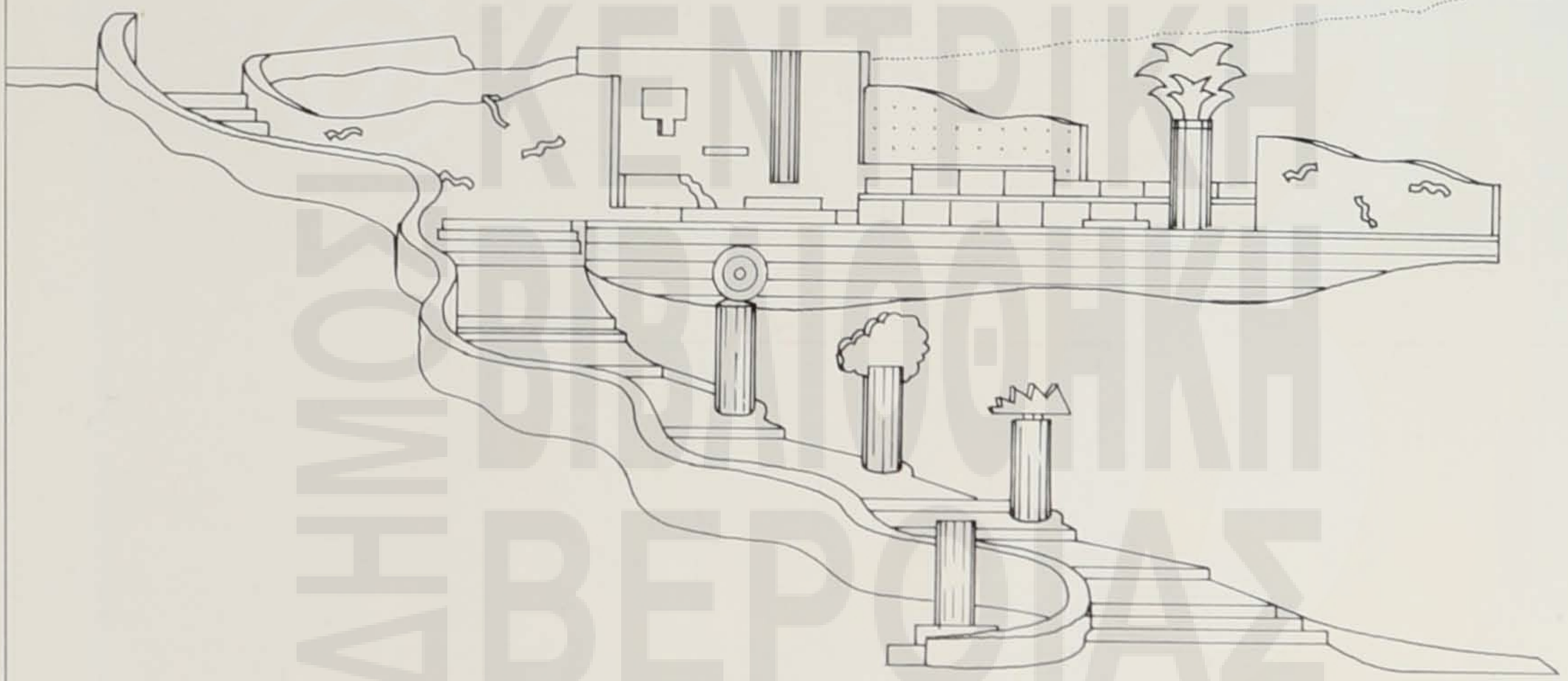

Τα «σκαλοπάτια» με το σύμβολο της ειρήνης. Γραμμικό και έγχρωμο σχέδιο.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

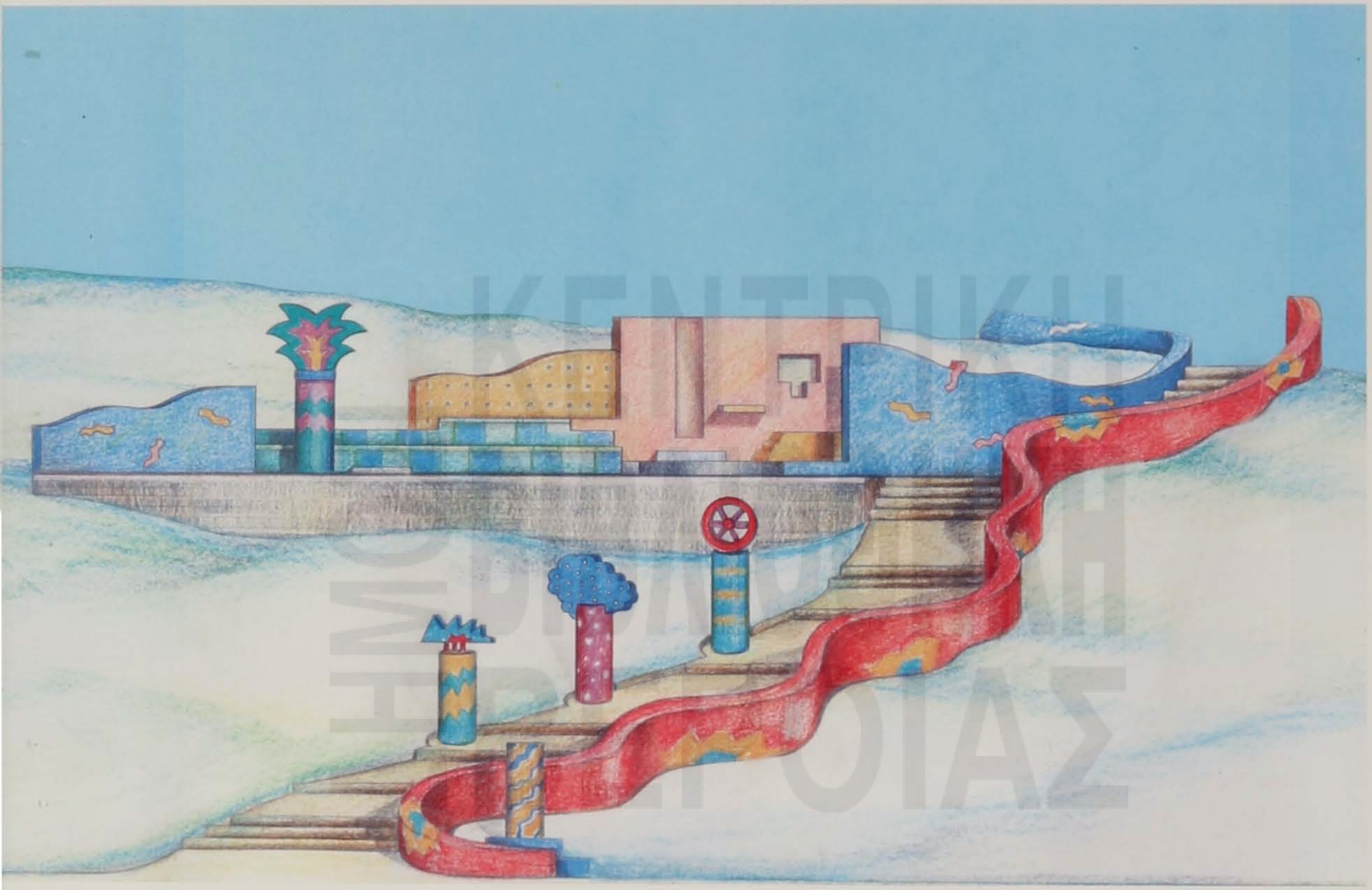

The steps with the symbol of peace. Coloured drawing

Les escaliers avec le symbole de la paix. Dessin linéaire en couleur.

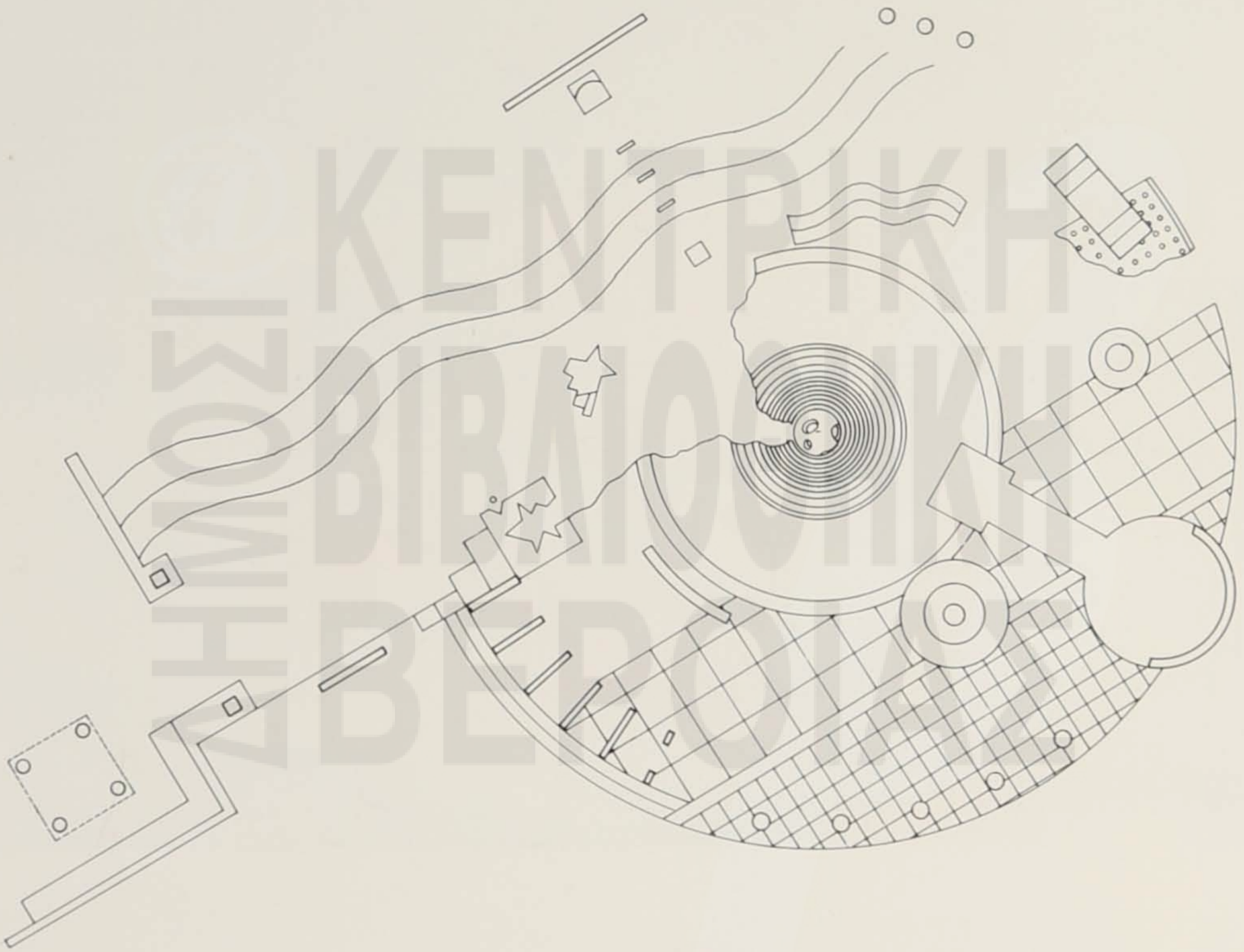

Ο κήπος με τα αγάλματα γραμμική και έγχρωμη κάτοψη.

The garden with the statues. Coloured ground view. Le jardin avec les statues, plan linéaire en couleur.

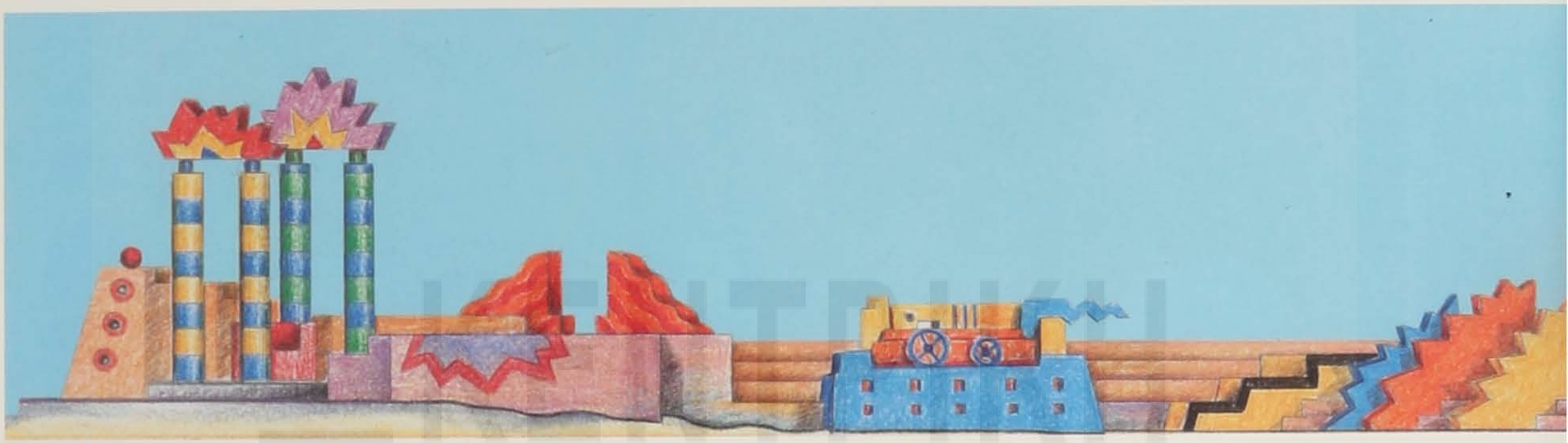

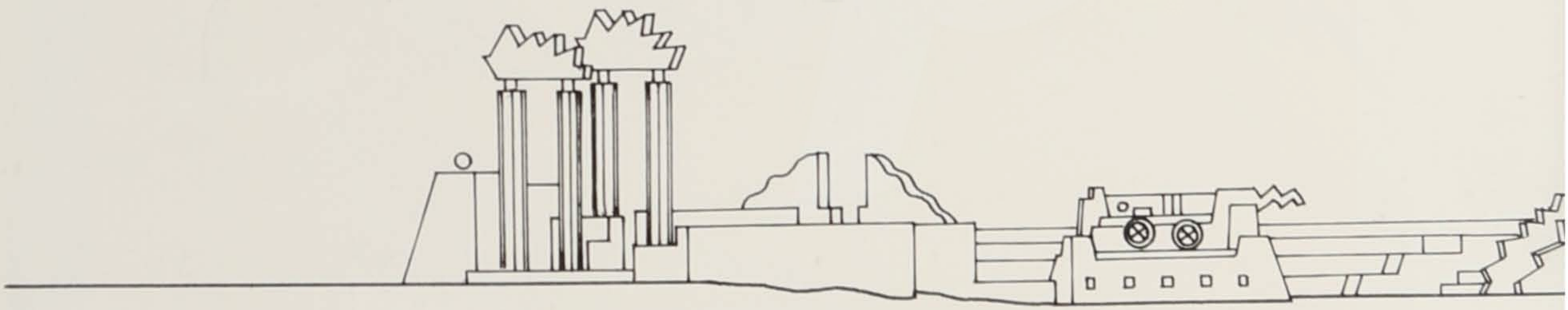

Ο κήπος με τα αγάλματα γραμμική και έγχρωμη πρόσοψη.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

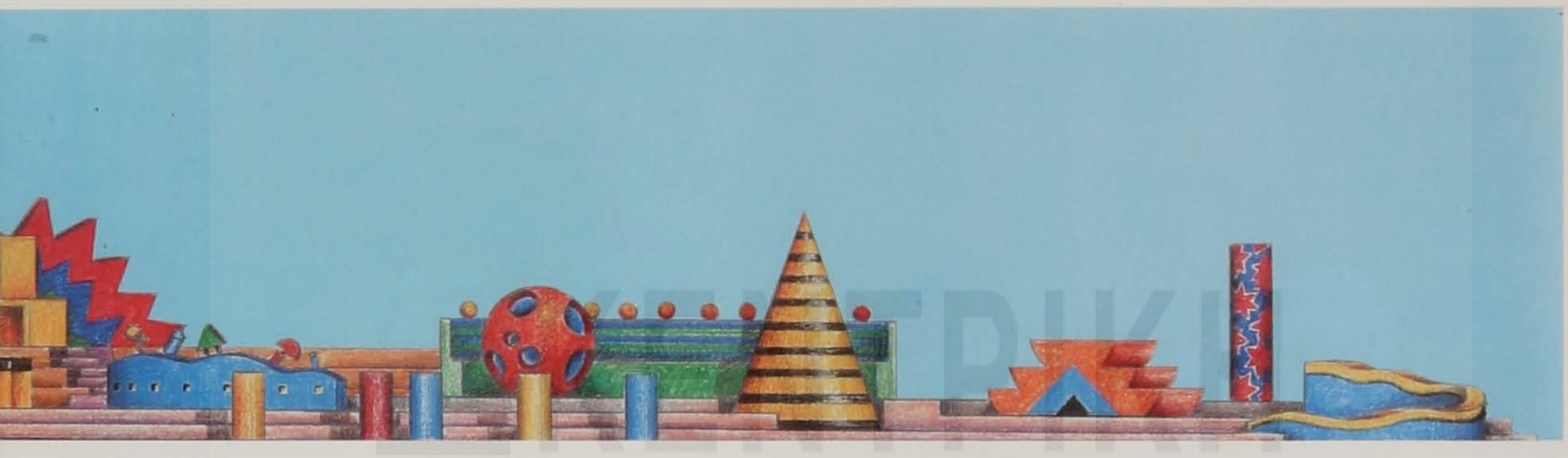

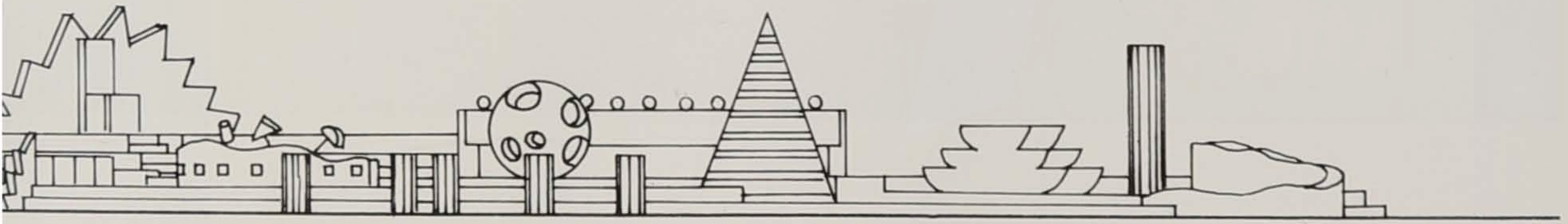

The garden with the statues. Colored front view. Le jardin avec les statues, vue linéaire en couleur.

ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Τα τείχη της πόλης.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

The city wall. Les murailles de la cité.

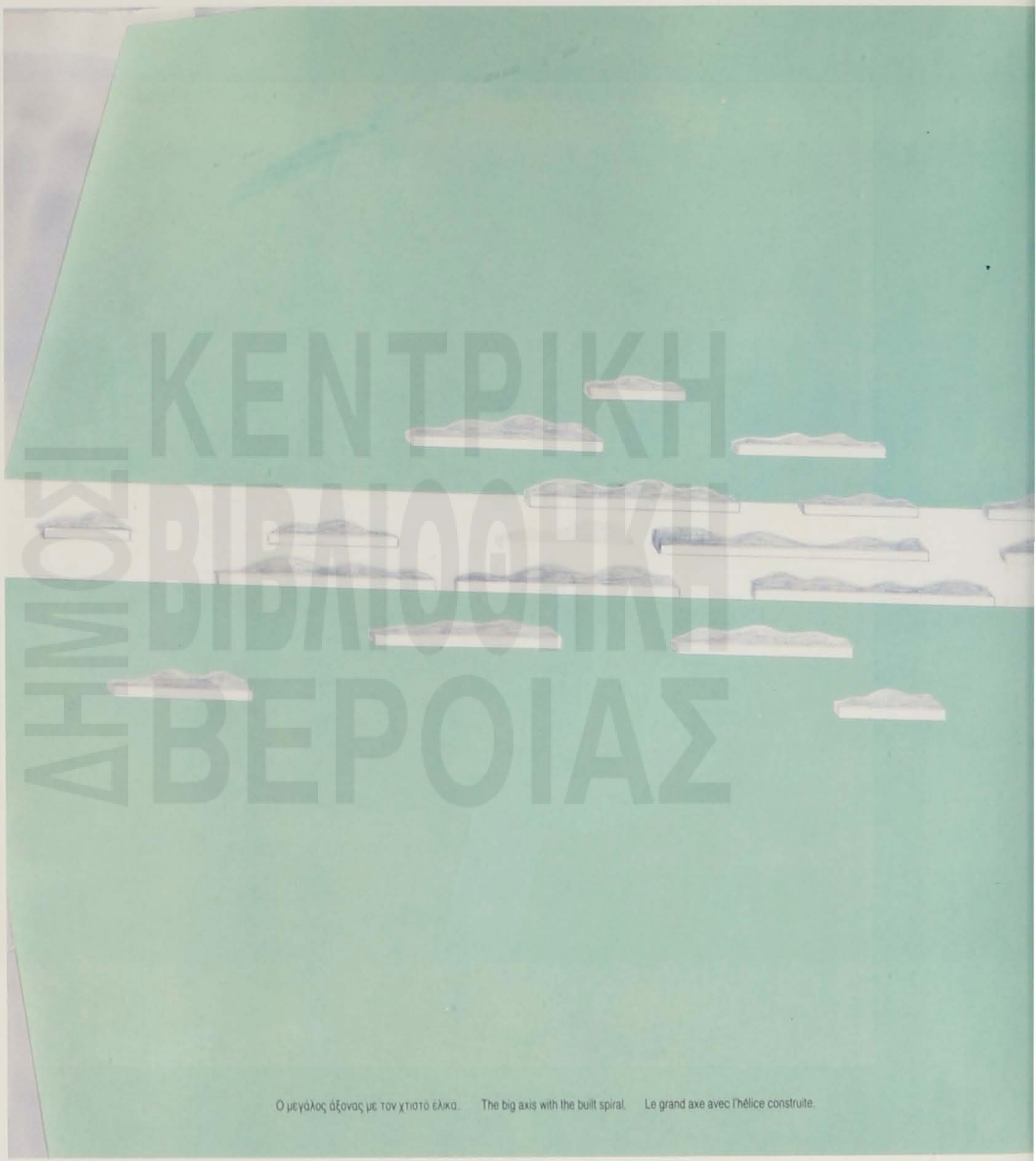

Ο μεγάλος άξονας με τον χτιστό έλικα. The big axis with the built spiral. Le grand axe avec l'hélice construite.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

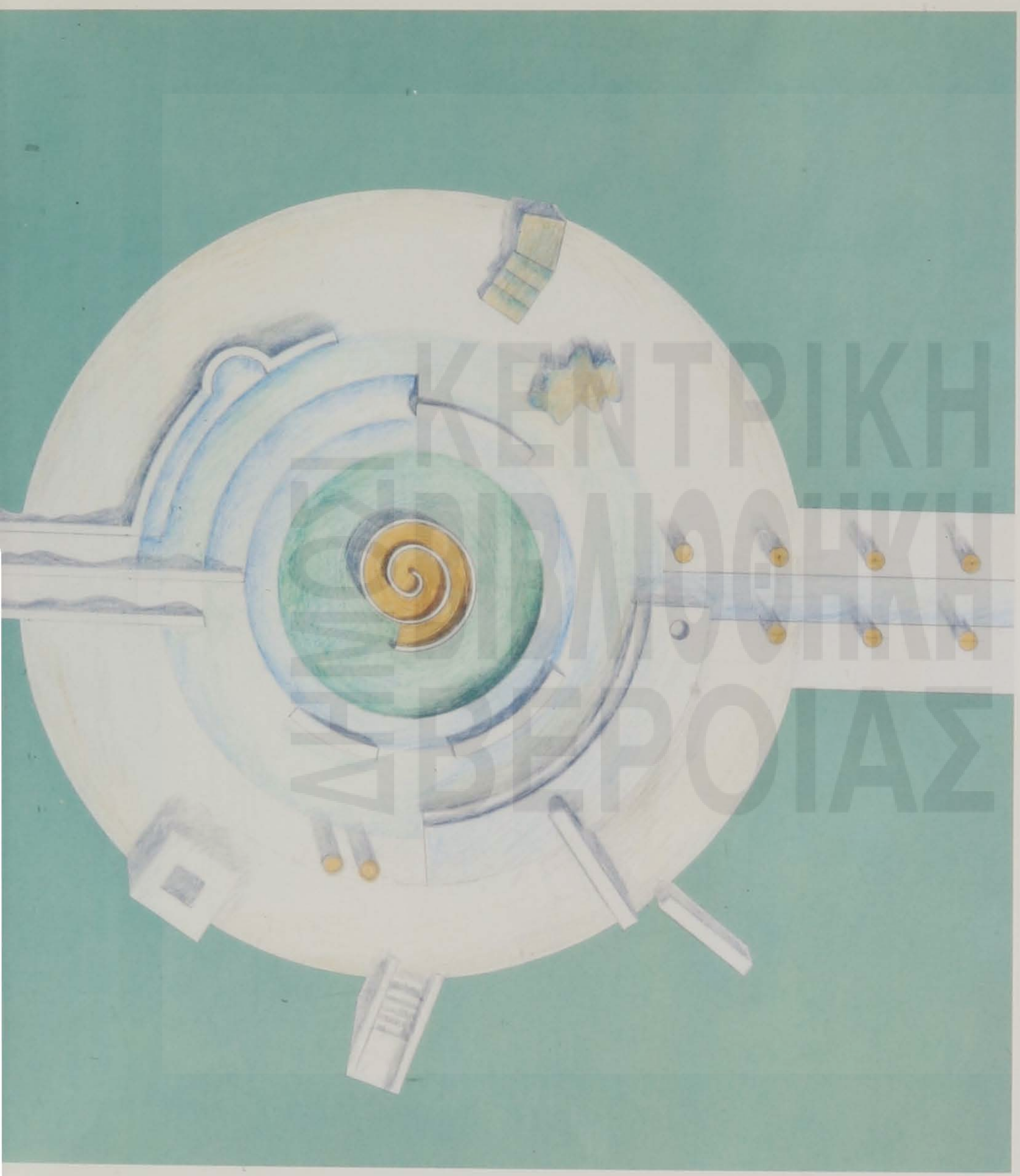

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΕΡΟΙΑΣ

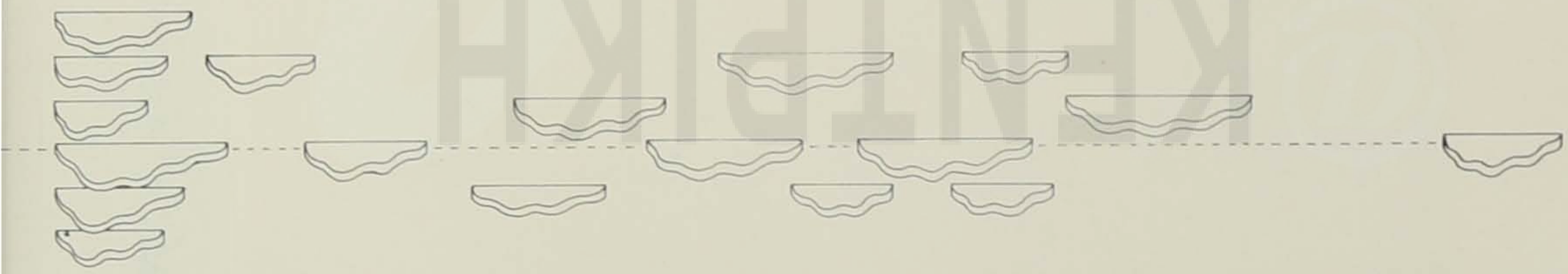

Ο μεγάλος άξονας συνδυαστή στήλη του έργου

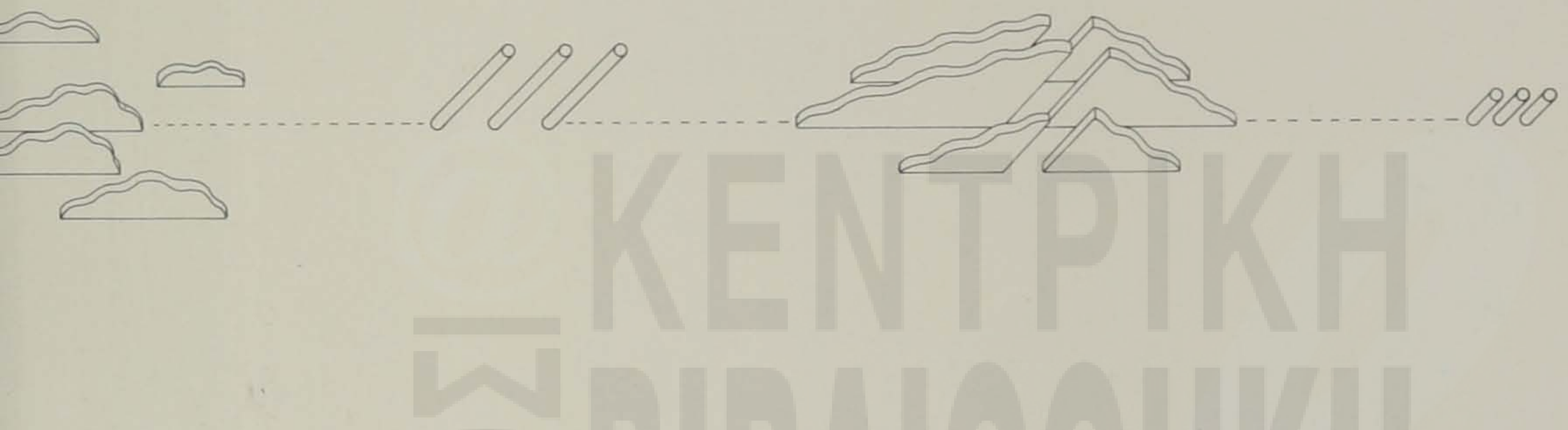

The big axis, spinal cord of the all constraction.

Le grand axe, colonne vertébrale de l'oeuvre.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ

Ο μεγάλος άξονας με τις ατέλειωτες μεταμορφώσεις

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

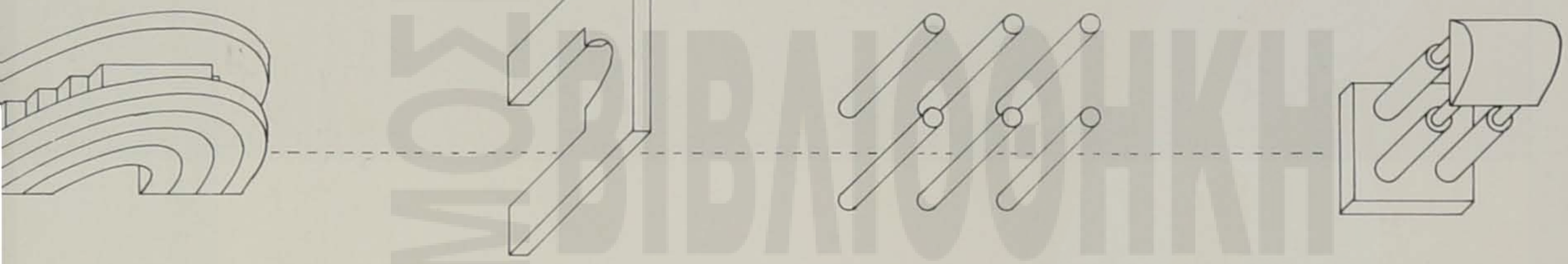

The big axis with the endless transformations.

Le grand axe aux transformations infinies.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Το κεφάλι του μάγου, γραμμική πρόσοψη και κάτοψη

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

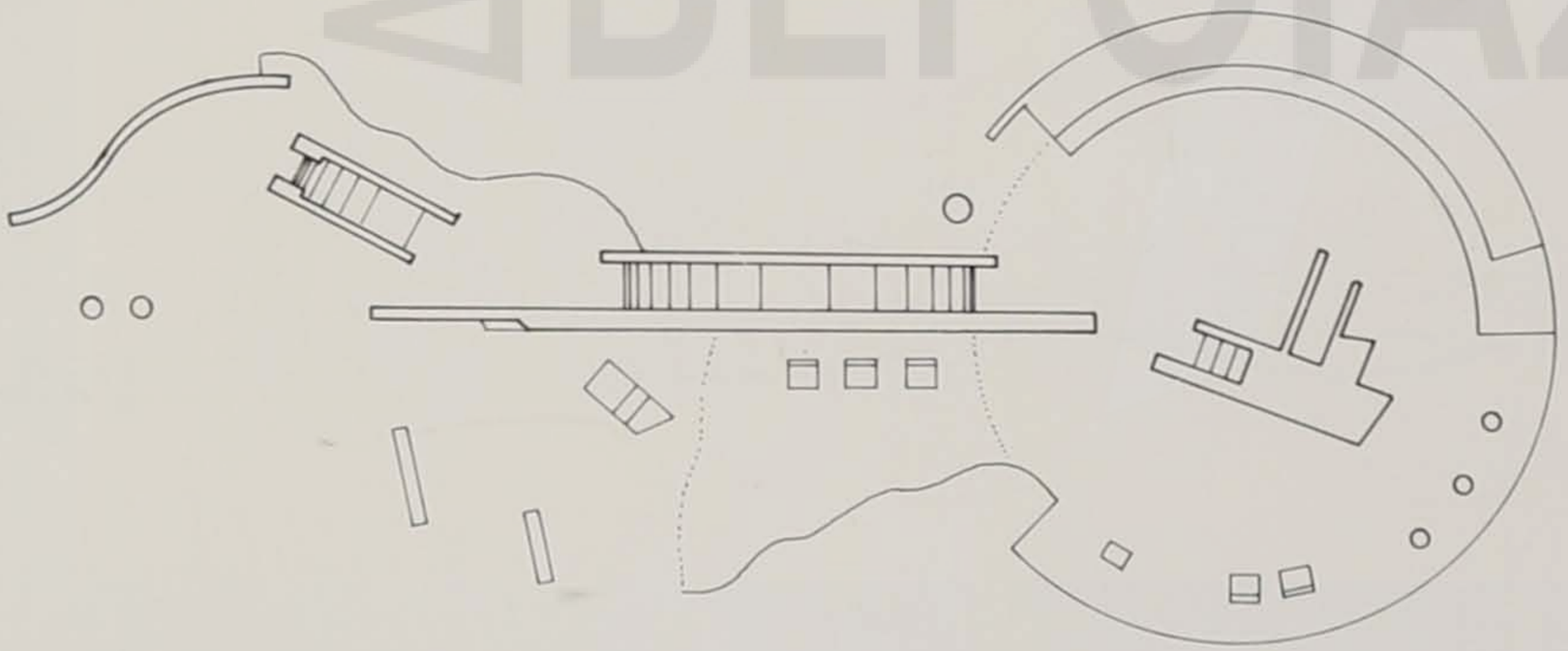

The head of the magician. Axonometric drawing.

La tête du magicien, vue et plan linéaire.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η πόλη της φαντασίας με τον μικρό ουρανοξύστη τομή πρόσοψη.

The town of phantasy with the small skyscraper. La cité de l'imagination avec le petit gratte-ciel, section, vue.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η πόλη της φαντασίας κάτοψη, άξονο μετρική παράσταση

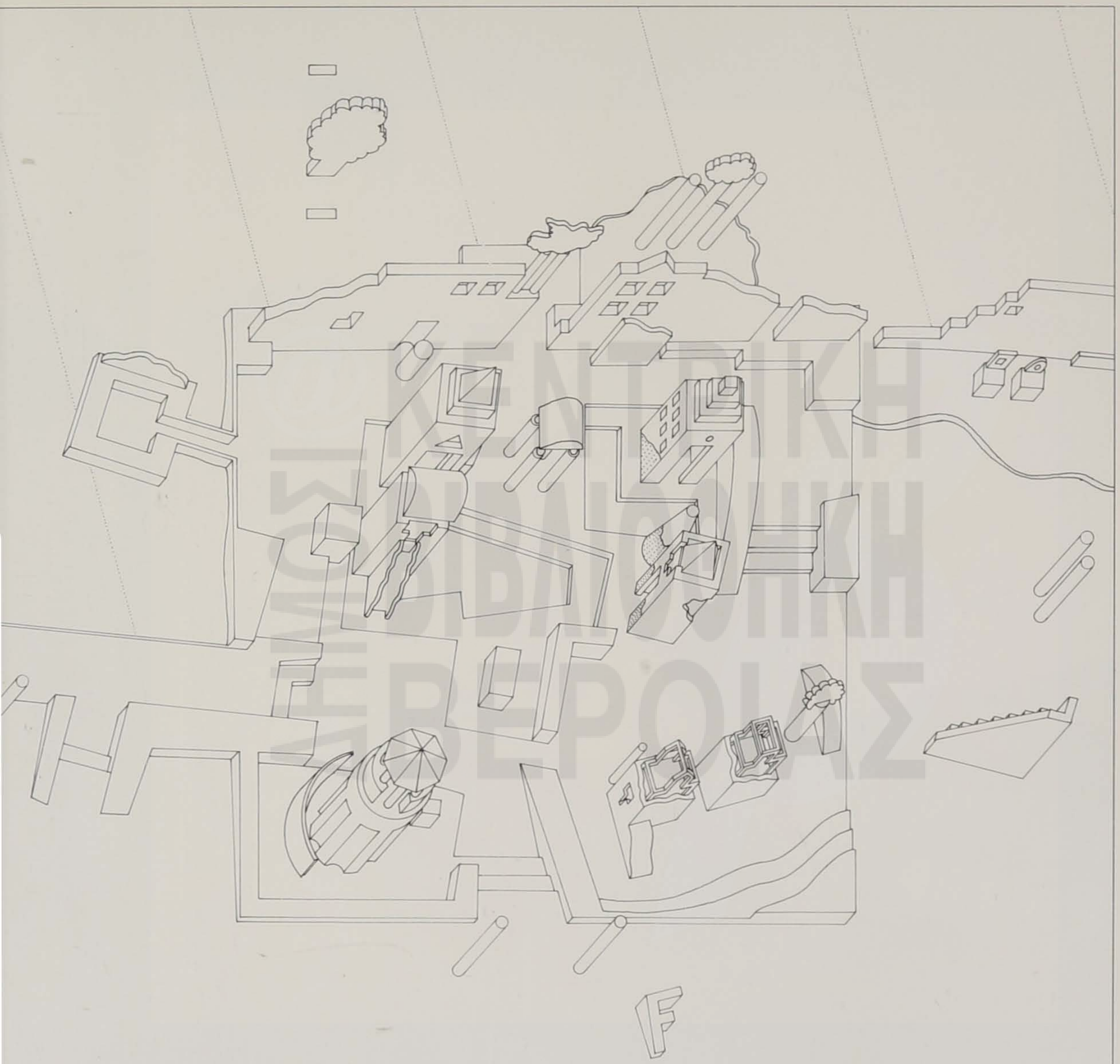

The town of phantasy with the small skyscraper. Axonometric view.

La cité de l'imagination, plan, description axe-metrique.

Η πόλη της φαντασίας κάτοψη, άξονο μετρική παράσταση.

The town of phantasy with the small skyscraper. Axonometric view. La cité de l'imagination, plan, description axe-metrique.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

Η πόλη της φαντασίας

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΒΕΡΩΙΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

The town of phantasy with the small skyscraper. Axonometric view. La cité de l'imagination, plan, description axe-metrique.

Οργανική κάτοψη: «δυό φίλοι» The two friends Plan organique "deux amis"

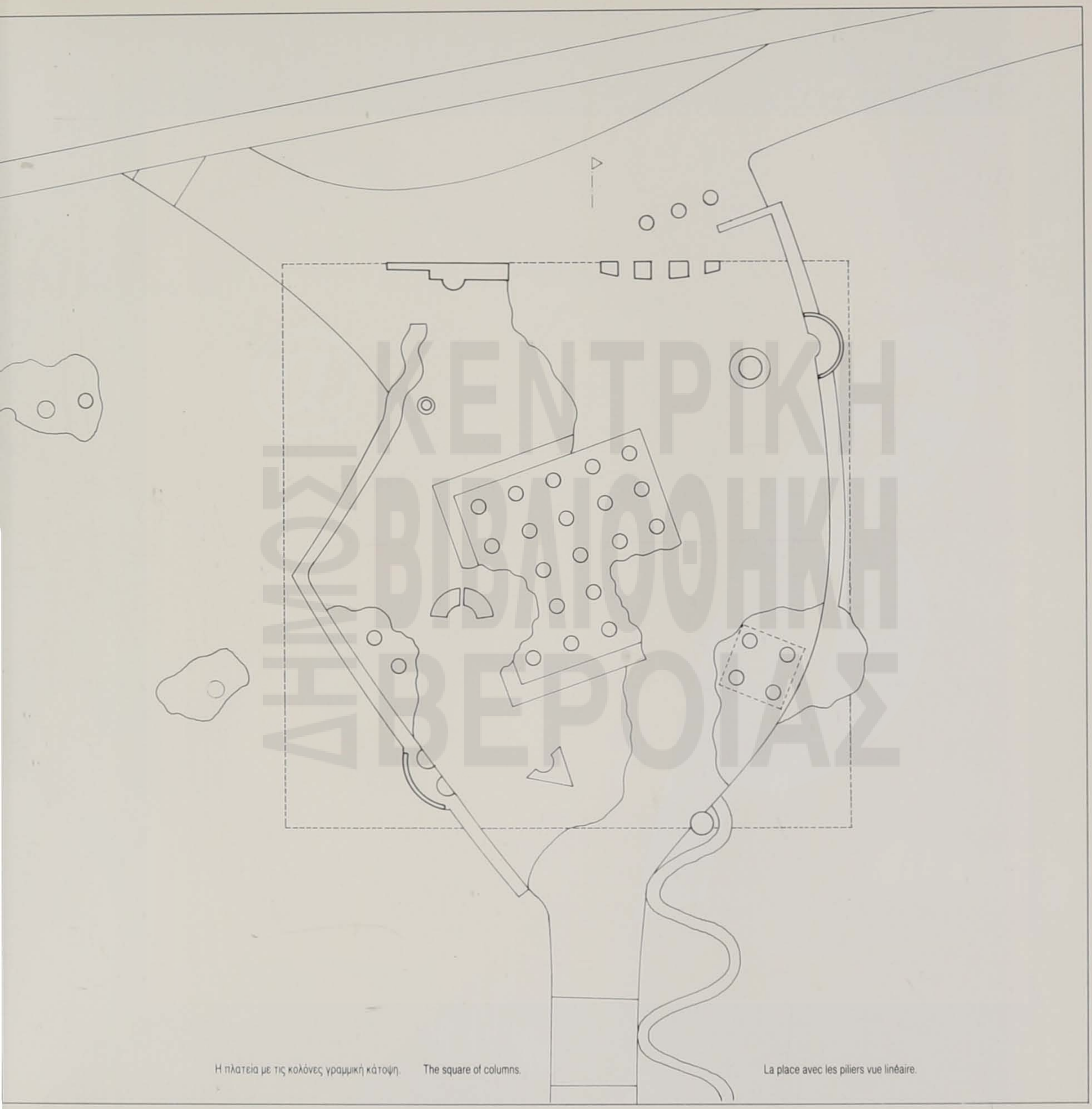

Η πλατεία με τις κολόνες γραμμική κάτοψη. The square of columns. La place avec les piliers vue linéaire.

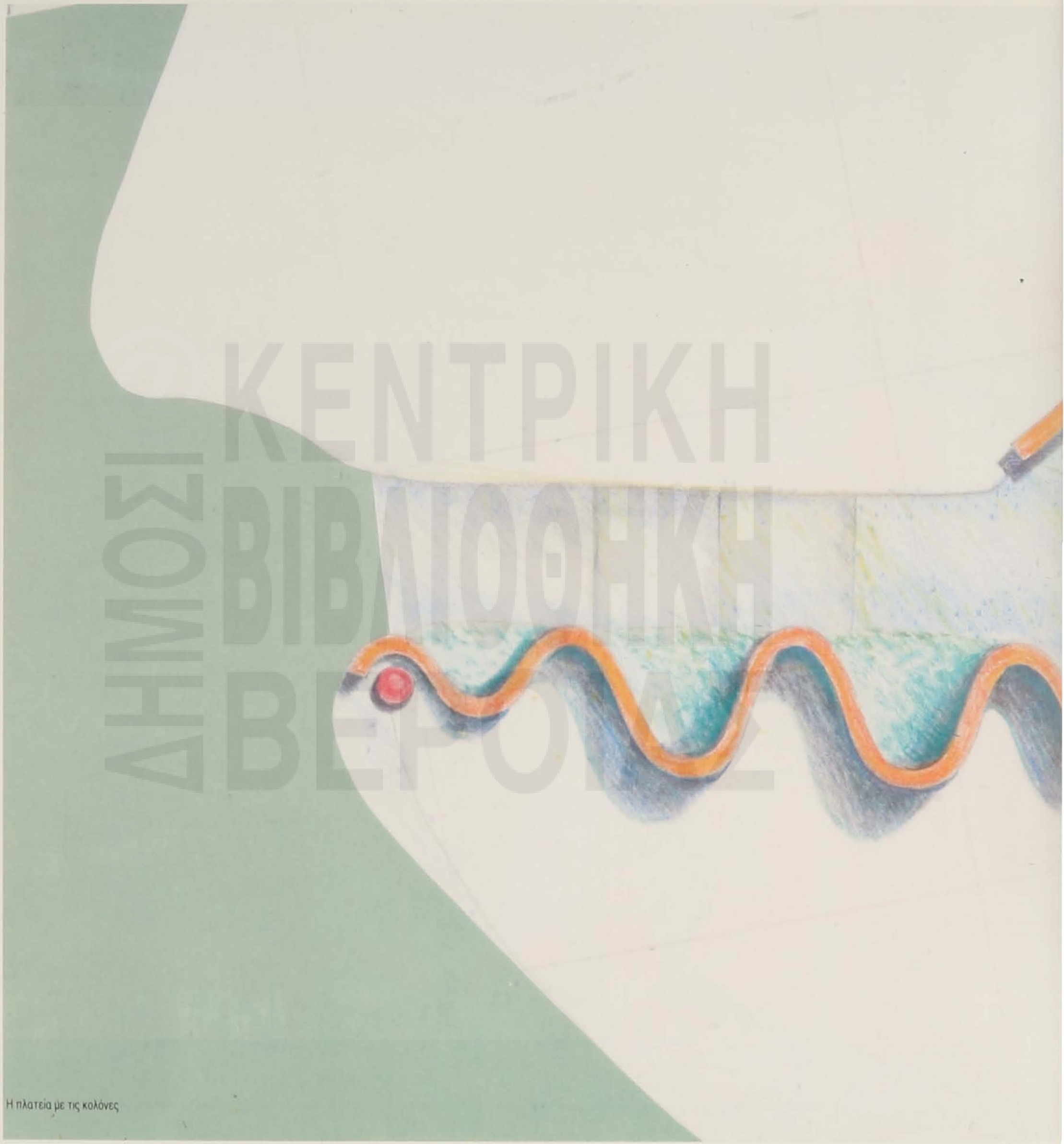

Η πλατεία με τις κολόνες

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

The square of columns. La place avec les piliers vue linéaire.

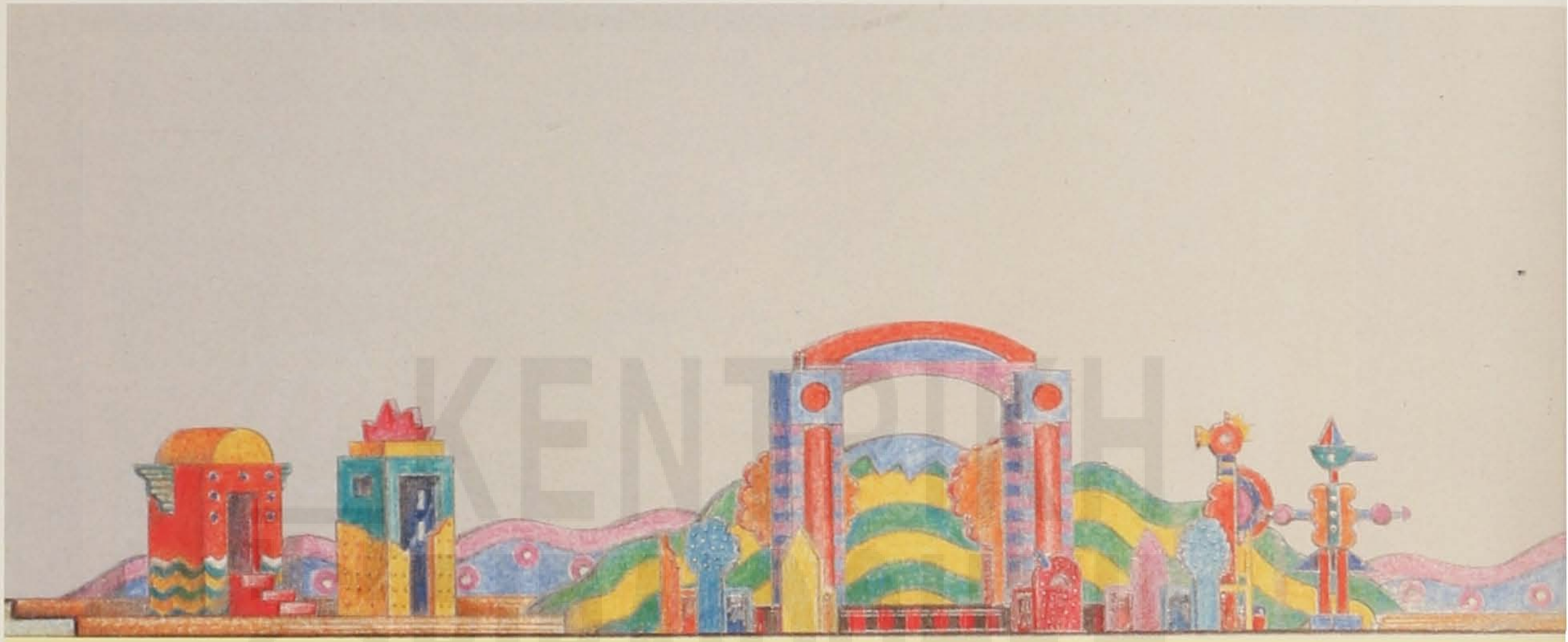

Το μικρό θέατρο. Λεπτομέρειες. Τα σπίτια ο πρίγκιπας και ο Πινόκιο.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

The small theatre. Details, the houses, the prince and Pinoccio.

Le petit théâtre. Détails. Les maisons, le prince et Pinocchio.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η πλατεία με τα ποήματα και τα παραμύθια. Αξονομετρική παράσταση τομή πρόσοψη

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

The square with the poems and tales. Axonometric view.

La place avec les poèmes et les fables. Description axe-metrique section, vue.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ο καταρράκτης με την φοινικιά της ειρήνης. The water fall with the palm tree of peace. Le cascade avec le palmier de la paix.

Η πηγή. Αφιερωμένο στον Antoni Gaudi. The fountain. Hommage to Antoni Gaudi. La fontaine. Dedié à Antoni Gaudi.

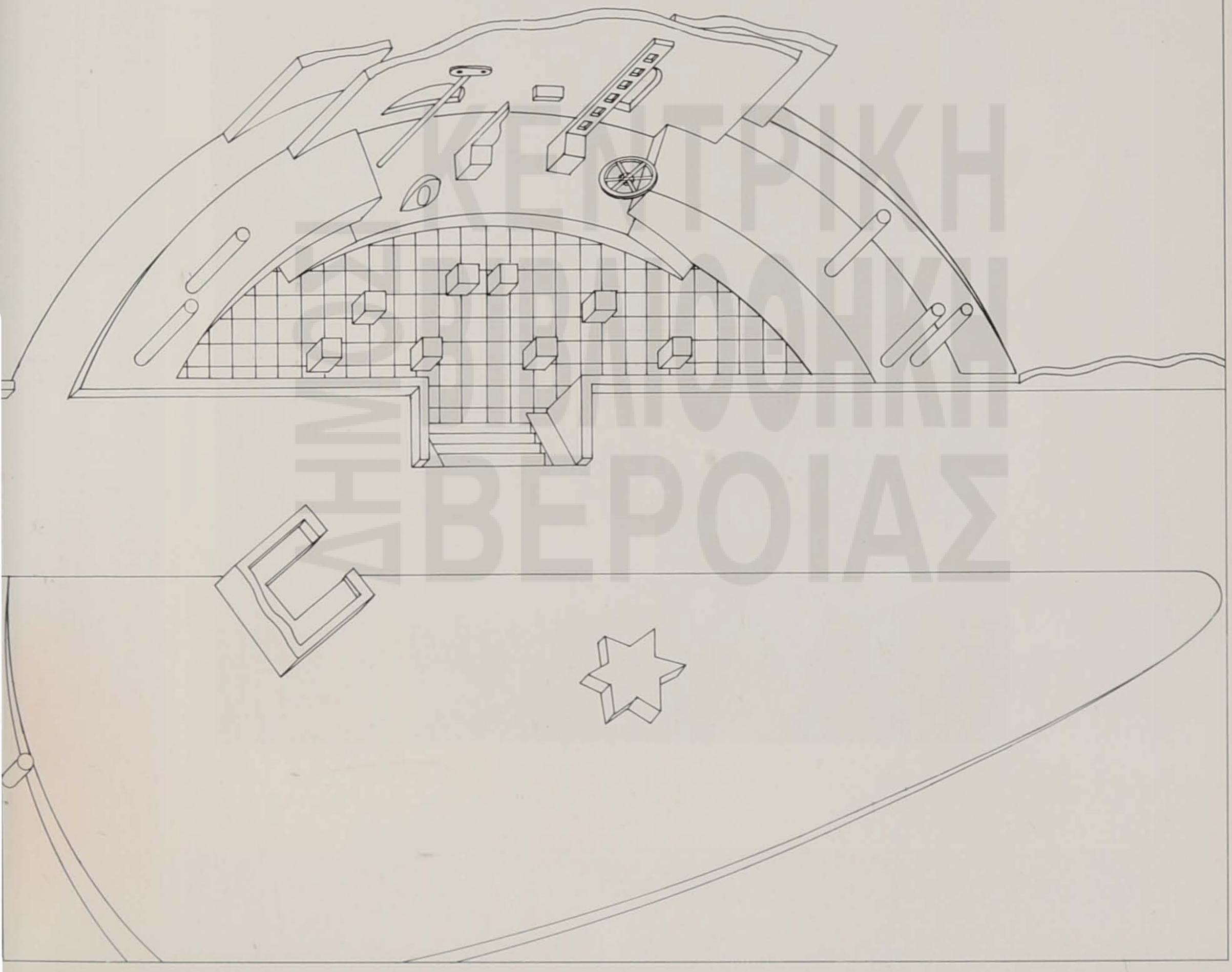

Το ατέλειωτο θέατρο αφιερωμένο στον Frederik Kiesler. The endless theatre. Hommage to Friederick Kiesler. Le théâtre infini dedié à Frederik Kiesler.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΒΕΡΩΦ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

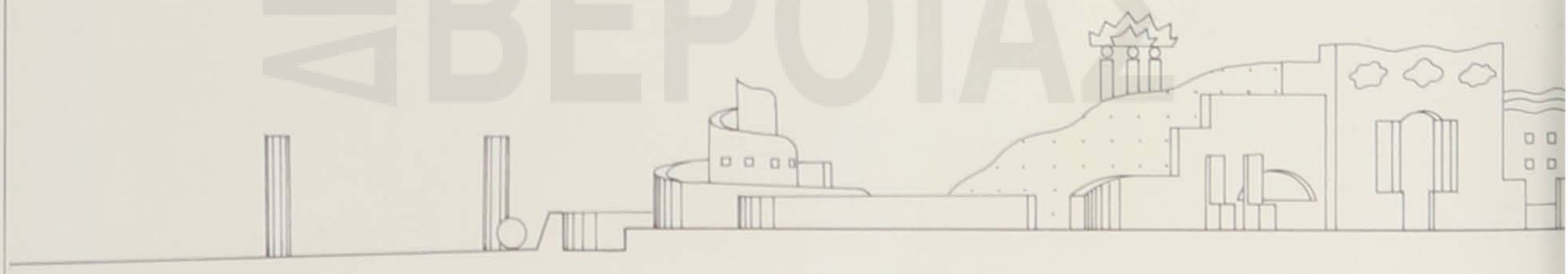

The square with the magic tower. View and axonometric view. La place de la tour ensorcelée, vues. Descriptions axe-metrique

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η πλατεία του μαγεμένου πύργου προσόψεις.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

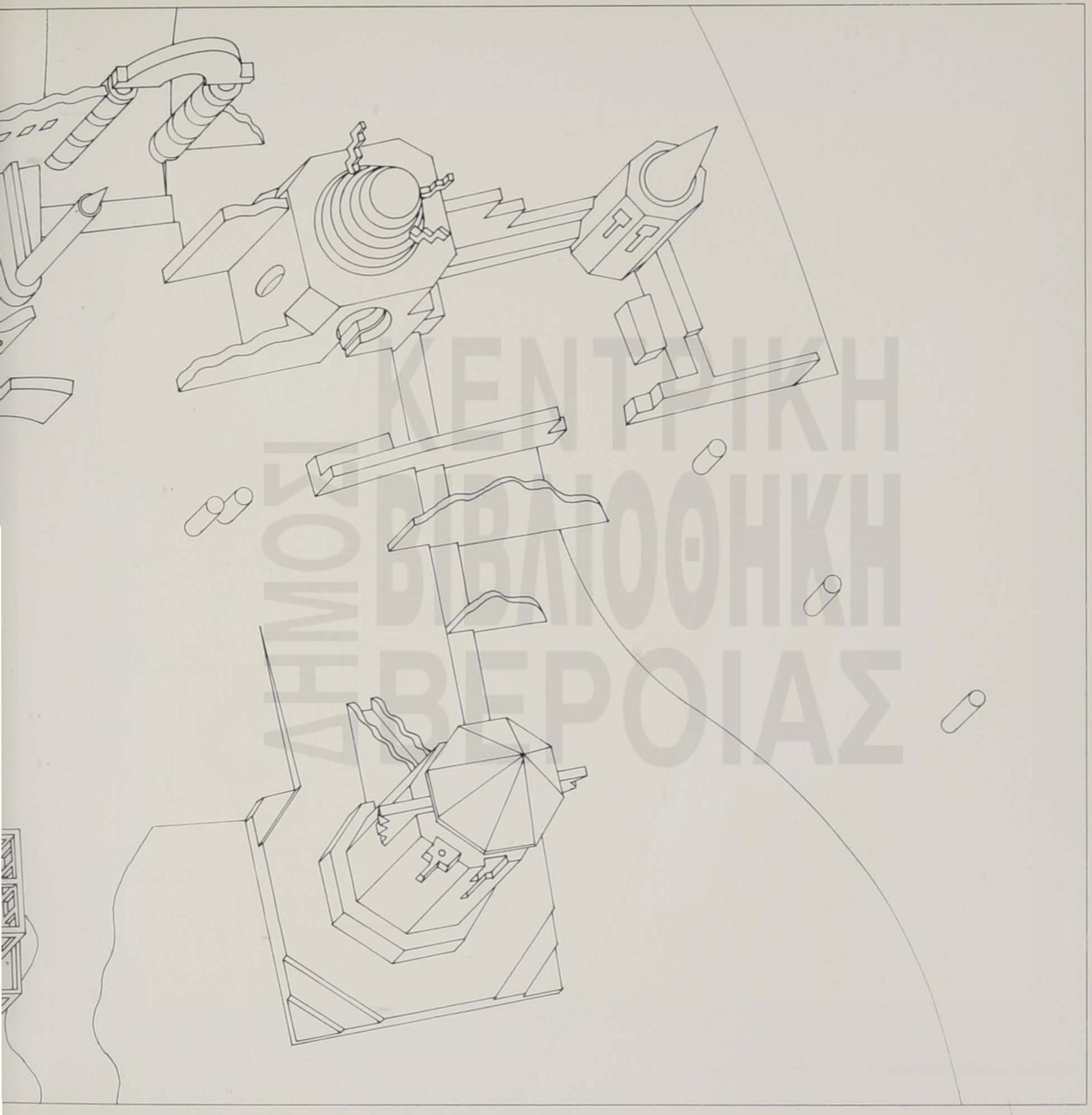

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η πλατεία με τον μαγεμένο πύργο. Κάτοψη.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

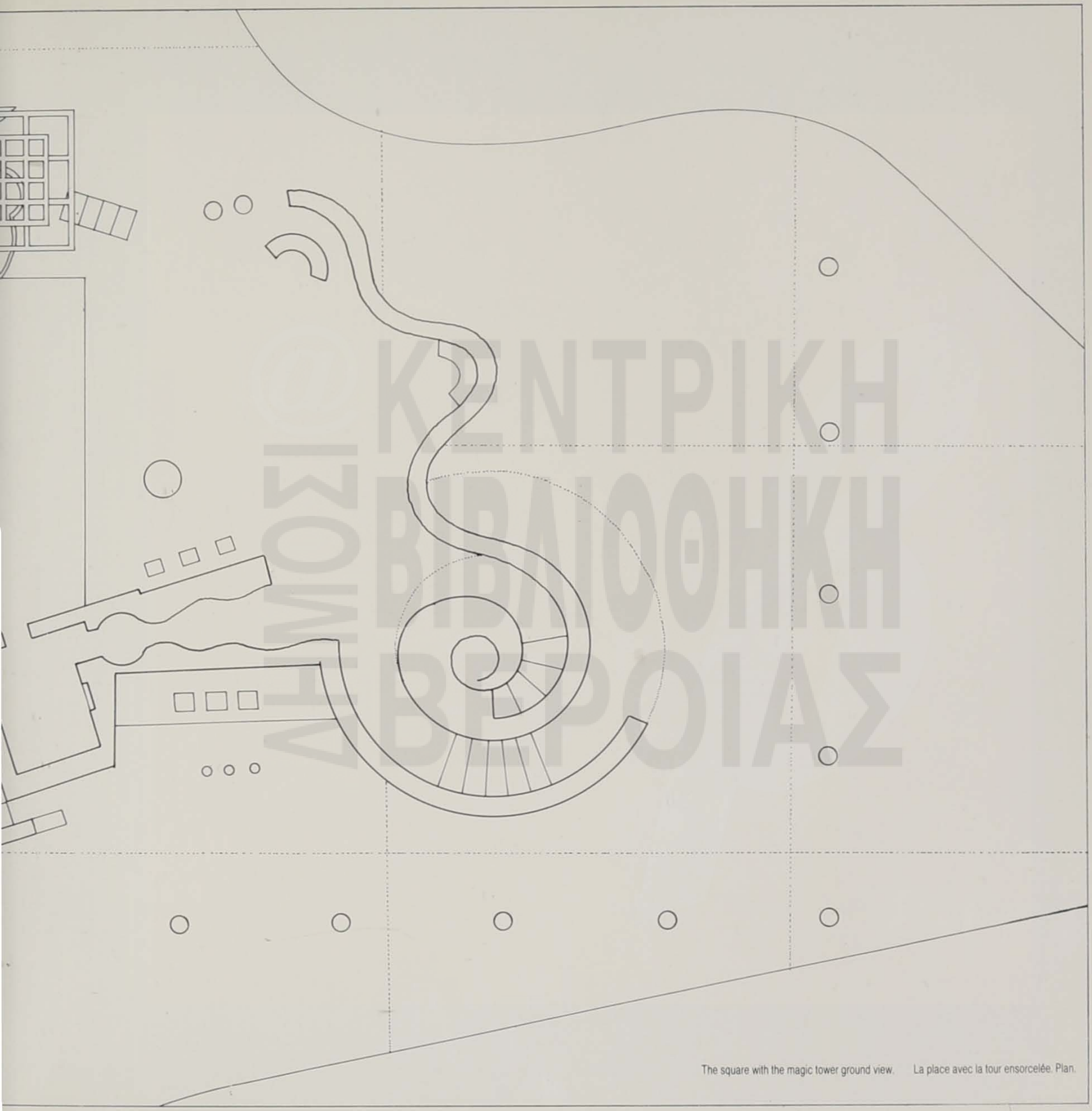

The square with the magic tower ground view. La place avec la tour ensorcelée. Plan.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

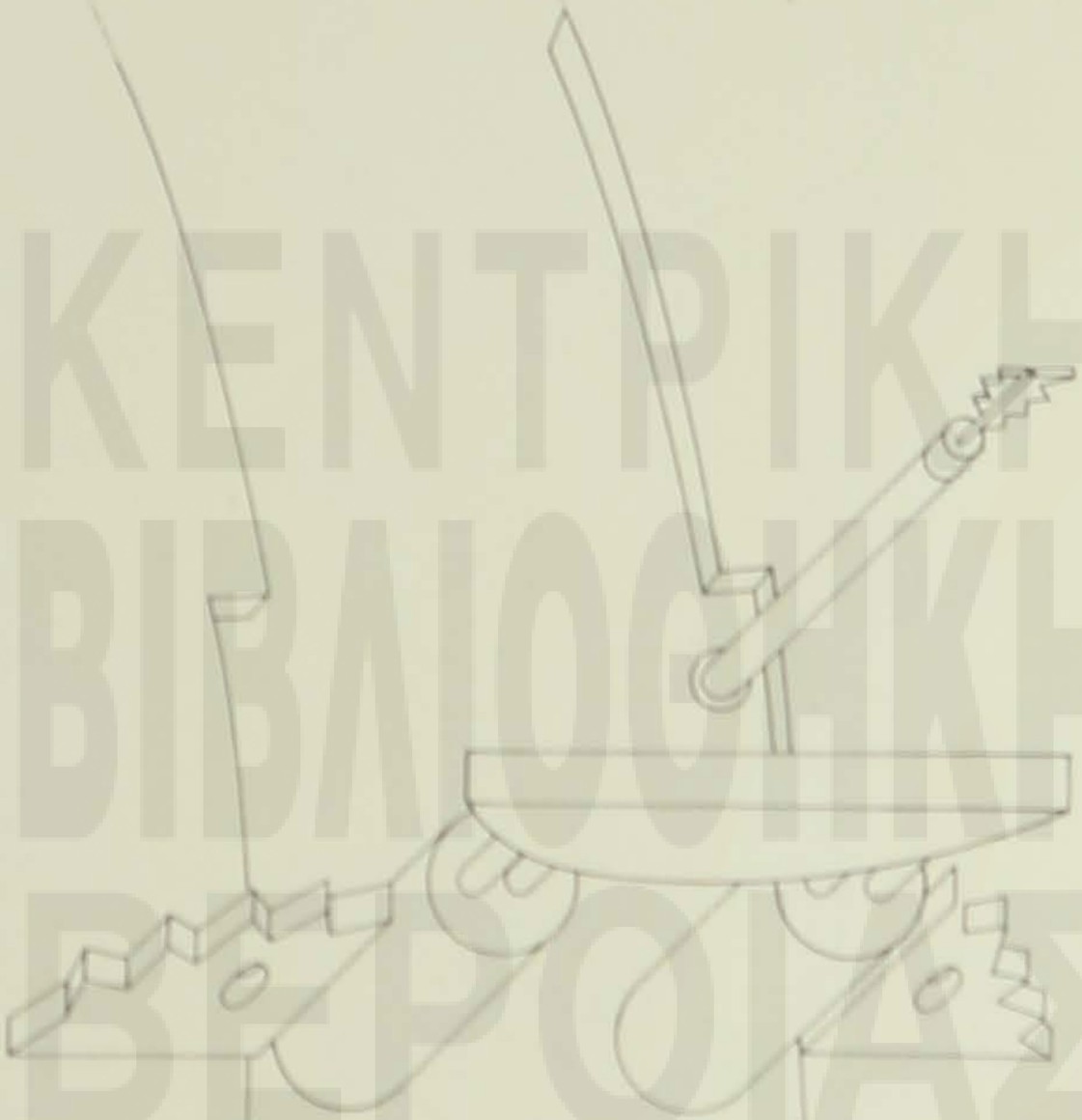

Ανατολική είσοδος East entrance Entrée de l'est

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

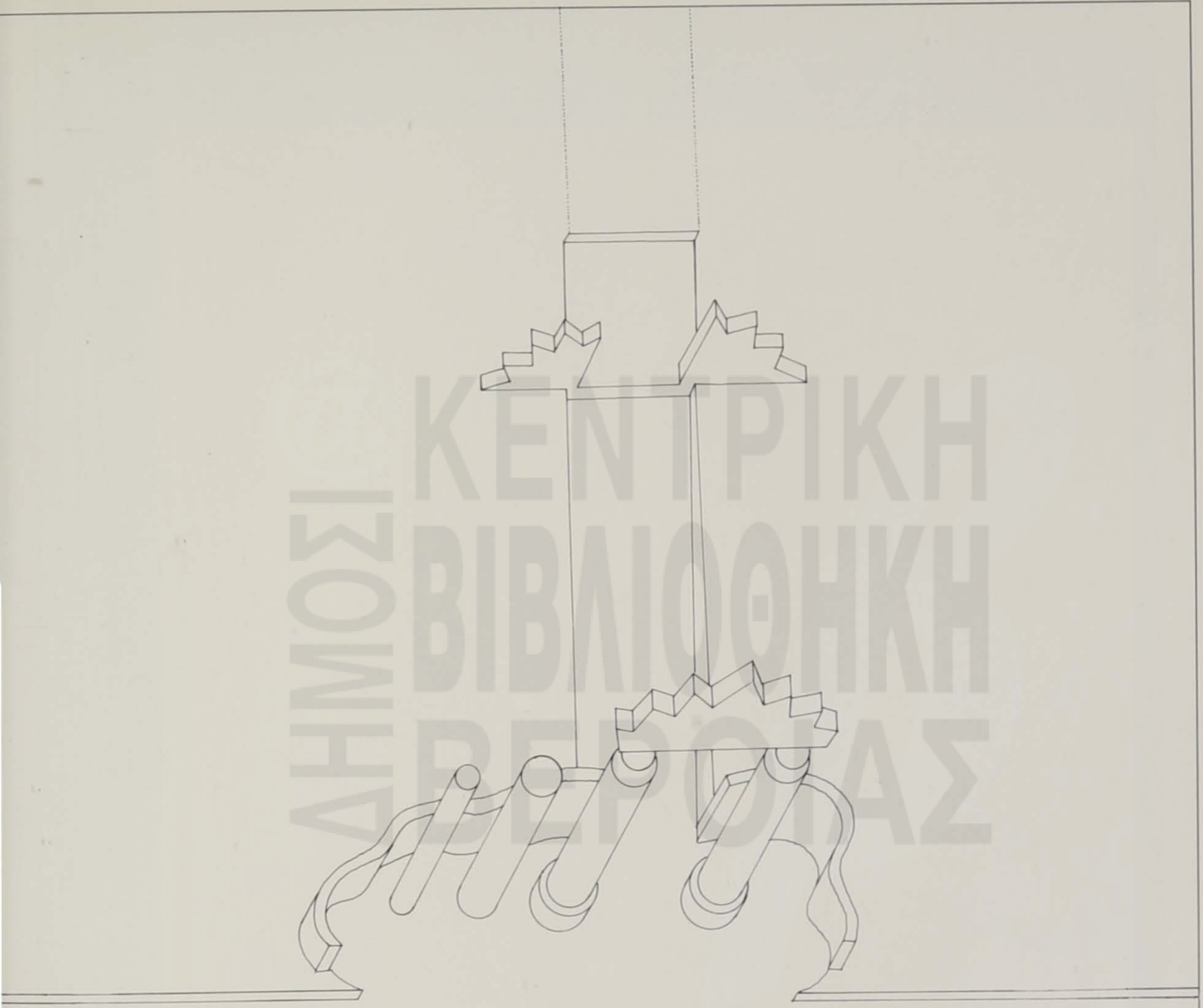

Δυτική είσοδος. West entrance. Entrée de l'ouest.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Βόρεια είσοδος North entrance Entrée du nord

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Νότια είσοδος. South entrance. Entrée du sud.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Στάση. Μικρή πλατεία. Small square. Station. Petite place.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΕΡΟΠΑΣ

Εισοδος διασταύρωση. Entrance crossing. Entrée, croisement.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

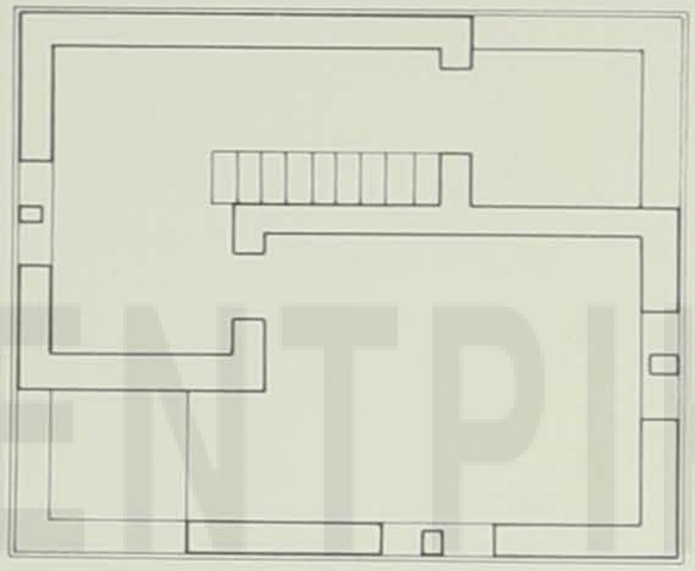

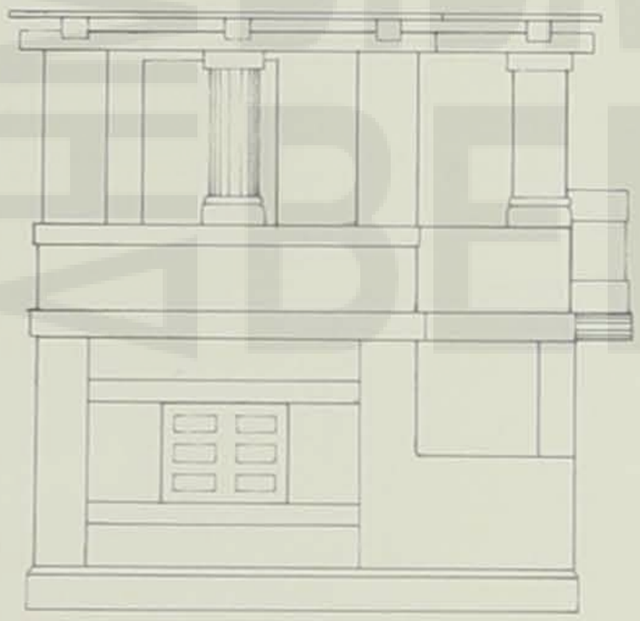

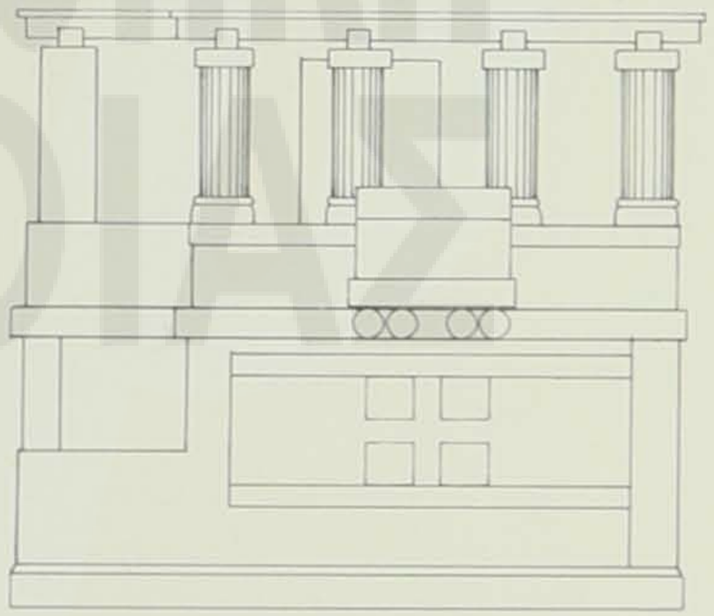

Το μινωικό σπίτι, κάτοψη, προοψεις. The minoic house, ground and front view. La maison minoiene, plan, vues

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΘΗΝΩΝ

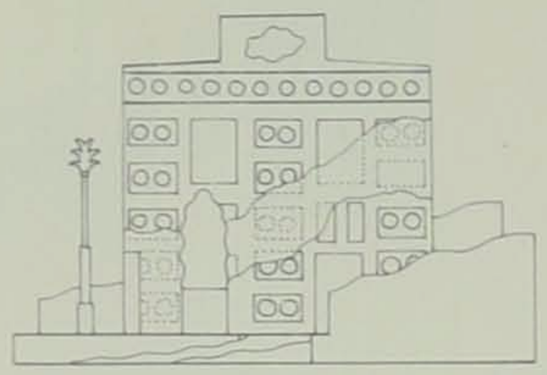

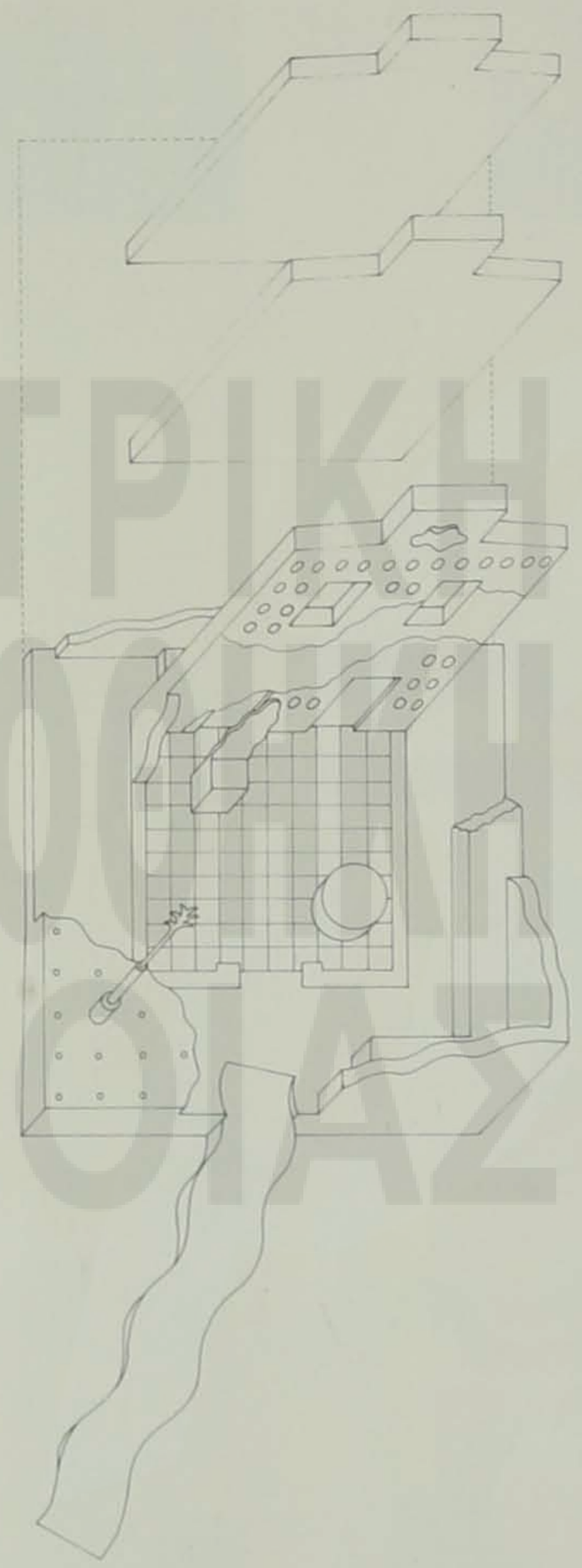

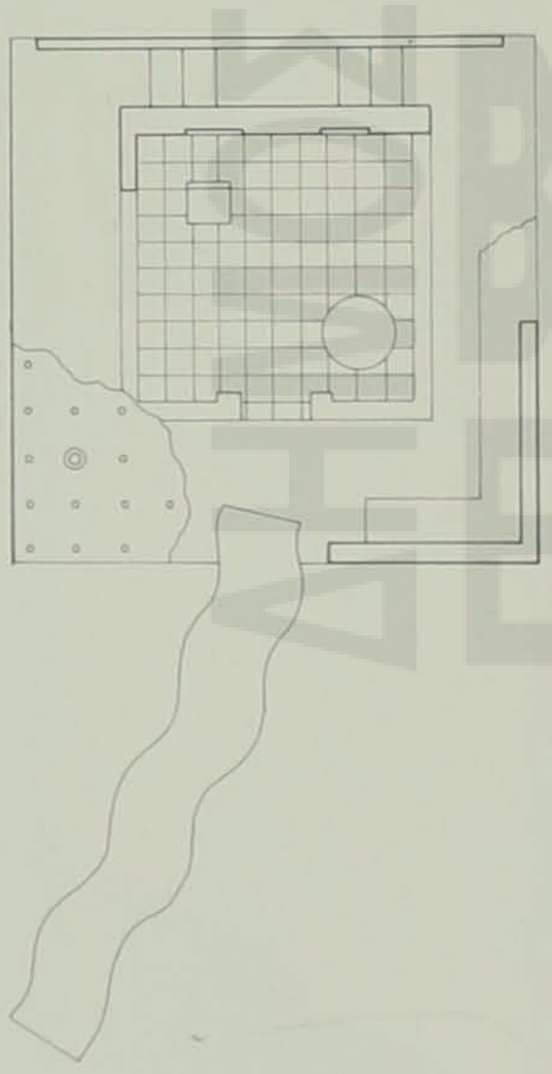

Το μινωικό σπίτι σκηνικό για παιγνίδι. The minoic house. Stage for games. La maison minoiene, décor pour jen.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΒΕΡΩΦ

Λεπτομέρειες της πλατείας του μαγεμένου πύργου.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

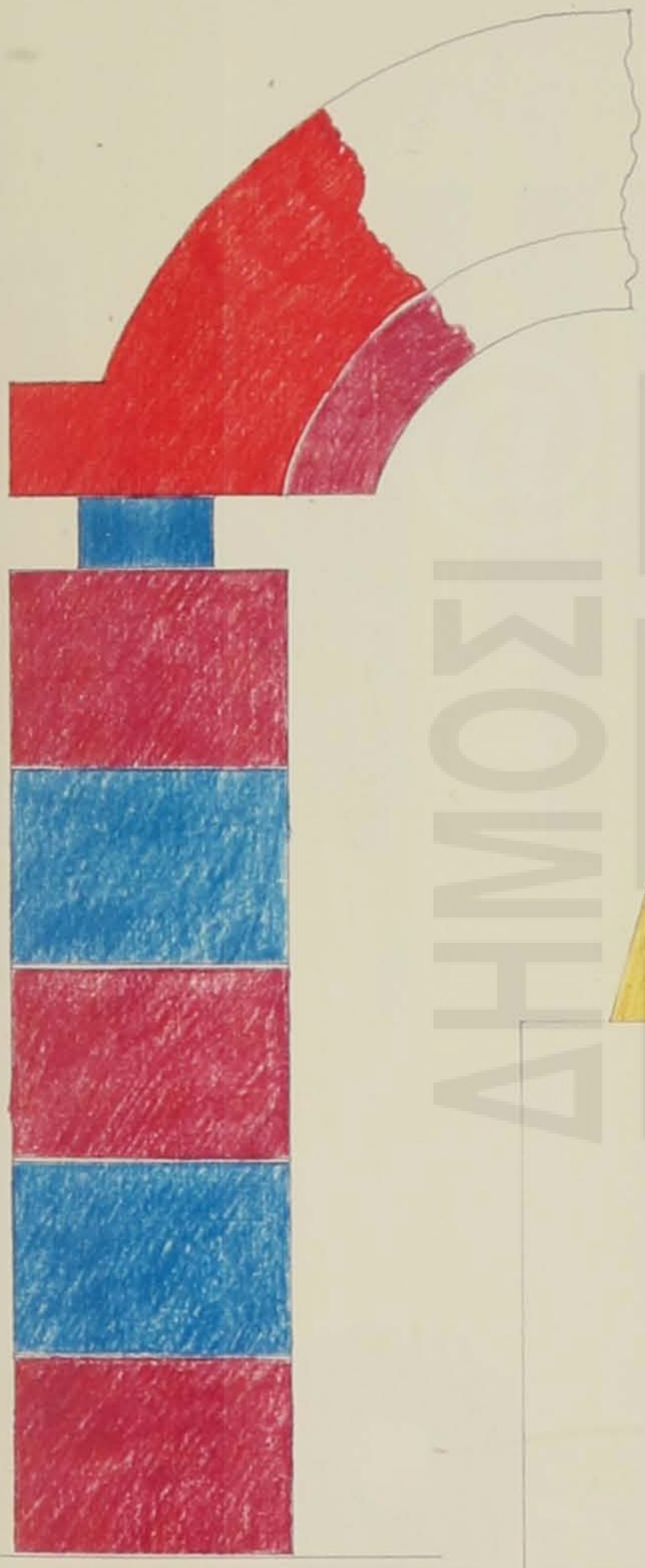

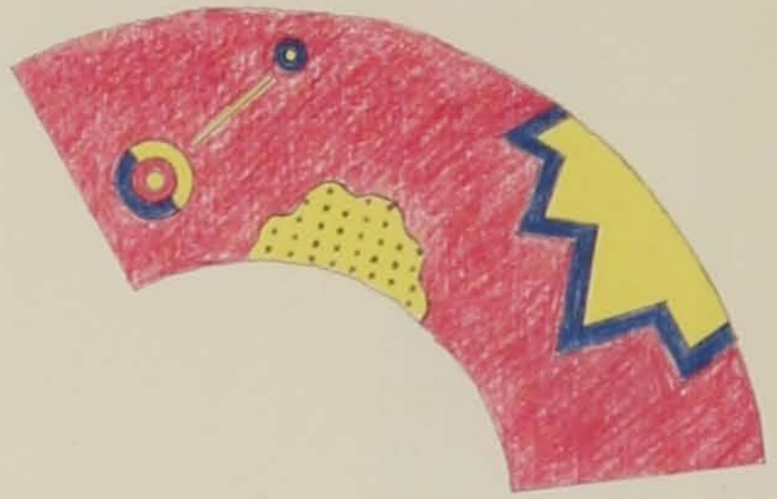

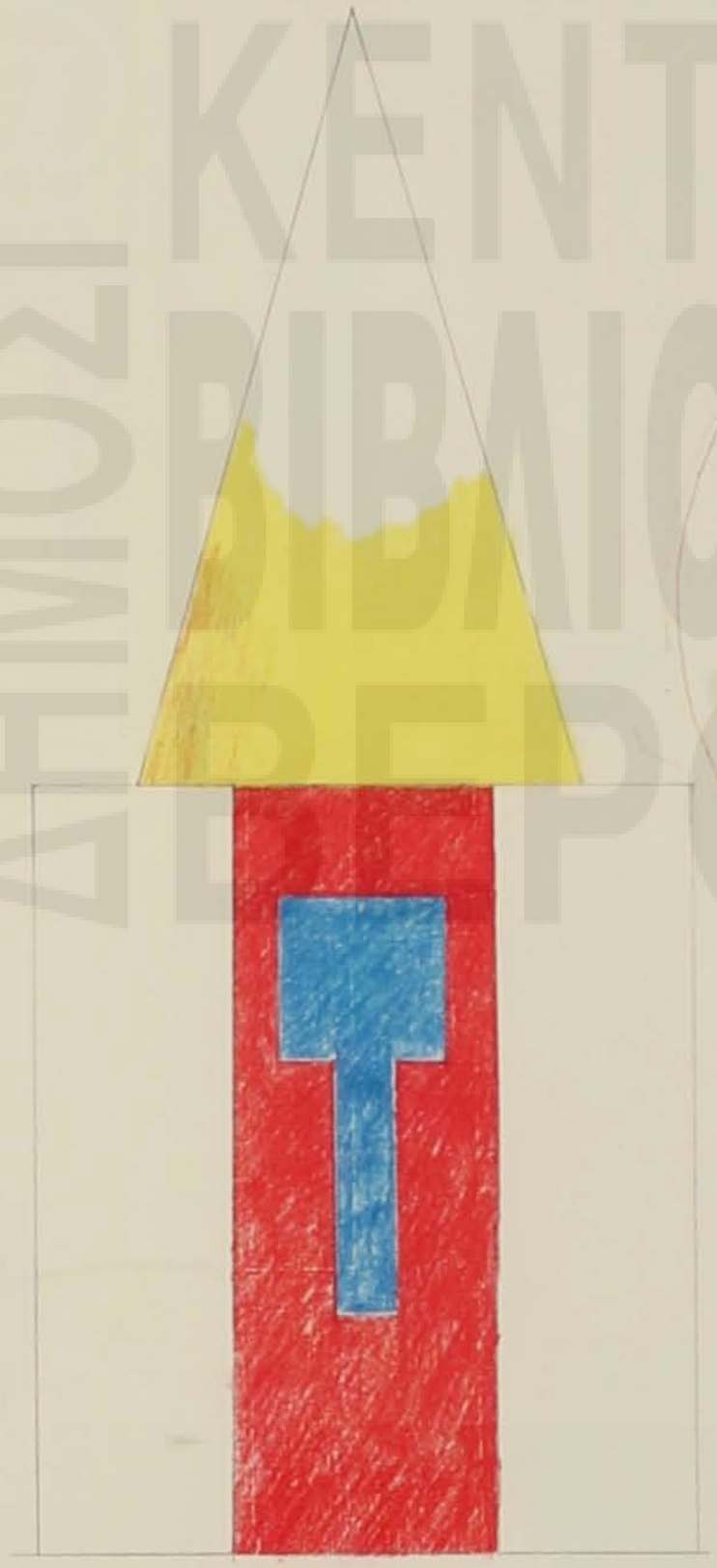

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΕΡΒΕΝΙΟΥ

Details of the square of magic tower. Détails de la place de la tour ensorcelée.

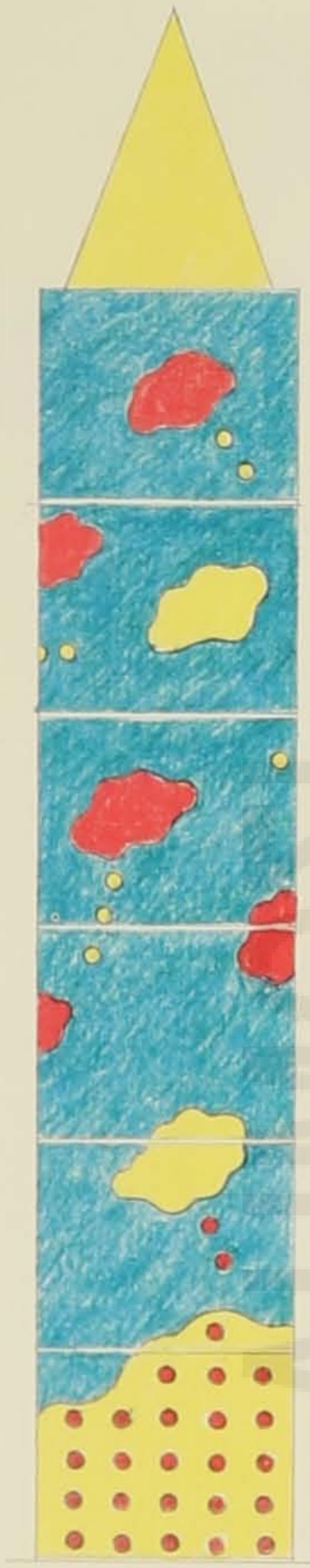

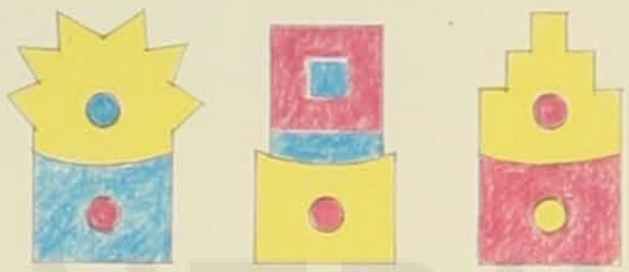

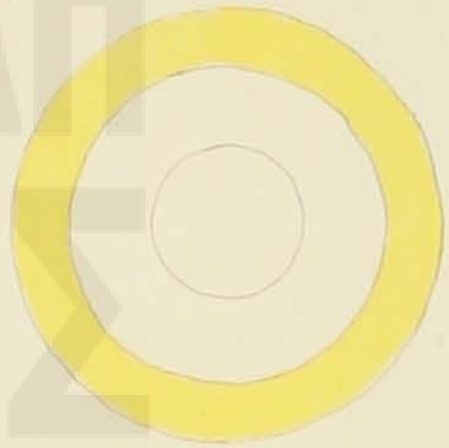

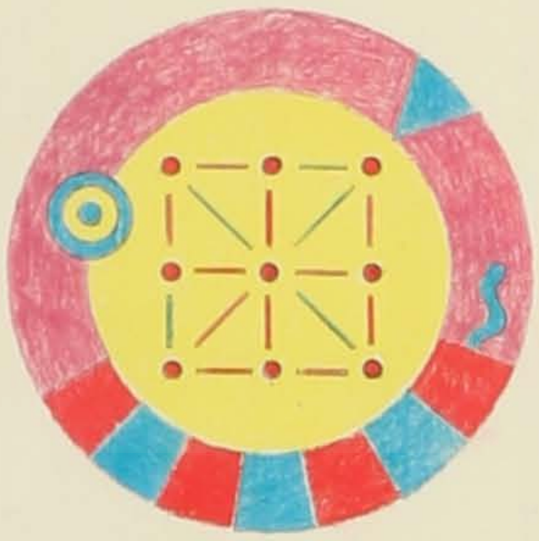

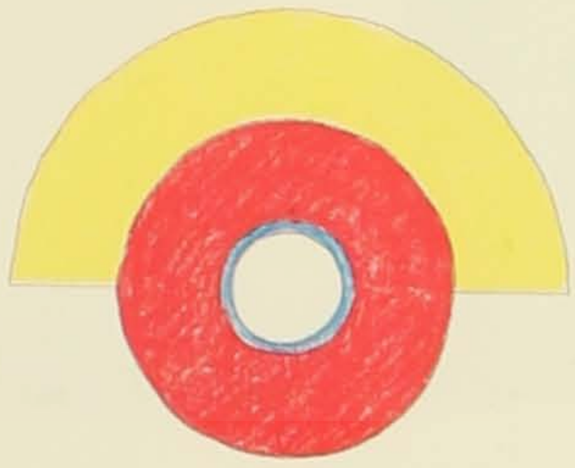

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

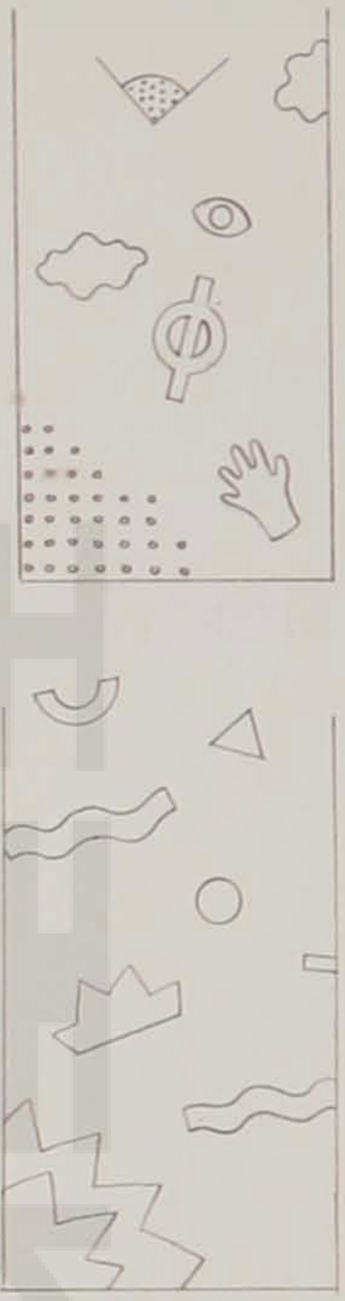

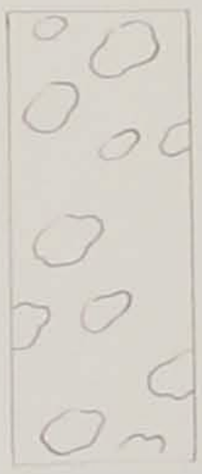

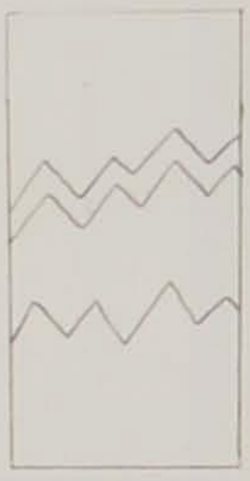

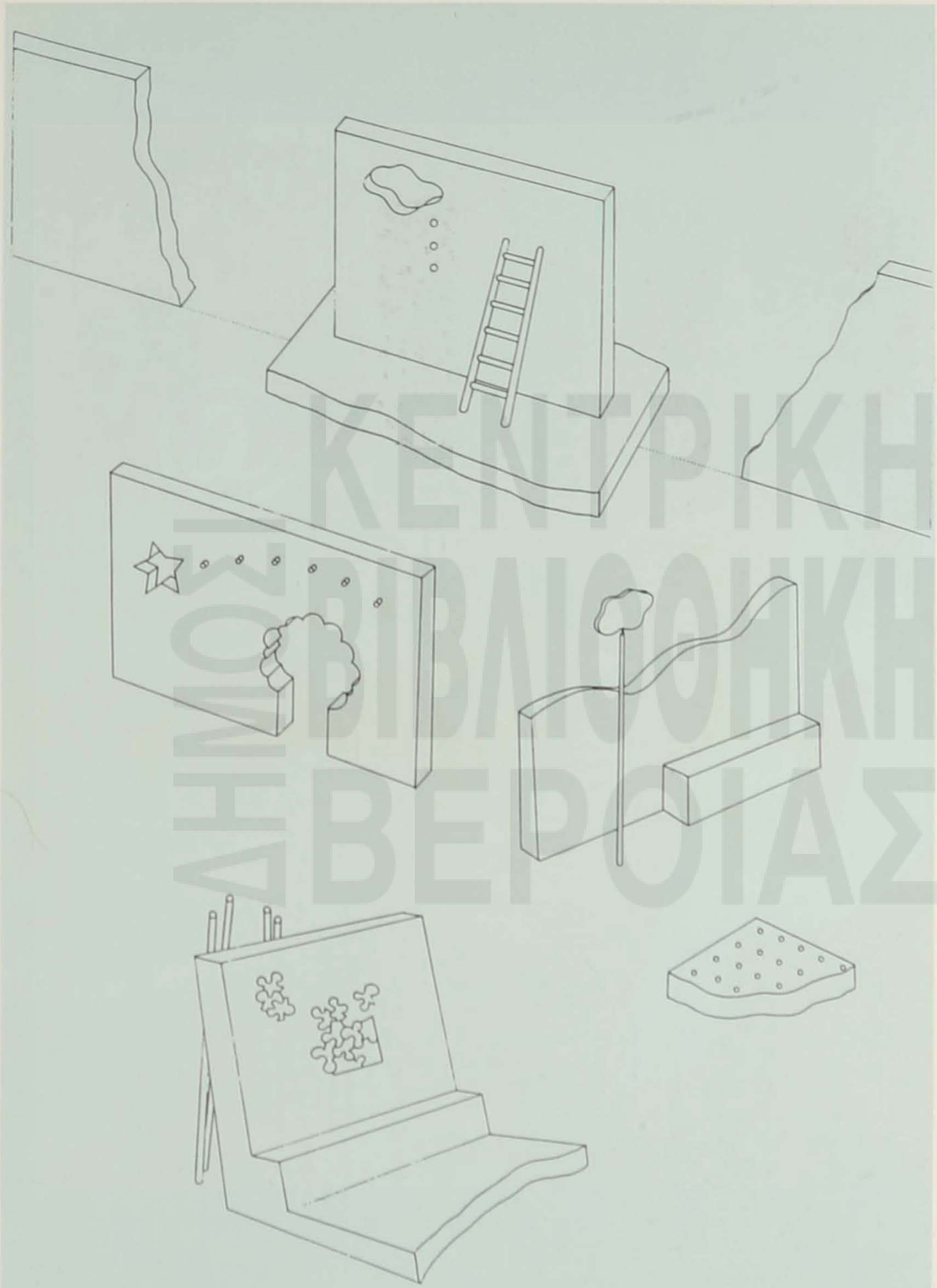

«Εγκαταστάσεις» παράλογα σκηνικά.
"Installations" absurd scenery.
"Installations" décors absurdes.

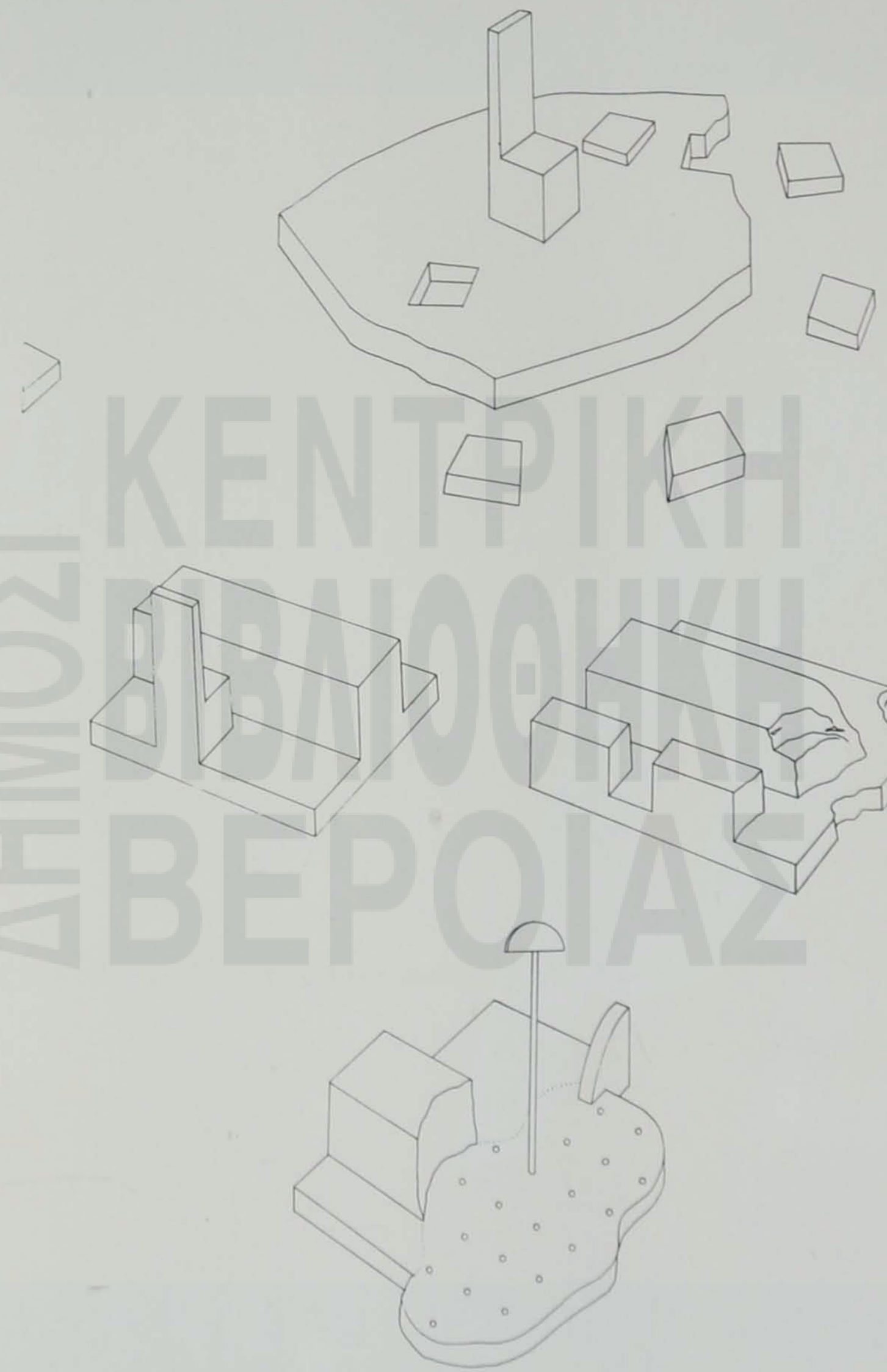

Μικροί τόποι συνάντησης και συγκέντρωσης
Small spaces for meeting and concentration
Petits lieux pour rencontres et rassemblements

Η μαγεία της ελιάς. Σκηνοθεσία.
The magic of the olive tree.
La magie de l'olivier. Mise en scène.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΕΡΒΟΥΣΑΣ

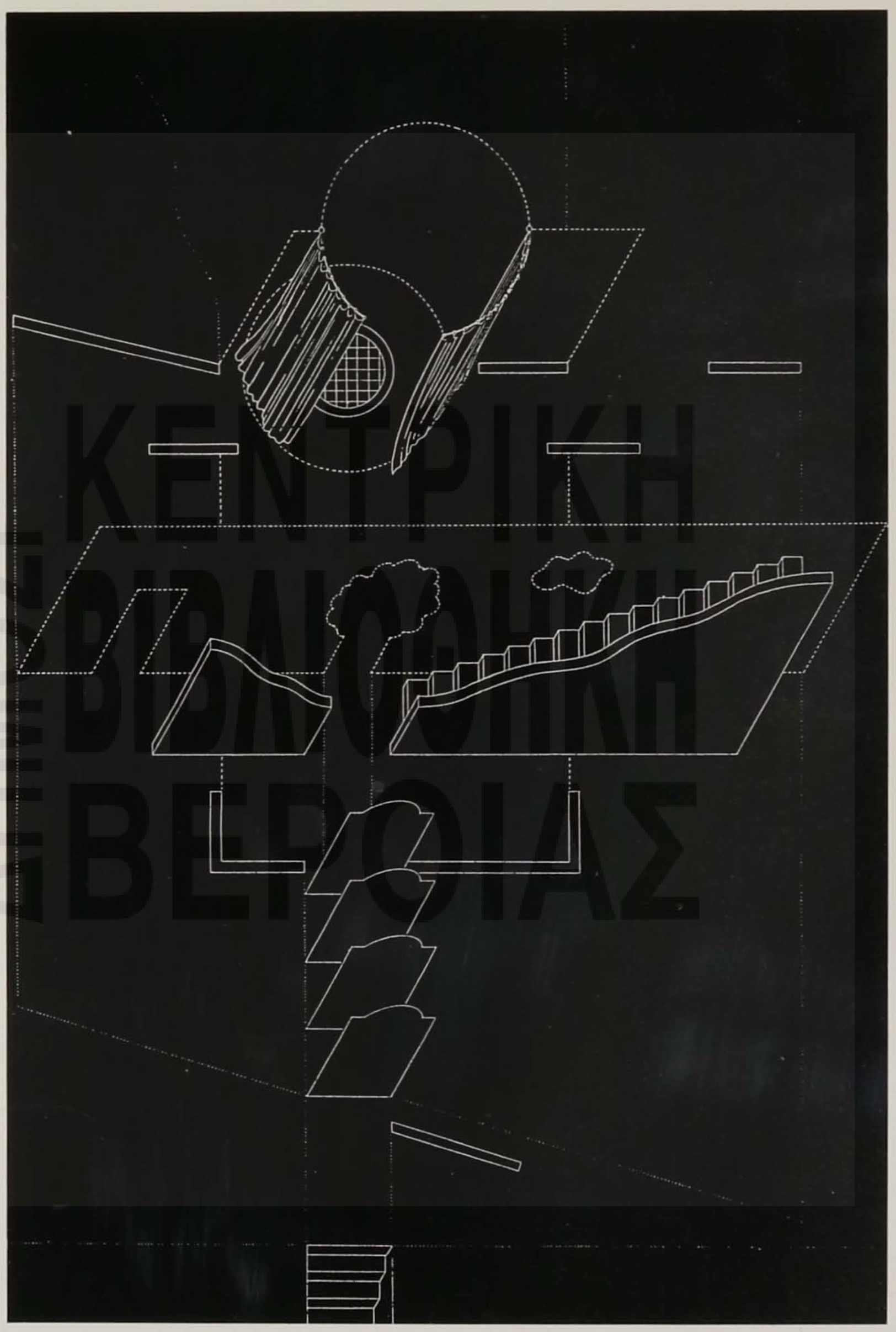

Ο δρόμος του Μαντείου.
Σκηνοθεσία αφιερωμένο στον Giorgio de Chirico.
The way of the oracle. Hommage to Giorgio de Chiriko.
La rue de l'Oracle. Mise en scène. Dedié à Giorgio de Chirico.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

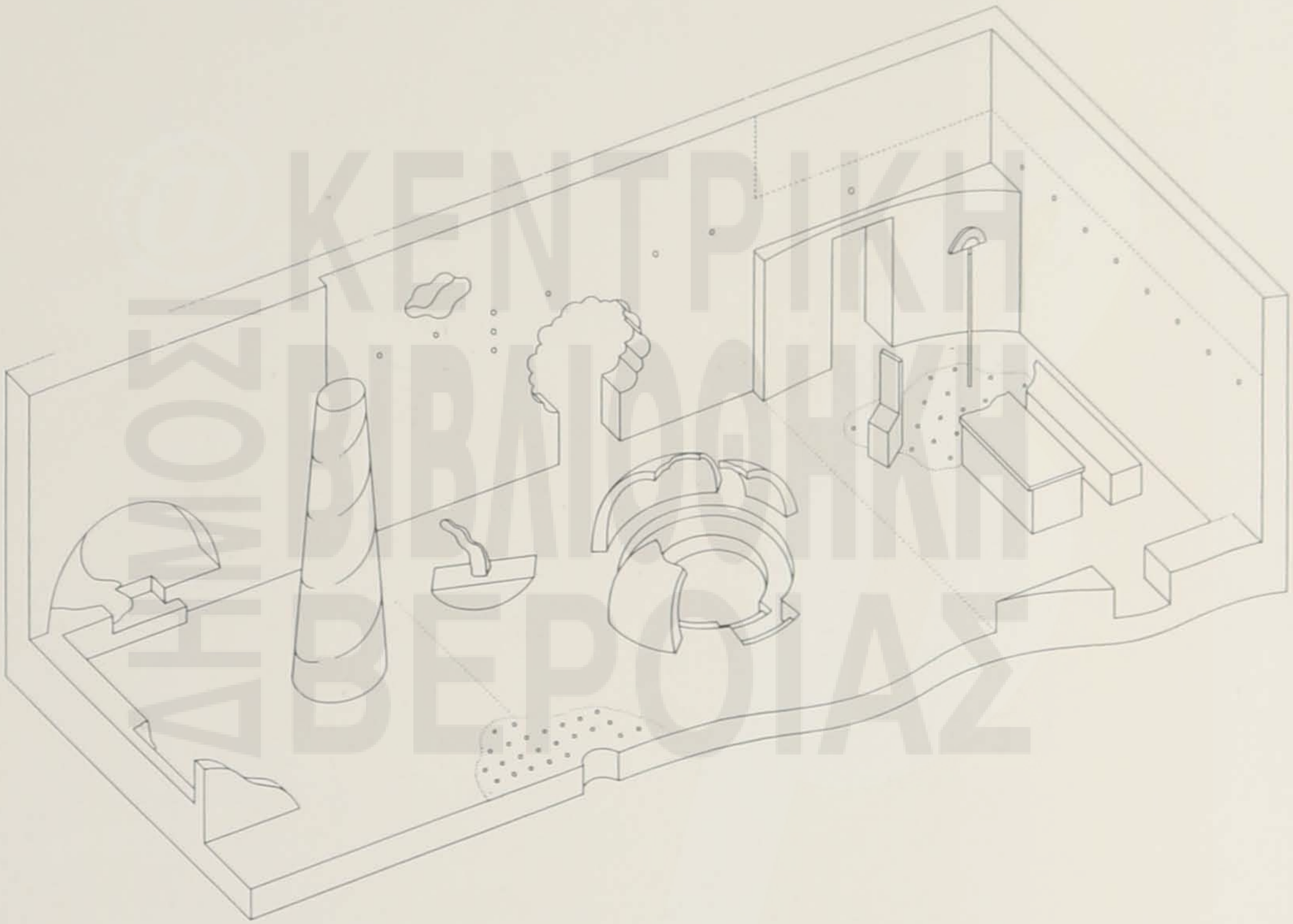

Το δωμάτιο του Μάντη. Σκηνοθεσία. The room of the soothsayer. Direction. La chambre du Devin.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Ευθύμιος Βαρλάμης καθηγητής αρχιτεκτονικής με τη βοηθό του Karin Antoni στα πλαίσια της Internationale Sommerakademie Für Bildende Kunst Salzburg.
With my students, my assistant Karin. Internationale Sommerakademie Für Bildende Kunst Salzburg.
Efthymios Warlamis professeur d' architecture avec son assistante Karin Antoni aux cadres d' Internationale Sommerakademie Für Bildende Kunst Salzburg.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΕΥΘΥΜΗ ΒΑΡΛΑΜΗ

Γεννήθηκε το 1942 στη Βέροια. Σπούδασε Αρχιτεκτονική στο Πανεπιστήμιο Εφηρμοσμένης Τέχνης στη Βιέννη και στο Πολυτεχνείο. Παράλληλα εργάστηκε με τη ζωγραφική και τη γλυπτική στα πλαίσια της Ακαδημίας Καλών Τεχνών της Βιέννης.

Από το 1974 μέχρι και το 1981 διδάσκει Αρχιτεκτονική στο Πανεπιστήμιο Εφηρμοσμένης Τέχνης.

Το 1975 ίδρυσε και διευθύνει το διεθνές Αρχιτεκτονικό Σεμινάριο Σαντορίνης με πολλές μελέτες γύρω από την λαϊκή αρχιτεκτονική της Ελλάδας.

Το 1979-80 κερδίζει το πρώτο βραβείο στον παγκόσμιο διαγωνισμό για τη διαμόρφωση της πλατείας του J. Brahms στο Αμβούργο.

Ύστερα από ανάθεση πραγματοποιεί επέμβαση στην ιστορική εκκλησία Ossiach —θέατρο αυλή— για τη σύνδεση του γοτθικού στοιχείου με το μπαρόκ στυλ της ομώνυμης εκκλησίας και παλατιού.

Παρουσιάζει το ψυχοθέατρο· μια τολμηρή και πρωτοποριακή κίνηση για το ξεπέρασμα των όρων του «θεάτρου της αναπαράστασης».

Στο Eggenburg χτίζει το θέατρο της καθημερινής ζωής στα τείχη της πόλης, στα πλαίσια της γιορτής για τα 800 χρόνια από την ίδρυσή της.

(1976-1981). Επεμβάσεις με πολύμορφα και τολμηρά έργα σε επίκαιρα και κρίσιμα σημεία μεγάλων Ευρωπαϊκών πόλεων (Big Red, Promitheas Θέατρο Picollo, Θέατρο για ένα Θεατή, Τα Ρούχα της Πόλης, κλπ.)

Το 1981 πραγματοποιεί μεγάλη έκθεσή του, το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της πόλης του Αμβούργου.

(1981). Στο έργο του Αμβούργο-Βιέννη προκαλεί μια δυναμική συσχέτιση και μια δημιουργική εμπλοκή ανάμεσα σε δύο πόλεις, «μεταφέροντας» την μια πόλη στην άλλη.

(1982). Μεγάλη έκθεσή του στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Βιέννης.

Διευθύνει το τμήμα Καλών Τεχνών στο Φεστιβάλ της Βιέννης (Τέχνη στην πόλη) το 1978, 81 και 1982.

Από το 1984 μέχρι το 1986 πραγματοποιεί τη «Space Opera» στην Ελλάδα για την εισαγωγή των μικρών παιδιών στο χώρο της τέχνης.

Συνεργάζεται με τον ζωγράφο Hundertwasser στην τελική φάση του σπιτιού που χτίζει ο δεύτερος στη Βιέννη και συγγράφει με εντολή του Δήμου το έργο «Η Αρχιτεκτονική της Ελπίδας».

Το 1986-87 του ανατίθεται η μελέτη ενός σημαντικού έργου στη Βιέννη, για την ίδρυση, οργάνωση και πραγμάτωση ενός Μουσείου για την παιδική φαντασία.

Το 1987 η κυβέρνηση της Κάτω Αυστρίας τον καλεί στην οργανωτική και σχεδιαστική ομάδα για τη σύλληψη και τις προκαταρκτικές εργασίες για την ίδρυση μιας νέας πόλης - πρωτεύουσας της Κάτω Αυστρίας στο St. Polten.

Οι καρέκλες του «Sculpture Life» μπαίνουν στους κεντρικούς δρόμους της Βιέννης «πρόσωπο με πρόσωπο».

Βραβεία για διάφορα αντικείμενα (παιδικές καρέκλες Makis Chairs).

Αναλαμβάνει να διαμορφώσει λύσεις για το θέατρο Ronacher της Βιέννης.

Το 1975 συνεργάζεται πάνω στην ψυχοσύνθεση των παιδιών και προσπαθεί να βοηθήσει την απαλή διείσδυση των παιδιών στον πολιτειακό χώρο. Να τα οδηγήσει στο να ανακαλύψουν τον πολύπλοκο και σύνθετο μηχανισμό της πόλης, έτσι ώστε η εξοικείωση αυτή να δώσει στα παιδιά ένα ειρηνικό περιβάλλον για ανάπτυξη και δημιουργία.

Έγραψε πολλά βιβλία και ειδικά αυτά που αφορούν τις σχέσεις των μικρών παιδιών με τους σύνθετους μηχανισμούς των σύγχρονων πόλεων, θεωρούνται μοναδικά στο είδος τους.

1985. Έκθεση Αρχιτεκτονικής στο DAM (Γερμανικό Μουσείο Αρχιτεκτονικής) στην Φρανκφούρτη «μια φανταστική πόλη» σε αντιπαράθεση με το Musee Imaginaire - A. Malraux.

1986, 87, 88. Kinderstadt Hietzing.

1987. Homage Frederik Kiesler.

1987. Συμμετοχή στο Συμπόσιο: Το περιβάλλον και η κατοικία στην πόλη. Καλεσμένος από το πανεπιστήμιο της KONSTANZ BRD.

1988. Διευθύνει πειραματικό τμήμα αρχιτεκτονικής σαν καθηγητής στην Internationale Sommerakademie Fur Bildende Kunst - Salzburg.

Συνεργασία με τον ζωγράφο, αρχιτέκτονα Hundertwasser και τον καθηγητή Eibl Eibesfeldt ερευνητή συμπεριφοράς στο Max Plank Institut.

1989. Εργάζεται εντατικά για το έργο Children's Museum της Αθήνας, για τον πρωτοποριακό χώρο στο λιμάνι του Βόλου, και αντιπροσωπεύει την Ελλάδα στο Παρίσι στα πλαίσια της Γαλλικής επανάστασης. Σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού παρουσιάζει στο Grand Palais του Παρισιού την Αρχιτεκτονική ουτοπία του «Το τέλος της ατλαντίδας». Σαντορίνη.

ΑΠΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΚΑΙ ΞΕΝΟ ΤΥΠΟ

Η Ντόρα Ρογκάν γράφει στην «Καθημερινή». Τετάρτη 18 Νοεμβρίου 1987.

«Η αυτογνωσία είναι συνάρτηση της γνώσης μας για το χώρο. Ο Βαρλάμης με το «Μουσείο Παιδικής Φαντασίας», δημιουργεί χώρους για μαθητεία, για ονειροπόληση, για πρωτοβουλία, για εξάσκηση και συμφιλίωση των παιδιών με τον πολιτειακό χώρο. Ο Βαρλάμης πείθει τους μηχανισμούς της πόλης για την αναγκαιότητα της ύπαρξης ευαίσθητων χώρων όπου τα παιδιά θα σχεδιάσουν το μέλλον. Ήταν καιρός η τέχνη να ενδιαφερθεί.»

Στο περιοδικό «Ενα». 8 Σεπτεμβρίου 1988. Σ' ένα ρεπορτάζ γράφει ο Χρήστος Ζαμπούνης.

«Μια όαση στην πόλη στο πάρκο των Ιλισίων στην Αθήνα. Μια πόλη αφιερωμένη στα παιδιά, στη φαντασία τους, αλλά και στο περιβάλλον, στην κοινωνικότητα, στις νέες ιδέες, στο παιχνίδι. Και ταυτόχρονα ένα «μουσείο» με έργα τέχνης τα οποία, όμως, δεν θα τα βλέπουμε σε εκθέσεις αλλά θα τα ζούμε. Θα είναι έργα «πολιτειακής τέχνης» — όπως τα ονομάζει ο κ. Βαρλάμης — έργα, δηλαδή, με κοινωνικό περιεχόμενο, που θα βοηθούν τα παιδιά μας να μπουν αύριο στη ζωή της πόλης ως πραγματικοί «πολίτες» και «συμπολίτες». Όσο για μας, θα είναι μια ευκαιρία να θυμηθούμε, να ξυπνήσουμε και να αξιοποιήσουμε τη δική μας χαμένη παιδικότητα».

Στην εφημερίδα «Presse» της Βιέννης γράφει σε άρθρο της η Verena Kienast. Παρασκευή 25 Σεπτεμβρίου 1987.

«Το παιδί σαν μέτρο για όλα τα αντικείμενα, μια μεγάλη πόλη για τους μικρούς. Είναι ένα μείγμα που συνδέει παραμύθια, περιπέτειες, ιστορίες και κομμάτια από τον κόσμο της εργασίας.

Οι μικροί κάτοικοι μπορούν ν' ανεβούν στα μεγάλα χέρια, στους πύργους, στα τείχη, να παίζουν με τα νερά, να σκαλίζουν τους κήπους που φύτεψαν τα ίδια τα παιδιά, να συνεργαστούν στην εφημερίδα της παιδούπολης. Το έργο συνελήφθη στο «εργαστήρι του μέλλοντος» για την τοπική ανάπτυξη της Κάτω Αυστρίας.

Πέρα από τα προγράμματα για την τέχνη εξετάζεται μια σειρά από ιδέες για ιατρική περίθαλψη και θεραπεία ιδιαίτερα για παχύσαρκα παιδιά με ειδικό πρόγραμμα, κίνηση, χορός, γυμναστική και αθλήματα.

Είναι μια μεγάλη ελπίδα όχι μόνο για τον τοπικό τουρισμό αλλά και για την αναζωογόνηση όλης της επαρχίας».

«Ο Βαρλάμης ονομάζει την τάξη του στη θερινή Ακαδημία του Σάλζμπουργκ «η σχολή των αισθήσεων» γράφει η Doris Esser 20 Αυγούστου 1988 και υποστηρίζει με ενθουσιασμό τη ζέστη στην αρχιτεκτονική.

Οι πόλεις του Βαρλάμη ανοίγουν νέες δυνατότητες για τα παιδιά αφού ασφαλίζονται τόσο τα παιδιά ώστε να μπορούν να ζήσουν την φαντασία τους.

Δεν αναφέρεται στις Ντισνεϋλαντ αλλά στους «κήπους της κίνησης» και μια ωραία ιδέα για το Σάλζμπουργκ. Προτείνει να σχεδιαστεί μια γέφυρα πόλης πάνω από το ποτάμι για τα παιδιά.

Μια πόλη πάνω σε μια γέφυρα, μια πόλη για τα παιδιά.

Ότι αφαιρέθηκε από τα παιδιά να επιστραφεί πίσω με χρώματα και χάρη».

PUBLIKATIONEN - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Architekturseminar Santorin - Dokumentation 1977
Stadtidentität - Beiträge für eine fröhliche Stadt, 1978
Anonyme Architektur - Reihe CAMP, 1979
Space Opera - Katalog, Musikhalle Hamburg, 1980
Agean Architectural Lines - Zeichnungen, 1980
Nachrichten aus einem Urland für die grossen Städte - Bauwelt Doppelnummer 1/2 1981
Die Siedlung - Veria 1982
Mia nichta sti Santorini - Veria 1983
Kunst in der Stadt - Wien 1982
Experimentelle Architektur - Katalog Nr. 20, Museum Moderner Kunst Wien, 1982
Die Entstehung der Architektur aus der Höhle - Daidalos Architektur Journal, Berlin 1984
Une Cite Imagainaire - Katalog, DAM Deutsches Architekturmuseum Frankfurt 1985
Hundertwasser Wohnhausanlage - Gemeinde Wien, 1985
Architektur der Hoffnung - Hundertwasserhaus, Wien 1985
Kinderstadt Hietzing - Ideen und Projekte für eine fröhliche Stadt, Wien 1987
Umwelt und urbanes Wohnen - Universität Konstanz 1987
Austrian Contemporary Design - Katalog 1988
Die Chance Holz - Natural Design, 1988
Wolkenspiegel Kinderstadt Schule der Sinne, 1989
Public Design - Architektur Aktuell Nr. 120, 1987
Schriften und Vorlesungen an der Sommerakademie Salzburg, 1989

Οι ευχαριστίες μου σε όλους τους φίλους και συνεργάτες που βοήθησαν στην πραγμάτωση του έργου:

Prof. Heide Warlamis, Daphne Warlamis, Ruth Reischer, Florian Reischer, Gabriele Engelhardt, Christian Oberbauer, Karin Antoni, Bernhard Bubestinger, Theresa Reischer, Peter Reischer
Ναζλίδη Γιάννη, Ναζλίδη Μαίρη, Ναζλίδη Μάγδα, Νένο Αστέρη, Νένου Παναγιώτα, Τροχόπουλο Παύλο, Χατζή Στέλιο, Κιαχίδου Ελένη

Στους Κεραμίστες
Sandor Dobany, Beate Seckauer, Nicola Jakadofsky, Florian Reischer, Justine Wohlmuth, Michael Schaubli, Barbara Hebeisen, Hubert Beer, Vibeke Andersen, Luca Bertagnon, Gabriele Kuiper, Therese Hirschback

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

10.000

...ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜ...
...ΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ISBN 3 900 552 030